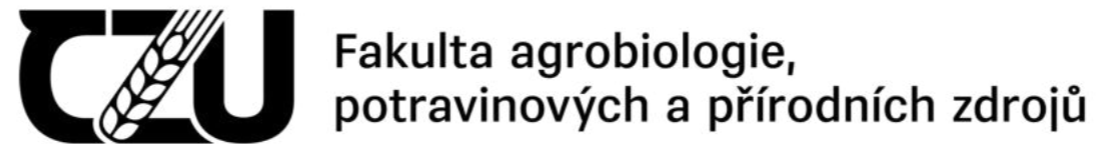

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

**Poutní místo Křemešník – historický průzkum
a návrh revitalizace**

Diplomová práce

Autorka práce: Bc. Lenka Mončeková

Studijní program: Krajinářská architektura

Vedoucí práce: Ing. Miroslav Kunt, Ph.D.

© 2023 ČZU v Praze

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Poutní místo Křemešník – historický průzkum a návrh revitalizace“ jsem vypracovala samostatně pod vedením Ing. Miroslava Kunta, Ph.D. a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. dubna 2023

Bc. Lenka Mončeková

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce, Ing. Miroslavu Kuntovi, PhD. za odborné konzultace a cenné rady. Velké poděkování patří také Janu Hendrychovi, ASLA, Ing. Evě Jonešové a manželům Zmátlovým za poskytnuté informace a podporu. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za trpělivost a schovívavost, za pomoc a poskytnuté zázemí.

POUTNÍ MÍSTO KŘEMEŠNÍK – HISTORICKÝ PRŮZKUM A NÁVRH REVITALIZACE

SOUHRN

Tématem diplomové práce byla revitalizace přírodní krajinné oblasti Křemešník v kraji Vysočina, který je jedním z nejvyšších vrcholů Českomoravské vrchoviny a patří mezi významná poutní místa. Část řešeného území je chráněna jako přírodní rezervace.

Teoretická část vysvětlila základní pojmy týkající se projektu. Byla zde objasněna problematika poutních míst u nás i v zahraničí, dále pojmy jako baroko, krajina, barokní zahrady a barokní krajina s konkrétními příklady staveb nebo děl.

V části zhodnocení podkladových údajů byl popsán rozhovor s místními usedlíky, na základě terénního průzkumu byl vypracován dendrologický průzkum a pořízena fotodokumentace - proměnlivost místních podmínek byla sledována v průběhu všech ročních období. Analýza historických událostí Křemešníku, jak se místo měnilo v průběhu let, sloužila pro pochopení potřeb projektu. Přitom bylo zásadní myslet na přiměřenost a přirozenost výsledků návrhu.

Koncept byl postaven na základních požadavcích, jako je důraz na zachování přírodního charakteru poutního místa, dále byl zohledněn krajinný ráz a stavby v krajině. Výsledný návrh respektuje historické prvky a implementuje je dále do okolní krajiny. Navrhované záměry odpovídají malé potřebě údržby. Také rostlinný sortiment byl volen podle podmínek dané oblasti.

Na závěr byl zhotoven vlastní projekt s ekonomickým zhodnocením, diskuzí a fyzickým modelem řešeného území. Přidanou hodnotou projektu bylo upozornit na poutní místo a zvýšit jeho atraktivitu.

KLÍČOVÁ SLOVA: pouť, vrch Křemešník, poutní cesty, krajina

PILGRIMAGE SITE KŘEMEŠNÍK - HISTORICAL SURVEY AND REVITALIZATION DESIGN

SUMMARY

The theme of the diploma thesis was the revitalization of the Křemešník natural landscape area in the Vysočina region, which is one of the highest peaks of the Bohemian-Moravian Highlands and is one of the important pilgrimage sites. Part of the treated area is protected as a nature reserve.

The theoretical part explained the basic concepts related to the project. The issue of places of pilgrimage in our country and abroad was clarified here, as well as terms such as baroque, landscape, baroque gardens and baroque landscape with specific examples of buildings or works.

In the part of the evaluation of background data, an interview with local homesteaders was described, a dendrological survey was prepared based on a field survey and photo documentation was taken - the variability of local conditions was monitored during all seasons. The analysis of the historical events of Křemešník, how the place changed over the years, served to understand the needs of the project. At the same time, it was essential to think about the adequacy and naturalness of the design results.

The concept was built on basic requirements, such as the emphasis on preserving the natural character of the pilgrimage site, and the landscape character and buildings in the landscape were also taken into account. The resulting design respects historical elements and implements them further into the surrounding landscape. The proposed plans correspond to a low need for maintenance. The plant assortment was also chosen according to the conditions of the given area.

At the end, an own project was made with an economic evaluation, discussion and a physical model of the area under consideration. The added value of the project was to draw attention to the pilgrimage site and increase its attractiveness.

KEYWORDS: pilgrimage, hill Křemešník, pilgrimage routes, landscape

1	ÚVOD	10	4	ZHODNOCENÍ PODKLADOVÝCH ÚDAJŮ	22	4.19	Inventarizační tabulky dřevin - stromy	42
2	CÍLE PRÁCE	11	4.1	Poutní místo Křemešník – popis a historie	23	4.19.1	Inventarizační tabulky dřevin - keřové porosty	46
3	LITERÁRNÍ REŠERŠE	12	4.1.1	Matice Křemešnická	23	4.20	Kácení	46
3.1	Význam pojmu krajina	13	4.1.2	Poutě na Křemešníku	23	4.21	Majetkoprávní vztahy	47
3.2	Baroko - vznik a kompoziční principy	13	4.1.3	Kostel Nejsvětější Trojice	24	4.22	Současný stav - cesní síť, doprava a významné prvky v krajině	48
3.3	Barokní krajina	14	4.1.4	Kaple Mrtvých	24	4.23	Fotodokumentace	50
3.3.1	Barokní krajina v umění	14	4.1.5	Kaple Korunovace Panny Marie	24	5	VLASTNÍ PROJEKT	54
3.4	Barokně klasicistní zahrady	14	4.1.6	Ambity	25	5.1	Koncept	56
3.4.1	Versailles	15	4.1.7	Budovy kolem kostela	25	5.2	Studie	58
3.4.2	Schönbrunn	15	4.1.8	Větrný zámek	25	5.3	Hierarchie komunikací	62
3.5	Barokní zahrady a krajinné úpravy v Čechách a na Moravě	15	4.1.9	Skalka s křížem	25	5.4	Technický detail - lesní cesty	63
3.6	Barokní terasové zahrady	16	4.1.10	Kaplička sv. Jana Křtitele se Zázračnou studánkou	25	5.5	Ozelenění areálu kostela Nejsvětější trojice	64
3.6.1	Příklady barokních terasových zahrad	16	4.1.11	Křížová cesta a Boží hrob	26	5.5.1	Zelené ambity	64
3.7	Rostlinný sortiment barokních zahrad	17	4.1.12	Ostatní zástavba na Křemešníku	27	5.5.1	Nová dominanta kostela	66
3.8	Poutě	17	4.1.13	Rozhledna Pípalka	27	5.6	Řezopohled AA'	68
3.8.1	Poutní cesty	18	4.2	Rozhovor s místními obyvateli a pamětníky Křemešníku	28	5.7	Ambity ticha	70
3.8.2	Pouť do Jeruzaléma	18	4.3	Stručná charakteristika řešeného území a jeho přírodních podmínek	30	5.8	Pozorovatelná	74
3.8.3	Via Francigena	19	4.4	Širší vztahy	31	5.8.1	Stan	76
3.8.4	Svatojakubská cesta do Santiaga de Compostela	19	4.5	Historický průzkum	32	5.8.2	Pyramida	77
3.8.5	Poutní místo Fátima v Portugalsku	19	4.6	Geologie	34	5.9	Skalka s křížem	78
3.9	Současná podoba poutnictví a náboženské turistiky v České republice	20	4.7	Geomorfologie	34	5.10	Mobiliář - Posezení na skále	80
3.10	Tradiční významná poutní místa na Moravě	20	4.8	Hydrologie	34	5.11	Ekonomické zhodnocení	82
3.10.1	Velehrad	20	4.9	Klimatické poměry	35	5.12	Fotodokumentace modelu řešeného území	83
3.10.2	Svatý Hostýn	20	4.10	Potenciální přirozená vegetace	35	6	DISKUZE	84
3.11	Tradiční významná poutní místa v Čechách	21	4.11	Půdní typ	36	7	ZÁVĚR	86
3.11.1	Stará Boleslav	21	4.12	Flora	36	8	LITERATURA	88
3.11.2	Svatá Hora u Příbrami	21	4.13	Fauna	37			
3.11.3	Římov	21	4.14	Podpora živočichů v PR Křemešník	37			
			4.15	Přírodní rezervace Křemešník	37			
			4.16	Územní plán	38			
			4.17	Dendrologie	39			
			4.17.1	Kůrovcová kalamita	40			
			4.18	Dendrologický průzkum	41			

Úvod

Pouť je rituální cesta, kterou podniká osoba nebo skupina lidí na konkrétní posvátná místa v krajině, ať už za náboženským účelem či touhou po osobnostním růstu (Østergaard 2013).

Poutní cesty nepředstavují jenom stopy víry, mohou se také stát příležitostí k opravdovému vztahu člověka s okolím. Chceme-li tyto stezky ochraňovat a zkvalitňovat, modernizujeme či navrhujeme je jako víceúčelové infrastruktury - tedy jako prostory podporující venkovní aktivity s rekreačním využitím a jako místa zahrnující a spojující prvky krajinné identity, duchovní hodnoty míst a ekologické funkce. Vhodným způsobem revitalizace poutních cest a poutních míst je vytvoření média pro znovuobjevování a zároveň usměrňování vývoje krajiny. Takový přístup je zvláště důležitý ve venkovských oblastech, kde se potřeby strategického plánování často podceňují (Bambi & Barbari, 2015).

Cíl práce

Cílem práce je zmapovat historický vývoj vybrané oblasti. Práce je zaměřena především na vznik, vývoj a současný stav osady Křemešník a jejího okolí. Dalším důležitým cílem práce je navrhnout citlivý způsob revitalizace poutního místa a následně zpracovat studii možných úprav týkajících se vybrané části řešeného území.

Metodika

Obsah práce bude rozdělen do tří částí. Po shromáždění veškeré dostupné literatury bude v první části práce vypracována literární rešerše, která seznámí čtenáře s řešenou problematikou a dále bude sloužit jako podklad pro zpracování návrhu. V druhé teoretické části práce budou zhodnoceny podkladové údaje, jako jsou přírodní podmínky, historické dokumenty, současný stav atd. V poslední projektové části bude vypracován návrh revitalizace místa.

3.1 Význam pojmu krajina

Pojem krajina má velmi složitou podstatu a existuje mnoho názorů, jaká je její pravá definice. Kromě laického pohledu můžeme tento pojem zařadit do mnoha specializovaných oborů. Sklenička (2003) tvrdí, že krajina může být chápána z hlediska architektury, přírodovědy, historie, ekonomie, zemědělství, umění nebo politiky. Tak komplikovaný a komplexní systém plný vazeb, principů a procesů není možné pochopit analýzou jednotlivých částí, naopak je třeba k pojmu přistupovat systémově a celostně.

Krajinně-ekologické pojetí podle Lipského (1998) uvádí, že pochopení podstaty krajiny tkví ve znalosti její heterogenity, dílčích prvků a charakteru vazeb a toků mezi těmito prvky.

Architektonické neboli funkčně-estetické pojetí krajiny vysvětluje Žák (1947) na definici obytné krajiny – tj. obytné místo nebo oblast v přírodě záměrně určená či utvářena k přírodnímu obývání.

Z historického pohledu je krajinou území, které se určitou dobu rozvíjelo geopoliticky, hospodářsky a kulturně v závislosti na přírodních podmínkách, vyplývajících ze zeměpisné polohy (Sklenička 2003).

Umělecké vnímání krajiny podléhá neustálým změnám v průběhu vývoje lidské společnosti. Zobrazování krajiny se věnovalo nespočet umělců, kteří se ji snažili umělecky zachytit, buď jenom jako pozadí figurálních a jiných výjevů, či se mohla stát hlavním tématem maleb. Krajinomalby svědčí o hlubokém poutu mezi člověkem a krajinou neboli o vztahu člověka k místu. Sociologický výzkum potvrzuje, že umělecká tvorba může také silně ovlivňovat vztah člověka ke krajině. Podle výzkumu mají představy Čechů o vytoužené krajině odpovídat obecným estetickým kritériím, podléhají ale také modelům obsažených v dílech národních umělců, např. Josefa Lady, Josefa Mánese nebo Mikoláše Aleše. Tito umělci přenesli krásu české krajiny k lidem v podobě ilustrací v učebnicích, časopisech, a formovali tím obecný vztah k naší domácí krajině (Fingerová & Finger 1999).

Schultz (2010) vysvětluje chápání krajiny na příkladu popisu charakteru Prahy. Vlastnostem Prahy (obecně jakékoliv

krajiny) není podle něj možné porozumět, dokud nepřihlédneme k jejímu přírodnímu rámci, tzn. nejen k prostředí města, ale k celým Čechám. V Čechách mimo jiné odpradávně lidé tíhli k silnému patriotismu a lásce k národu, vytvořili si tím zvláštní identitu, kterou lze nazývat „češství“. Lidé byli hluboko spjati s identitou země a vnímali jejího genia loci (duch místa).

Duchovním rozměrem krajiny, a zejména krajinou pamětí, se ve své knize zabývá Trpák a Trpáková (2007), kteří tvrdí, že člověk je v dnešní době schopen za pomoci moderních technologických prostředků změnit tvář krajiny ve velmi krátké době. Dochází tak k nevratnému narušení krajinného uspořádání, historicity a krajinné paměti. Staré civilizace se řídily odrazem lokální původní krajiny. Současná generace tuto vazbu k historickému obrazu krajiny nemá, a proto mnohá moderní místa postrádají autenticitu. Duchovní kvalitu krajiny lze podle Trpáka a Trpákové (2007) zlepšit aplikováním informací o systémovém uspořádání z obnovené paměti zmizelých krajin z environmentálně interpretovaných historických zdrojů.

3.2 Baroko - vznik a kompoziční principy

Barokní sloh se začal formovat na přelomu 16. a 17. století v Římě jako touha po návratu k přírodě. Z počátku bylo baroko z velké části ovlivňováno předchozím stylem renesanční tvorby, který dále rozvíjelo a přetvořilo. Stále v krajině převládala pravidelnost, avšak baroko kladlo větší důraz na středovou osu s jakýmsi vyvrcholením na jejím konci (například zdobená průčelí paláců). Právě provázanost staveb a krajiny se stává základní kompoziční vlastností. V barokní tvorbě se oproti té renesanční také mění pojetí měřítka, uspořádání prostoru a přísná pravoúhlost a vyvážená kompozice nabývá dynamičnosti (Hendrych 2005).

Zahrada je úzce spojena s palácem skrze zdobené sally terreny nebo velkolepé schodiště spojující zahradu s reprezentačním prvním patrem zámku (zvané piano nobile). Dále jsou v zahradě zásadní vodní prvky - bazén nebo kanály, ve kterých se v klidné hladině zrcadí okolí. Využíván byl také efekt tekoucí vody ve formě fontán, kašen či kaskád jako oživující prvek. Také zeleň byla formována člověkem. Oblíbené byly

stříhané zelené stěny a tvarované dřeviny. Parter byl členěn spletitými vzory ze stříhaného buxusu, někdy byly doplňovány květinami nebo barevným šterkem. V odlehlejších partiích se nacházely boskety a umělé jeskyně (grotty).

V baroku se poprvé propojuje zahrada s krajinou, přičemž zahrada tvoří spojnici mezi palácem a okolní přírodou. Palác se zahradou jsou však určujícím prvkem krajinných úprav. Samotná zahrada se stále vymezovala zdí, ale s okolní krajinou ji spojily kompoziční osy zakončené dominantami. Často se jednalo o nově vytvořené prvky, jako například pavilon nebo kostelík, nebo šlo o starší stavby druhotně využitě - středověké stavby či přírodní dominanty na obzoru. Tyto osy se zdůrazňovaly alejemi, do kterých se často vysazovaly lípy nebo jírovce (Šantrůčková 2011).

Obrázek č. 1: Barokní komponovaná krajina - Jičín
Zdroj: fotopodobsky.cz

3.3 Barokní krajina

Barokní krajina úzce souvisela s koncepcí zahrad. Vznikl nový záměr otevřít barokní zahradu do krajiny tím, že na pohled nebyly zřejmé hranice mezi komponovanou zahradní částí a přirozenou krajinou. Panovníci toužili po kusu volné krajiny ve svých zámeckých zahradách, a tak zakládali husté boskety ohraničené stříhanými živými ploty. Tyto husté zapojené porosty stromů a keřů mimo jiné vyhovují zpěvnému ptactvu pro hnízdění a lidé je využili jako snadný způsob odchyty ptáků pro maso (Hendrych 2005).

Kotalík (2001) kromě bosketů zmiňuje také bažantnice a lovecké obory, které měly zjemňovat přechod mezi zahradou a okolní krajinou. Tyto kompoziční celky odlišovalo jejich zahradnické uspořádání, funkce a vzhled. Dále se změna prostředí rozptylovala pomocí rekreačních či náboženských staveb, například sakrálními stavbami, vilami či loveckými zámečky (Kotalík 2001).

3.3.1 Barokní krajina v umění

Barokní tvorba má působit na emoce svou velkolepostí, často se objevují prvky kontrastu a symboliky. V krajinomalbách se opakují motivy ohromujících přírodních jevů, jako jsou vulkány, bouře, vrcholy hor, vodopády a další. Ve spisech církevních otců jsou popisovány divoké a demony pronásledované krajiny pustin, jeskyní a propastí. Později na konci 16. století se v umění často objevovali poustevníci. V 17. století se považoval odchod do ústraní z duchovních důvodů za populární téma, a obrazy tak často zobrazují scény asketických horských mužů raného křesťanství, kteří byli vzory oddanosti.

Například obraz Krajina se třemi mnichy (v originále *Paysage avec trois moines*) malíře Nicolase Poussina ukazuje tři bratry, kteří si užívají hlubokou samotu a klid přírody. Poussin zde vytvořil harmonii kontrastů – umisťuje stinnou pláň se stojatou vodou a bujnou trávou do zakázaných hor. Snad vědomě evokuje zalesněnou řeckou soutěsku Údolí Tempe – ideální krajinu popsanou starověkými spisovateli.

V ostrém kontrastu staví janovský umělec Giovanni

Benedetto Castiglione svatého Františka na drsné vrcholky hory La Verna. Jde o symbolickou krajinu, kde svatý František stoupá z temnoty k jasnému světelnému kruhu – symbolu jeho spojení s Bohem (Beaven & Ndalianis 2018).

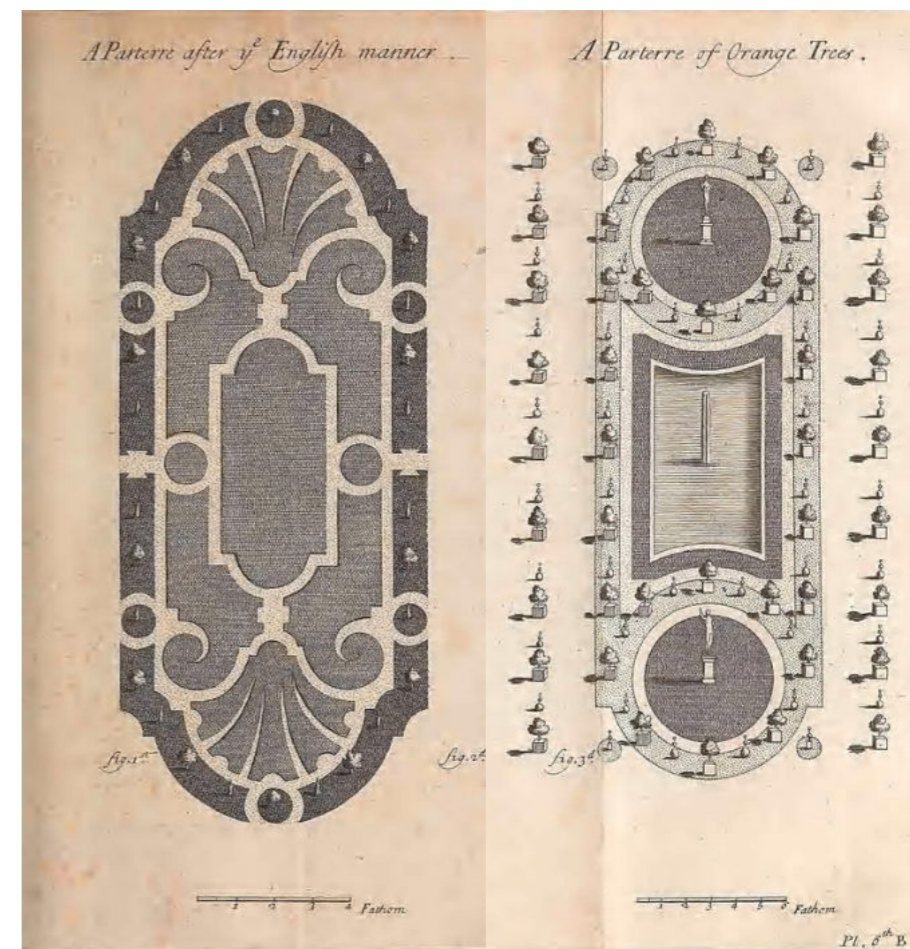

Obrázek č. 2: *Paysage avec trois moines* - Nicolas Poussin
Zdroj: fr.m.wikipedia.org

3.4 Barokně klasicistní zahrady

Barokně klasicistní, též zvané francouzské zahrady, se vyznačují velkou rozlohou, jsou umístěné v rovině a uplatňují se v nich velké partery obklopené stříhanou monumentální vegetací. Jsou zde velkolepé vodní prvky a bohatá sochařská výzdoba. Na rozdíl od renesanční zahrady je barokní zahrada v každé části jiná, parter se skládá z vykrajovaných polí, velkých kloubů na křížovatkách cest a je proložen centrální osou procházející celým zámkem i zahradou. Cestní síť je různě široká podle významu. Mezi uplatňované kompoziční prvky patří perspektiva, iluze, divadelnost, překvapení i působení na emoce (Herout 1981).

Jak napovídá název „francouzské zahrady“ zmíněný výše, tyto zahrady vznikly ve Francii. Za jejich zakladatele je považován zahradní a stavební architekt André le Nôtre. První zahrady vytvořil pro Ludvíka XIV. a jeho dvůr. Vyškolil také řadu

Obrázek 3: Parter anglický
Zdroj: (D'Argenville 1712)

Obrázek 4: Parter oranžeriový
Zdroj: (D'Argenville 1712)

Obrázek 5: Parter broderiový
Zdroj: (D'Argenville 1712)

dalších architektů a jeho žák Dezalier D'Argenvill vydal obrazovou a textovou publikaci *La Théorie et Pratique du Jardinage* (Teorie a praxe v zahradách) z roku 1705, podle níž byly zakládány barokně klasicistní zahrady po celé Evropě (Herout 1981).

3.4.1 Versailles

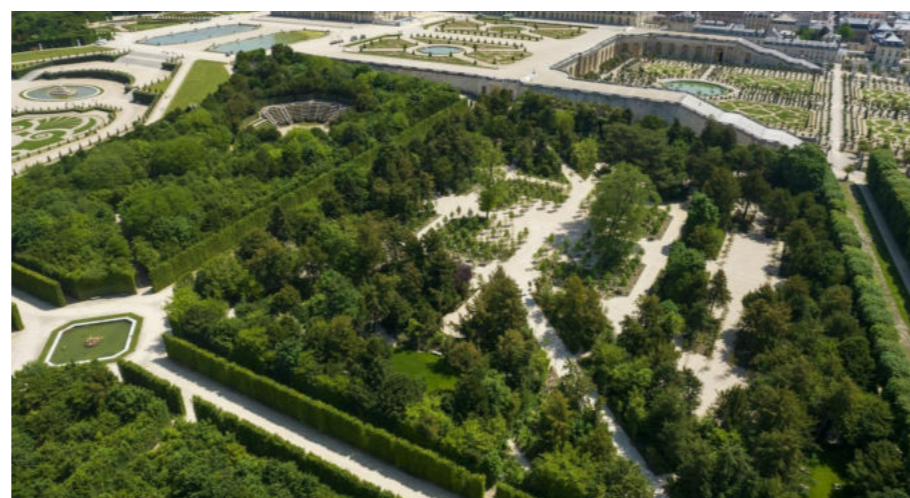
Mezi nejznámější díla Andréa Le Nôtreho patří bezesporu velkolepá zahrada Versailles, kterou vybudoval pro Ludvíka XIV. v letech 1663-1668. Na budovu zámku, která se zrcadlí ve dvou přilehlých vodních nádržích navazuje terasa s parterem - broderiové a oranžeriové partery, boskety s programem, doplněné dalšími prvky (například kašnami, sochami nebo skalní stěnou s mušlemi). Od zámku k Apollonově fontáně vede dlouhá královská alej, z níž je vidět do dalekého okolí. Na alej navazuje Grand canal o rozloze 23 ha, který má podobu kříže a dosahuje délky 1650 m. V celém parku převládá přísná osovost a pravidelnost. Součástí parku jsou zámečky Malý a Velký Trianon a královna holandská vesnička Hameau de la Reine s užitkovými zahrádkami a domácími zvířaty zasazená do vesnické krajiny. Ta sloužila k zábavě dvora, zejména Marie Antoinetty, manželky Ludvíka XVI. (Holmes 2001).

3.4.2 Schönbrunn

Dalším příkladem ze zahraničí jsou rozsáhlé zahrady zámku Schönbrunn, který je považován za symbol moci a vlivu rodu Habsburků. Na jeho přestavbě se podílel Johann Bernhard Fischer z Erlachu. Velkolepý parter obklopují boskety s programem, v jednom z nich je nejstarší existující zoologická zahrada na světě, v druhém holubník a ve třetím zahradní labyrint. Parter je zakončen stupňovitou mohutnou fontánou s mořskými božstvy a mořskými koňmi v nadživotní velikosti. Point de vue zahrady je Gloriette (římský oblouk), který oslavuje jednu z vítězných bitev Habsburků nad Prusy. V zahradě je umístěno již několik antikizujících staveb jako např. římské ruiny, které předznamenávají krajinářský sloh (UNESCO World Heritage Centre 1995).

Obrázek 6: Versailleský park
Zdroj: cs.wikipedia.org

Obrázek 7: Bosket Královnin háj ve Versailles
Zdroj: www.nationalgeographic.fr

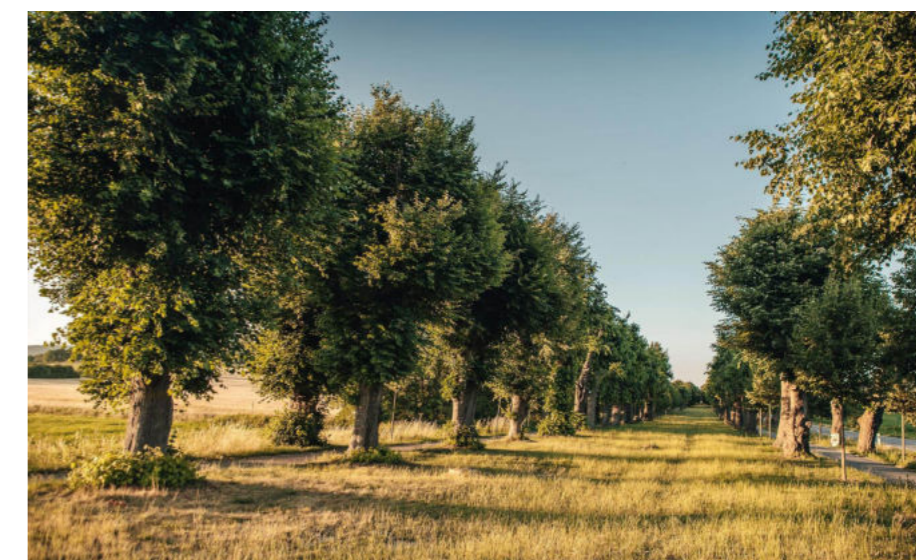

Obrázek 8: zámek Schönbrunn
Zdroj: www.schoenbrunn.at

3.5 Barokní zahrady a krajinné úpravy v Čechách a na Moravě

V české krajině došlo v období 17. a 18. století k obširným kultivacím zapříčiněným pustošící třicetiletou válkou. Krajina byla poničena z estetického i hospodářského hlediska. Proto bylo při zakládání nových staveb dbáno na jejich účinek v krajině. Určující postavení v krajině přebíraly zámky a poutní místa, na které navazovala okolní krajina, zkrášlována byla ale i obyčejná vesnická prostranství různými kostelíky, božími muky u cest a dalšími prvky. Dobových přírodních prvků se dochovalo výrazně méně. Byly to aleje podél cest, stromy doprovázející drobné stavby, bažantnice, obory a další (Šantrůčková 2011).

V Čechách jsou první barokní úpravy spojené s císařským generálem, vévodou Albrechtem z Valdštejna, který patřil mezi nejmočnější a nejbohatší muže Českého království. Za jeho vlády byly postaveny velkorysé stavby doplněné zahradami u pražského paláce nebo v Jičíně, který se stal centrem Frýdlantského vévodství. Významným dílem je zahrada Valdštejnského paláce v Praze, která přímo komunikuje s Pražským hradem a odráží tak nemalé bohatství a ambice vévody. Ještě větší prostor pro své plány na velkorysou stavbu měl na Jičínsku, kde využil členitě krajiny a dominanty středověkých hradů a vrcholky kopců. Vytvořil zde osu krajinného měřítká, která vede z vrchu Veliš se zříceninou, pokračuje městem Jičín Valdštejnovým zámekem

Obrázek 9: Lipová alej v Jičíně
Zdroj: www.jicin.org

a kostelem svatého Jakuba, dále z Jičína míří k Letohrádku u Valdic, kde je osa zvýrazněna čtyřřadou lipovou alejí, nejstarší dochovanou v Čechách. Poté prochází Letohrádkem s loggií, která se otevírá do barokní zahrady a kolmo na ní navazuje osa v zahradě směřující ke vzdálenému horizontu. Hlavní osa pak od Letohrádku navazuje ke kartuziánskému klášteru ve Valdicích, kde měl být Albrecht z Valdštejna uložen do hrobky. Osa je zakončena vrchem Kumburk se zříceninou středověkého hradu (Šantrůčková 2011).

Mezi významné barokně klasicistní zahrady na Moravě lze zařadit zámeckou zahradu Holešov od architekta Filiberta Lucchese. Jedná se o jedinou barokně klasicistní zahradu u nás s velkolepým vodním kanálem ve tvaru trojzubce, který obepíná parter. Parter obklopují aleje, které pokračují do přilehlé obory, odkud je vidět na krajinnou dominantu – vrch Hostýn.

Obrázek 10: Zámecká zahrada Holešov
Zdroj: www.hostynsko.cz/

Dále bychom na Moravě ještě našli barokní zámeckou zahradu Milotice od Domenica Martinelliho. Parter před zahradní fasádou zámku je vyzdoben fontánou a voliérou na hlavní ose a je zarámován stříhanými stěnami. K parteru na západě přiléhá bažantnice s hvězdovitým systémem cest, na východě navazuje hospodářská zahrada.

Od Martinelliho je dále známý zámecký park ve Slavkově u Brna, který se pyšní svou bohatou skulpturní výzdobou.

V Čechách je to zahrada na zámku v Dobříši od

Roberta de Cotteho. Na broderiový parter s kruhovou fontánou navazuje plocha s monumentálními zrcadlovými bazény (dnes zasypanými). Následuje mělká terasa s vodními schody zakončenými velkolepou fontánou Tritonů, kteří jsou ztvárněni v nadživotní velikosti. Mělkou terasu rámuje vysoké stříhané stěny z lip. Opoziční stavbou k zámecké budově je bezesporu oranžerie s iluzivní malbou, která je umístěná v závěru kompoziční osy zahrady. Zahradu a zámek zdobí skulptury od známého sochaře Ignáce Platzera. Na formální zahradu navazuje rozsáhlý krajinářský park založený již na přelomu 17. a 18. století (Michalková et al. 2020).

3.6 Barokní terasové zahrady

Barokní zahrady terasové jsou drobnějšího měřítka než zahrady barokněklasicistní a překonávají značné terénní převýšení (20–50 m). Parter je většinou dole u zámku, navazují terasy s mohutnými opěrnými zdmi, které jsou proloženy jednoduchými, dvouramennými i víceramennými schodišti s podestami či bez. Opěrné zdi jsou zakončeny balustrádou s pilířky nebo plnou parapetní zdí. V opěrných zdech jsou někdy prolomeny niky. Nejvyšší terasa na centrální ose je zakončena tzv. point de vue, většinou ve formě gloriety nebo architektonizované vyhlídky. Terasy jsou úzké, není zde prostor na velkolepou vegetaci. Proto zde nejsou zpravidla boskety ani velké stříhané stěny.

Obrázek 11: Zámecká zahrada Milotice
Zdroj: m.penzion-mutenice.cz

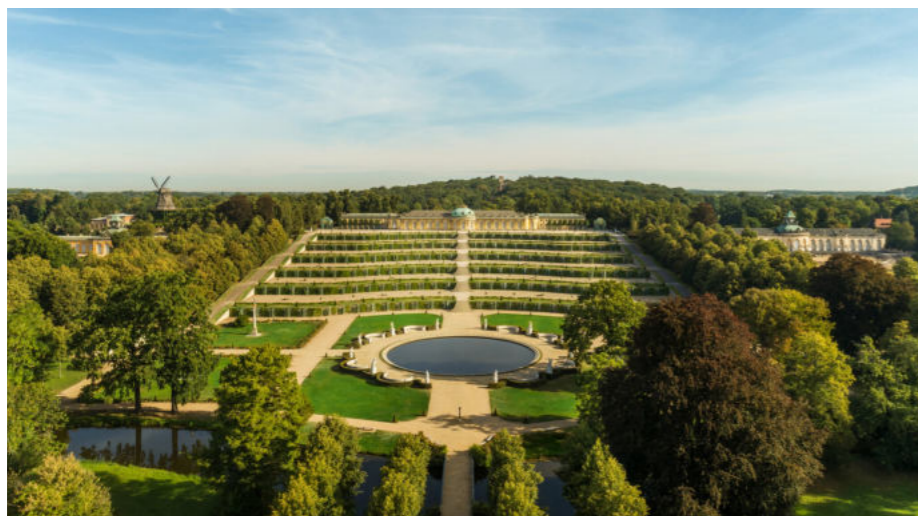
Většina teras v menších zahradách měla v baroku užitkový charakter. Byly zde vinice, ovocné sady a na zdech palmety ovocných stromů nebo révy. Ve větších zahradách mohly být na terasách i okrasné záhony s topiary a okrasné popínavé dřeviny. Voda v zahradách se vyskytovala ve formě menších fontánek, nebo tekoucí ve formě architektonizovaných vodopádů a přelivů (Dokoupil 1957).

3.6.1 Příklady barokních terasových zahrad

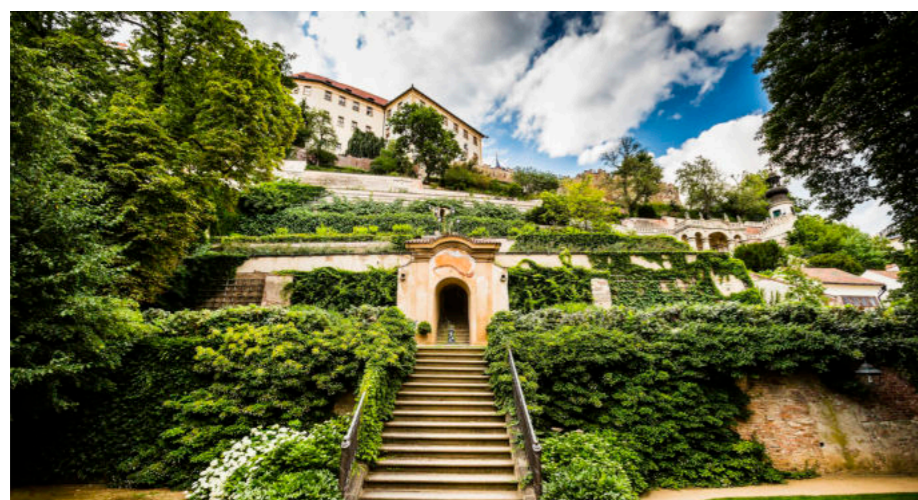
Zahraničními příklady jsou rokokový zámeček Sanssouci v Německu s terasami osázenými vinohradem spojeným širokým schodištěm a Petrodvorec v Rusku, který sloužil jako letní sídlo rodu Romanovců.

V Čechách jsou například Velká a Malá Pálffyovská zahrada v Praze na Malé Straně pod Hradem, na jejichž projektu obnovy se podílel Josef Čihák. Malá zahrada obsahuje užitkovou část s ovocnými stromy a postranní přímé schodiště. Velká zahrada má více dekorativní charakter, je zajímavá neobvykle nakloněným portálem s motivem datace (Šváblová & Rygl 2005).

Dalším příkladem z Malé Strany je Vrtbovská zahrada, jejíž úpravu projektoval František Maxmilián Kaňka. Zahrada je typická prolamovanými terasami s unikátní sochařskou výzdobou od Matyáše Bernarda Brauna. Mytologická božstva doprovázející zahradu symbolizují cyklus lidského života. Poslední terasa zahrady je svahová, point de vue tvoří divadelní kulisa zvaná teatron, z jejíž plošiny se otevírá úchvatný pohled na Prahu. Vegetační složka zahrady je čistě okrasná. Na parteru zaujmou zejména plaménkové broderiové obrazce (Pacáková & Hošťálková 2000).

Obrázek 12: Zámek Sanssoucci
Zdroj: www.spsg.de

Obrázek 13: Velká Pálffyovská zahrada v Praze
Zdroj: www.prague.eu

Obrázek 14: Vrtbovská zahrada
Zdroj: www.kudyznudy.cz

3.7 Rostlinný sortiment barokních zahrad

Broderie, topiary:

zimostráz obecný (*Buxus sempervirens*), tis červený (*Taxus baccata*), břečťan popínavý (*Hedera helix*) na konstrukcích

Stříhané stěny:

habr obecný (*Carpinus betulus*), javor babyka (*Acer campestre*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*)

Boskety:

lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), jilm holandský (*Ulmus hollandica*), stálezelený dub cesmínovitý (*Quercus ilex*)

Podsadba bosketů:

zimostráz obecný (*Buxus sempervirens*), tis červený (*Taxus baccata*), cesmína (*Ilex*), hlohy (*Crataegus sp.*)

Aleje:

jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*), platan západní (*Platanus occidentalis*), platan východní (*Platanus orientalis*), lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), topol černý (*Populus nigra*)
(D'Argenville 1712)

Obrázek 15: Valdštejnská zahrada - stříhané stěny, broderie a topiary
Zdroj: www.prague.eu

3.8 Poutě

„The pilgrim moves through history as they walk the path in the present.“

„Poutník prochází historií, když kráčí po stezce v současnosti.“

- Anne Kristin Aasmundtveit (Grau 2021)

Pouť je univerzální fenomén, který byl praktikován v minulosti i současnosti. Poutě neboli cesty na posvátná místa byly podle Rossové (2011) důležité v klasické době, předkolumbovské Americe a pohanských náboženstvích v Británii a Irsku. Monoteistická náboženství, křesťanství, judaismus, islám a východní náboženství mají poutní tradice. Je to také již dlouho oblastí literárního zájmu – uveďme si například Chaucerovy Canterbury povídky nebo současnější Pilgrimage od spisovatele Paula Coelho. V průběhu staletí měla pouť svůj význam ve svých osobních, sociálních a duchovních aspektech. Každý rok se miliony lidí vydávají na poutě do nespočetných míst po celém světě (Ross 2011).

V době baroka, kdy vznikl poutní kostel na Křešněšniku, měly poutě především duchovní význam. Svatý Jeroným například popisuje svou výpravu o samotě do pouští, hlubokých údolí, do hor nebo do strmých skal. Zde vykonával své modlitby a označoval tato místa jako mučírnu svého nešťastného těla. Angelitta radila poutníkům cestujícím do Lorety, aby se inspirovali ze srázů, hlubokých údolí, jezer, útesů a představovali si v nich pekelné bolesti. (Beaven & Ndalianis 2018).

Svět, ve kterém se probouzeli první poutníci v období středověku, popisuje Sumption (2010) jako izolovanou komunitu. V životě středověkého člověka převládala monotónnost, pravidelnost a převládající konvence. Lidé ve vesnici i ve městě měli zakázáno přijímat cizince a zamykali své brány. Farníci prožili celý svůj život ve stínu své církve, kde byl pokřtěn, oženil se, účastnil se nedělních mší, platil desátky a tam byl i pohřben. Církev nařizovala, že nikdo nesmí přijímat svátosti v jiné církvi než ve své vlastní. Všichni, kdo opustili své farní kostely, byli exkomunikováni. Po lateránském koncilu z roku 1215 byla závislost na faře posílena nařízením, že každý laik se

musel alespoň jednou ročně vyzpovídat z hříchů svému faráři, a nikomu jinému. Obliba žebavých mnichů a svatých poustevníků byla nepochybně částečně způsobena tím, že nabízela únik ze svazujícího farního života. Poutě nabídl další únik. Zdá se, že překvapivě velký počet poutníků opustil své domovy pouze proto, aby upřeli svému faráři monopol na jejich duchovní blaho.

V některých náboženských kulturách, jako je islám, je pouť (v tomto případě do Mekky) ústředním principem víry a náboženskou povinností. Islám dal vzniknout mnoha poutím a poutním místům. Mnoho z nich se nachází na místech spojených s islámskými svatými a mučedníky. Hlavním poutním centrem pro šíitské muslimy je například místo mučednické smrti Husayna v Karbale v Iráku (King 1972).

Pravoslaví a římskokatolické křesťanství vyvinulo také velmi obsáhlou a komplexní řadu poutních míst. Některá z hlavních a nejvíce zastřešujících míst byla základem celé víry – jako v případě Jeruzaléma, nebo jeho specifických prvků (například Řím, který je symbolem a centrem římského katolicismu). Římský katolicismus má zvláště aktivní tradici poutí zaměřených na světce – například Pannu Marii – jejíž kult vyvolal vznik tak velkých poutních center, jako jsou Lourdes ve Francii, Fatima v Portugalsku a Guadeloupe v Mexiku. Významné jsou také svatyně zasvěcené nebo uchováající relikvie křesťanských svatých – Santiago de Compostela (Reader & Walter 1993).

Hovoříme-li však o pouti v náboženských tradicích, dotýkáme se pouze některých z mnoha projevů poutnictví. Pouť se nemusí omezovat pouze na výslovně náboženské tradice. Obecné zkoumání slova a pojmu pouť totiž ukazuje, že její rozsah sahá daleko za hranice návštěvníků svatyní a posvátných míst spojených s oficiálními náboženskými tradicemi do oblastí, které se mnohem více zabývají světským světem, a zasahuje do tak zdánlivě profánních oblastí, jako je například svět sportu a zábavy (Reader & Walter 1993).

Prostřednictvím návštěvy, procházky a plnění úkolů v místě si jednotlivci vezmou něco z místa s sebou a zanechají zde kousek sebe. Chůze se stává ústředním způsobem mapování a vyprávění krajiny, v podstatě jejího poznávání (Grau 2021).

3.8.1 Poutní cesty

Technologické inovace v dopravě daly impuls všem typům moderního cestovního ruchu a mimo jiné i nejstaršímu ze všech – pouti. Poutní místa jako Jeruzalém nebo Řím prošla hlubokým ekonomickým vývojem, který lze pozorovat ve změnách územního plánování v rozšiřování infrastruktury (letišť a nádraží), v otevírání ubytovacích zařízení a v transformaci místních výrobních systémů. Avšak navzdory modernímu vývoji dopravy se poutník může rozhodnout pokračovat v cestě pěšky. Každý okamžik každé fáze cesty, která může být pomalou chůzí několika dnů nebo dokonce týdnů směrem k místu uctívání, je zásadní.

V náboženském cestovním ruchu je duchovní zážitek na cestě často cílem cesty, takže lze říct, že se dotčený turistický region nezaměřuje pouze na cíl a jeho okolí, ale především na samotnou cestu a místa podél ní, kde se mohou poutníci zastavit k odpočinku a navštívit svatyni nebo místo kulturního dědictví (Lucarno 2016).

Poutní cesty jsou vytvářeny za účelem ochrany kulturních a sociálních aspektů dnešní společnosti. Procházka po poutní cestě znamená vstoupit do hlubšího a důvěrnějšího vztahu s přírodním prostředím, které se v průběhu let někdy hluboce mění. Proto si scénická hodnota procházek, která je často primárním zdrojem inspirace a důvodem pro výběr této procházky, zaslouží pečlivá ochranná opatření (Bambi & Barbari 2015).

3.8.2 Pouť do Jeruzaléma

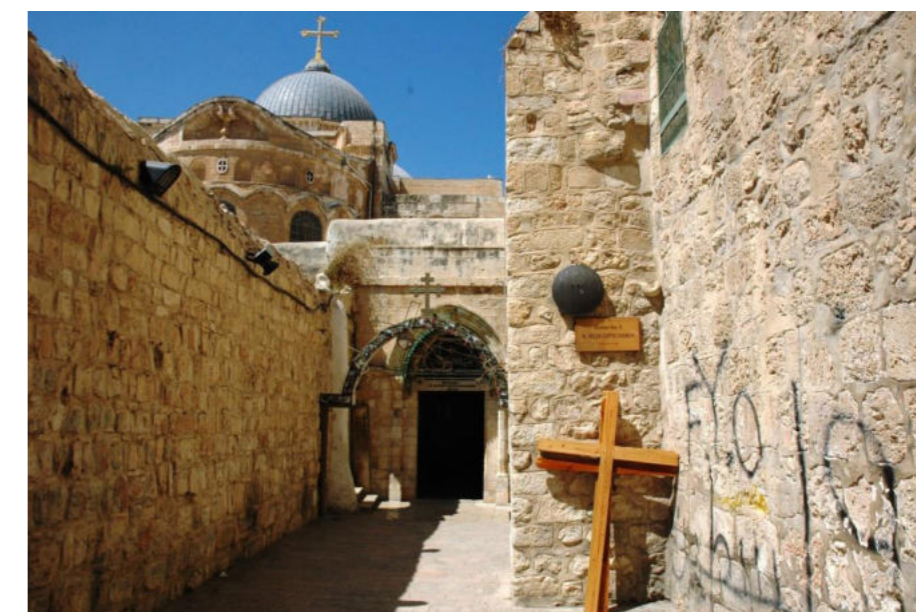
Z mnoha poutních míst po celém světě je Jeruzalém rozhodně jedním z nejvýznamnějších a nejzajímavějších. Význam Jeruzaléma je tak velký, že i věřící lidé, kteří ho nenavštívili nebo ho neznali, mají k městu vlastní duchovní pouto.

Pouť do Jeruzaléma začala již v biblických dobách, po vybudování Prvního chrámu králem Šalamounem, téměř před 3000 lety. Prvním poutníkem byl Abraham, který podle Božího přikázání opustil svůj domov a vydal se na cestu do neznáma. Tato cesta formovala Abrahamovu osobnost a prošel mnoha

transformačními zkušenostmi. Na rozdíl od dnešního poutníka, který ví kam jde, ale i jak se tam dostat, Abraham se vydal do neznáma (Bambi & Barbari 2015).

Do Jeruzaléma mířili také Židé, kteří byli povinni vykonat pouť během tří svátků „nohy“, svátků týdnů Pesach a svátků stánků. Starověkou praxí bylo přibližovat se pokorně k okrsku chrámu pěšky (Twain 2010).

Následné události po Ježíšově poslední pouti z Nazaretu do Jeruzaléma položily základy křesťanské pouti, která začala ve 4. století n. l. Od té doby je Jeruzalém poutním místem pro miliony křesťanů. Byly o ní napsány různé průvodce a vytvořeny mapy. Vzniklo mnoho stezek, které vedly z a do města, ze severu, jihu, východu i západu. Zatímco někteří se rozhodli udělat z Jeruzaléma svůj první cíl, jiní dali přednost tomu, aby do města dorazili až na konci své cesty. Jednou z neatraktivnějších předností této oblasti je rozmanitost krajiny a dědictví, která umožňují poutníkům plánovat své cesty v souladu s jejich vírou a s ohledem jak na jejich osobní sklony, tak i fyzické možnosti. Procházka po těchto trasách může posílit naše chápání potřeby nalézt a sdílet společnou řeč a vzájemný respekt. Možná zde najdeme některé odpovědi na otázky, které si klademe (Shur 1992).

Obrázek 16: Via Dolorosa v Jeruzalémě, Ježíšova poslední pouť
Zdroj: jerusalemexperience.com

3.8.3 Via Francigena

Via Francigena je starobylá poutní cesta dlouhá 1 600 km, kterou v minulosti procházely tisíce poutníků a pocestných z Francie na cestě do Říma. Vznik této poutě měl být zapříčiněn cestou Sigerica, arcibiskupa z Canterbury, který se vydal do Říma navštívit papeže Jana XV. (CA ITALIANO 2009). Via Francigena vstupuje do Itálie z Kottských Alp a vede k Římu přes Pádskou nížinu a kopcovité území Toskánska a severního Lazia. Jejím významem je především znovuobjevování křesťanských dějin. Nejednalo se o jedinou stezku, ale zahrnovala několik možných cest, které se v průběhu staletí měnily podle toho, jak obchod a pouť narůstaly nebo ubývaly. I dnes zde stále kráčí poutníci v Sigericových stopách, i když se této poutě účastní mnohem méně poutníků než na Svatojakubské cestě do Santiaga de Compostela ve Španělsku. Příčinou je nedostatek infrastruktury a podpůrných zařízení (Conferenza Episcopale Italiana 2008).

Obrázek 17: La Via Francigena
Zdroj: justalittlefurther.com

3.8.4 Svatojakubská cesta do Santiaga de Compostela

Santiago de Compostela bylo od raného středověku cílem poutníků na Camino de Santiago neboli Svatojakubské cestě. Poutníci tradičně putovali různými cestami a různými způsoby. Nejpopulárnější současnou trasou je Camino Frances neboli Francouzská cesta, která má svůj původ v Pyrenejích a prochází z východu na západ provinciemi La Rioja, Burgos, León a Galicia, přičemž se drží těsně na jih od pohoří Cordillera Cantabrica. Camino Frances v současné době navštěvuje kolem 15 000 – 20 000 poutníků, kteří cestují do Santiaga v průběhu každého léta. Někteří na kole, ale převážná většina pěšky (Slavin 2003).

Santiago se stalo oblíbeným náboženským místem díky údajnému nálezů ostatků apoštola Jakuba ve středověku. Cesta, která má pro evropské katolíky zvláštní význam, a způsob, jak ji překonat, jsou důležitější než konečná destinace (Santos 2015).

Cesta do Santiaga patřila spolu s těmi do Říma a Jeruzaléma mezi velké poutě středověké evropské církve. Význam pouti přetrvával do 16. století. Poté následovalo období lhostejnosti a úpadku, které se protáhlo až do 19. století. V poslední době však došlo k výrazné renesanci zájmu o poutní cestu, Rada Evropy označila Camino za evropskou kulturní cestu

Obrázek 18: Katedrála sv. Jakuba v Santiaga de Compostela, cíl Svatojakubské cesty
Zdroj: travelbible.cz

a symbol společné evropské identity (Graham & Murray 1997).

3.8.5 Poutní místo Fátima v Portugalsku

Jedním z fenoménů, který přispěl k růstu kultu Panny Marie v rámci současného katolicismu, je zakládání poutních center na základě údajných zjevení Marie. Jednou ze svatyní je svatyně Panny Marie z Fatimy (Nossa Senhora de Fátima), která se nachází v regionu Leiria ve středním Portugalsku ve městě Fátima. Svatyně je jedním z největších katolických poutních míst světa, které ročně navštíví dva miliony poutníků (Vilaça 2017). Pouť do Fátimy každoročně vrcholí 13. května, což je datum v roce 1917, kdy se Panna Marie údajně poprvé zjevila třem dětským pastýřům, známým jako os três pastorinhos (tři malí pastýři), na předměstí Fátimy. Po prvním zjevení následovala řada zjevení třináctého každého měsíce od května do října, během nichž se Panna Marie zjevila dětem a promluvila k nim (Gemzöe 2005).

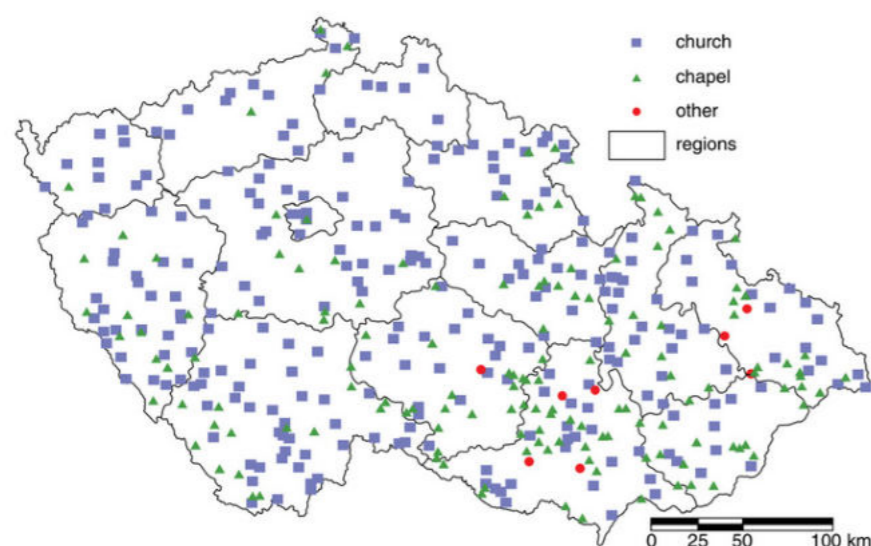

Obrázek 19: Svatojakubská cesta
Zdroj: www.theologische-buchhandlung.de

3.9 Současná podoba poutnictví a náboženské turistiky v České republice

Mezi státy Evropské unie vykazuje Česká republika jednu z nejvyšších úrovní společenské sekularizace. Přes velké rozdíly v různých českých regionech nelze ani v těch nejméně náboženských oblastech tvrdit, že by zde náboženská turistika neexistovala. I když se nacházíme mimo hlavní poutní trajektorii, a Česká republika je tedy stále nevyužitým cílem, má podle agentury Czech Tourism velký potenciál.

V České republice je významné množství poutních míst (viz obrázek). Východní část, Morava, vykazuje vyšší míru religiozity ve srovnání s Čechami. Poutní místa na Moravě se více podobají katolickým poutním místům v jiných zemích, zvláště když vezmeme v úvahu proces pouti, počet zúčastněných osob nebo celkovou infrastrukturu (Raj & Griffin 2017).

Obrázek 20: Poutní místa v České republice
Zdroj: Raj & Griffin 2017

3.10 Tradiční významná poutní místa na Moravě

3.10.1 Velehrad

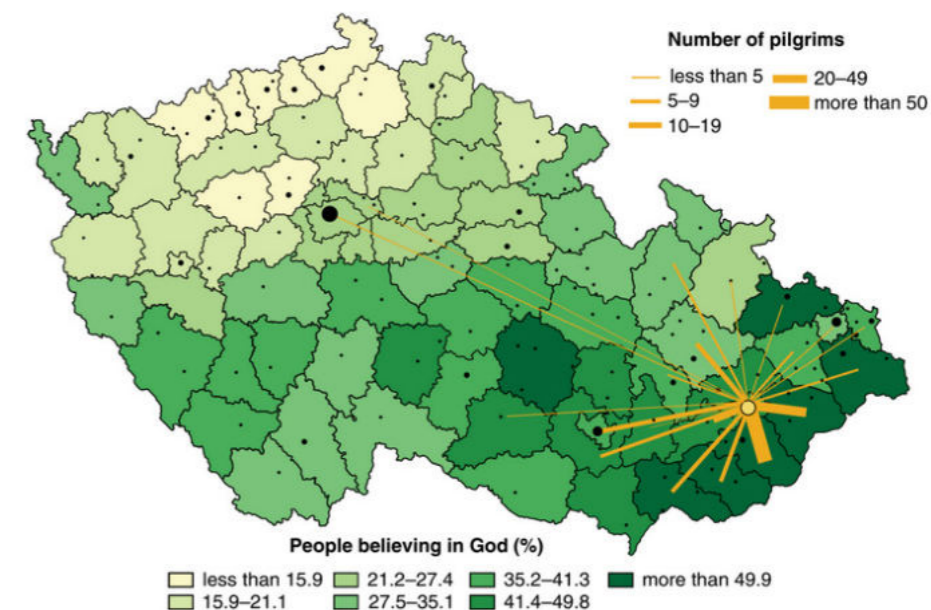
Obec Velehrad ve Zlínském kraji lze považovat za poutní místo mezinárodního významu. Je nositelem duchovní tradice, která sahá až do 9. století, kdy na Moravu přišli významní věrozvěstové sv. Cyril a Metoděj. Ti na Velkou Moravu přinesli specifické kulturní prvky, které vzkvétaly ve slovanském prostředí. Hlavní pouť se zde koná na svátek Cyrila a Metoděje, další se konají například při významných církevních slavnostech a nechybí ani poutní vycházka, kterou tvoří osm potoků stékajících se ve Velehradě. Počet návštěvníků za rok se odhaduje na 30 000 (Raj & Griffin 2017).

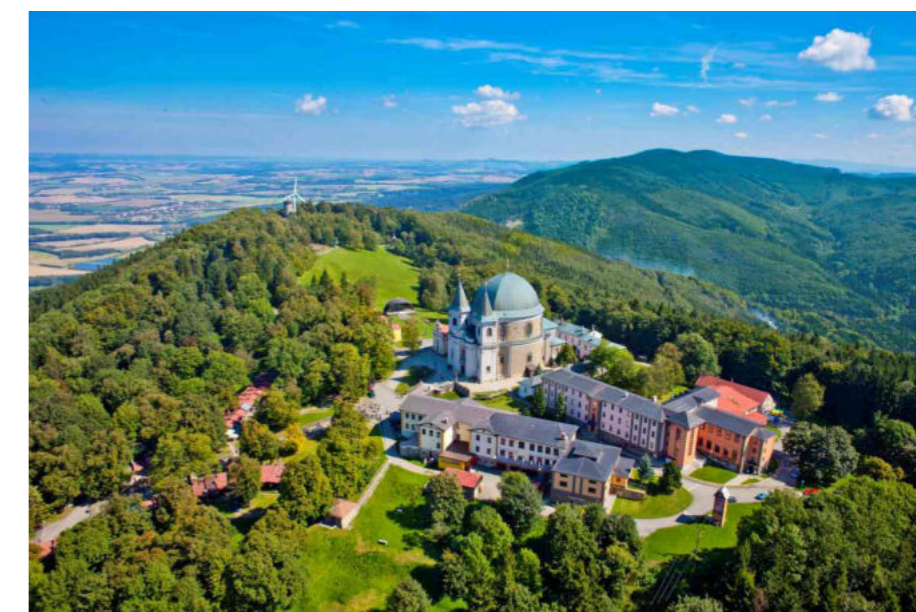
Obrázek 21: Poutní místo Velehrad
Zdroj: www.katyd.cz

3.10.2 Svatý Hostýn

Dalším poutním místem je Svatý Hostýn, poutní místo národního významu. Poutní areál zde zahrnuje baziliku, dvě křížové cesty, kaple, tři nově zrekonstruované poutní domy a několik dalších prvků. Během nacistické okupace byly poutě zakázány, ale rok 1945 pro ně znamenal velký rozmach, kdy místo v rámci děkovné poutě přišlo navštívit 294 000 lidí (Clark 2008).

Obrázek 22: Prostorová rozmanitost poutníků v poutním místě Svatý Hostýn
Zdroj: Raj & Griffin 2017

Obrázek 23: Poutní místo Svatý Hostýn
Zdroj: www.domovurybnika.cz

3.11 Tradiční významná poutní místa v Čechách

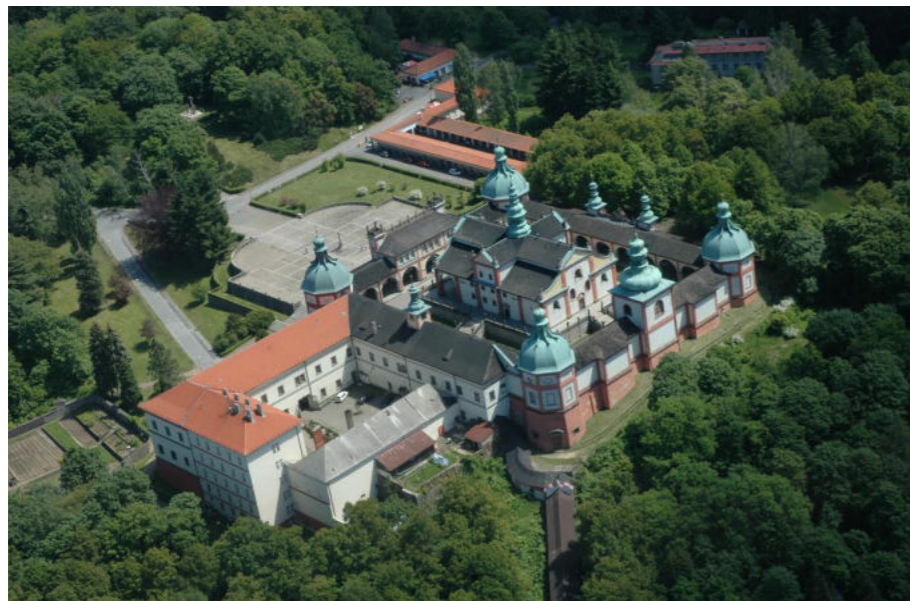
Čechy vykazují podle studie Raje a Griffina (2017) nižší stupeň religiozity, zejména na severu a západě. Počet věřících turistů je výrazně nižší, stejně jako počet organizovaných poutí.

3.11.1 Stará Boleslav

Stará Boleslav je poutním místem celostátního významu, neboť je to místo spojené s umučením sv. Václava (patrona české země) v roce 935. Národní svatováclavská pouť se koná každoročně na svátek sv. Václava v bazilice sv. Václava a v poutním chrámu Nanebevzetí Panny Marie, kde je umístěno posvátné Palladium země české. Oslavy se účastní 10 000 – 20 000 lidí.

3.11.2 Svatá Hora u Příbrami

Nedaleko Staré Boleslavi je také poutní místo zasvěcené Panně Marii na Svaté Hoře u Příbrami národní důležitosti. Poutním místem se stal v 16. století a vrchol této tradice nastal v 19. století. V současnosti jsou zde největšími poutěmi každoroční korunovační slavnosti a pouť na svátek Nanebevzetí Panny Marie. Jiné poutě se zde až na výjimky nekonají (Raj & Griffin 2017).

Obrázek 24: Poutní místo Svatá Hora u Příbrami
Zdroj: www.equitana.cz

3.11.3 Římov

Součástí poutního areálu je i barokní kostel sv. Ducha s původní kamennou křtitelnicí a loretánská kaple z roku 1658, ve které najdeme barokní sošku panny Marie Římovské. Loreta s bohatě zdobenými ambity zde tvoří jednotný duchovní i stavební celek. V lunetách ambitů se nacházejí obrazy ze života Panny Marie. Na protilehlé straně tvoří freskovou výzdobu 32 obrazů mariánských míst Čech, Moravy a Slezska s vyobrazením milostné sochy nebo obrazů světců připomínajících zasvěcení tamějších kostelů. Vše bylo pořízeno z darů dobrodinců.

Každoročně se zde konají tři poutní slavnosti. V předvelikonočním období jsou uváděny tradiční Římovské pašijové hry. Pozoruhodná je pašijová cesta s 25 zastaveními. Zastavení představují kapličky rozmístěné v okruhu necelých pěti kilometrů. Jejich původ sahá do druhé poloviny 17. století a první čtvrtiny 18. století. Jejich rozmístění v terénu odpovídá poloze tradiční křížové cesty v Jeruzalémě.

Výraznou dominantu v krajině tvoří druhé zastavení - Poslední večeře páně. Velmi emotivně působí sousoší pod Kristovým křížem na Kalvárii. Místo je spojeno se zázračnými uzdraveními a vyslyšenými (Kovář 1998).

Obrázek 25: Sousoší pod Kristovým křížem na Kalvárii
Zdroj: www.chaty-chalupy-dds.cz

Obrázek 26: Ambity u loretánské kaple v Římově
Zdroj: www.chaty-chalupy-dds.cz

Obrázek 27: Druhé zastavení - Poslední večeře páně
Zdroj: www.fotoanderle.cz

4.1 Poutní místo Křemešník – popis a historie

Vrch Křemešník na Vysočině nedaleko Pelhřimova je jedním z nejvyšších bodů Českomoravské vrchoviny s nadmořskou výškou 765 m n. m.. V dobách středověku se jednalo o poměrně významné naleziště stříbrné rudy. Těžební štoly zde vlastnil rod pánů z Růže na Třeboni, později pak rod pánů Trčků z Lípy. Těžba byla přerušena za husitských válek a úplně zanikla za třicetileté války, kdy byly štoly zasypány. Pár štol se ale zachovalo, v nich našli využití poustevníci, kteří je používali jako příbytky.

Dnes se na vrcholu stejnojmenné osady nachází komplex budov, kterému dominuje pozdně barokní kostel Nejsvětější Trojice. Již od 17. století je vyhledávaným poutním místem. Jihozápadně od kostela byl v roce 1935 zbudován Větrný zámek. Dále se zde nachází rozhledna Pípalka, poutní hotel Křemešník a pokud se vydáme od kostela po křížové cestě, dojdeme ke kapličce, ze které vyvěrá Zázračná studánka. Další, Stříbrná studánka, se nachází západně u Ivaniných rybníků a na severní straně Křemešníku se nachází studánka U Buku.

Komplex budov na vrcholu kopce se skládá z kostela Nejsvětější Trojice, ambitů se dvěma kaplemi – kaple Korunovace Panny Marie a kaple Mrtvých. Dále se zde nachází budova staré školy, fary a hájovny. V roce 1689 byla pod vrcholem postavena další kaplička, též zasvěcena Nejsvětější trojici – dnes známá jako kaplička sv. Jana Křtitele, ze které vyvěrá Zázračná studánka. Ve stejném roce byla postavena také křížová cesta od kapličky na vrchol kopce ke kostelu.

V roce 1763 byla založena křemešnická kronika kaplanem Josefem Neumannem, kde jsou záznamy o požárech z 70. let 18. století. Tehdy několikrát hořel les a žháři se pokoušeli zapálit faru a kostel, avšak neúspěšně. Páter Ondřej Střechovský poprvé sepsal záznamy o vyvěrání pramene „zázračné“ vody pod vrcholem kopce. Křemešník v roce 1834 navštívil kardinál Bedřich kníže Schwanzenberg, který byl od roku 1850 pražským arcibiskupem a významně se zasadil o dostavbu katedrály sv. Víta v Praze. Na Křemešník nevedla do té doby zpevněná cesta a přitom se sem kvůli poutím a mším svatým schylovalo čím dál více poutníků. Proto zde město Pelhřimov nechalo v roce 1901 vybudovat silnici kvůli snazšímu

přístupu (Křemešnická kronika 1763).

O rok později přijíždí nový farář František Bernard Vaněk. Během svého působení na Křemešníku vydal v roce 1902 homiletický časopis Kazatelna a později románovou kroniku Na krásné samotě (1937), která byla odměněna cenou České akademie věd a umění. V této knize věrně zachytil své vzpomínky na děje a lidi kolem něj. Do příběhu zakomponoval barvitě vyličené genia loci, popisuje tradice a běžný život především hlavních postav pana řídícího Zahálky (tamního učitele) a nenápadného vypravěče pana faráře Vlčka (pseudonym autora, děkana Vaňka).

„Každou chvíli vychází ze školy pod ambity nebo na vyhlídku, jak orel poslouchá, pátrá, chvílemi nedýchá, zda někdo stoupá nahoru, zda les neživne zpěvem a hovorem. A sotva zjistí stopu člověka, běží naproti, mává svým vetchým kloboukem, vítá každého, div ho k srdci nepřivine.“

„Když se rozhlížel u skály na ztemnělé hloubky, propasti, a zas až domodravých dálek, lemovaných Stražištěm, Choustníkem, Železnými horami, Blaníkem a Šumavou; když uviděl u svých nohou skoro půl Čech, srůstal s majestátem Křemešníku, nebyl by měnil s králem na trůně.“

„Křemešník byl jeho celým světem. Křemešník, jež všechny pahorky, vrchy jihovýchodních i středních Čech i západní Moravy za svého vladaře uznávaly, a který se přece tak skromně díval do dálných krajů, lesů i nížin, jako by jim nevévodil, jako by ho tu nebylo. Snad proto, že sám byl pokorným služebníkem někoho vyššího: že nesl na svém temeni kostelík Svaté Trojice. Zahálka nepotřeboval toužit po společnosti. Pamětní kniha Klubu turistů, přeplněná podpisy, mohla by promluvit, co mu přišlo do rukou cizinců a jakých milých a vzácných. Daleko víc, než prošlo branou některého města.“ (Vaněk, 2003).

Temné období za Protektorátu Čechy a Morava se projevilo i zde, když Němci zakázali většinu aktivit a procesí, včetně tradičních poutí. V roce 1944 tu přebývalo na sto mužů z posádky SS, kteří se chystali vypálit nedaleký Nový Rychnov. Navzdory tomu se povedlo v roce 1941 opravit a přestavět křížovou

cestu a po válce zrestaurovat fresky a hlavní oltář (1946-1948). Omezování či snahy zastínit konání poutí, jakožto církevních svátků, pokračovalo i za komunistického režimu. Příkladem bylo setkání mládeže a koncert populárních zpěváků v době hlavní pouti. Vystoupili zde slavné osobnosti jako Waldemar Matuška, Karel Gott, Marta Kubišová nebo Helena Vondráčková. (Škoda & Škoda 2018)

4.1.1 Matice Křemešnická

Při příležitosti opravy kostela Nejsvětější Trojice byl založen spolek Matice Křemešnická, který má zajišťovat finanční prostředky na rekonstrukci budov a dalších staveb, a tím zachovávat hodnoty Křemešníku. Na vzniku tohoto spolku se podíleli Msgre F. B. Vaněk s ThDr. Josefem Tatzauerem a ThDr. Šimonem Bártou (biskupem v Českých Budějovicích) (Ročenka Matice Křemešnické, 1939). Činnost původního spolku byla obnovena v roce 2013. Pravidelně zde pořádá duchovní a kulturní akce a publikuje literaturu a usiluje o rekonstrukci budov fary, školy a hájovny.

Doktor teologie Josef Tatzauer je prozatím posledním knězem, který přebýval na Křemešníku a spravoval místní kostel v letech 1932 až 1951. Během 30. let 20. století se stav celého areálu zhoršil natolik, že hrozilo zřícení klenby. Tatzauerovu prosbu o pomoc s financováním oprav vyslyšel italský katolický kněz a zakladatel komunity Selestiánů, sv. Don Bosco, na jehož počest nechal Tatzauer v kostele umístit sochu. Ta se považuje za nejstarší dochovanou sochu sv. Dona Boska v České republice (Ročenka Matice Křemešnické, 1939).

4.1.2 Poutě na Křemešníku

Od 17. století přicházeli poutníci z celých Čech i zahraničí na Křemešník na pět hlavních poutí za rok. První byla Malá pouť na šestou neděli velikonoční. Následovala Velká pouť na slavnost Nejsvětější Trojice osmý týden po Velikonocích. Další byla následující neděli po Velké pouti, v létě byla Svatoanenská pouť 26. 7. a na podzim závěrečná Svatováclavská pouť 28. 9.. (Hasal et. Al 2012; Škoda & Škoda 2018)

Rekordní počet 60 000 poutníků zaznamenala křemešnická kronika v roce 1832, kdy v zemi propukla epidemie cholery. V současné době se oficiálně slaví pouze Velká pouť na slavnost Nejsvětější Trojice, mše se ale konají každou neděli v 10.45. Kromě poutí se zde nepravidelně konají duchovní akce, koncerty a další kulturní program během celého roku (Hasal et. Al 2012).

4.1.3 Kostel Nejsvětější Trojice

Dominanta celého Křemešniku, kostel Nejsvětější Trojice, se nachází společně s budovami fary, školy a hájovny na nejvyšším vrcholu osady. Má křížový půdorys a je tvořen třemi loděmi. Přední stranu štítu zdobí vzácná plastika Korunovace Panny Marie z druhé poloviny 16. století. Podle domněnek odborníků se jedná o exemplář dvě století starší než samotný barokní kostel.

Původně zde na místě kostela stála dřevěná gotická kaple z roku 1555. S jejím založením je spojena pověst o pelhřimovském měšťanovi Matouši Chejstovskému, který se při procházce po křemešnickém lese propadl do štoly a nemohl se dostat ven. Modlil se a slíbil, že pokud se dostane ven, postaví na tom místě kapli zasvěcenou Nejsvětější Trojici. Následující den se mu povedlo dostat ven a svůj slib dodržel.

Později byla kaple v roce 1662 přestavěna na kapli kamennou jako poděkování za vestfálský mír. Jejím pozůstatkem je současná východní kaple v kostele.

Kaple Nejsvětější Trojice na vrcholu Křemešniku prošla mnoha přestavbami. Nejvýznamnější začala roku 1710, kdy se z gotické kaple změnila v trojlodní barokní kostel v podobě, v jaké ho známe dnes. Boční lodě byly původně dřevěné, později se přestavěly na kamenné. V roce 1726 byly přistavěny ambity a o pár let později v roce 1734 ještě dvě kaple – kaple Mrtvých a kaple Korunovace Panny Marie.

Od roku 1969 se čtyřikrát opravovala fasáda kostela. Ta mívala tradičně bledě žlutou barvu. Při první opravě byla přetřena na růžovou, v roce 1987 byl kostel dokonce natřen rudě červenou barvou, která zbyla z opravy kostela v Pelhřimově. Po třetí opravě v roce 2000 (a následně v roce 2016) má kostel opět tradiční žlutou barvu. Veškerá výzdoba a malby v interiéru kostela se vztahují k Boží Trojici – výjevy Božích vůlí, osmero blahoslavenství, Boží

ctnosti (Hasal et. Al 2012; Škoda & Škoda 2018).

Obrázek 28: Kostel Nejsvětější Trojice
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

Obrázek 29: Ambity, v pozadí kaple Kaple Korunovace Panny Marie
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

Obrázek 30: Ambity
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

4.1.4 Kaple Mrtvých

Tato kaple s nepravidelným šestiúhelníkovým tvarem ukončuje klenby ambity z levé strany při pohledu od příchodové aleje. Byla zhotovena v roce 1734, což je asi o 8 let později než ambity. Kapli vyzdobil secesními plastikami sochař František Bílek. Nachází se zde kromě oltáře také náhrobek, v němž jsou uloženy ostatky Jiřího Mrňávka, který zemřel na Křemešniku v roce 1676 (Ročenka Matice Křemešnické, 1939).

4.1.5 Kaple Korunovace Panny Marie

Kaple Korunovace Panny Marie uzavírá ambity z pravé strany, nachází se tedy proti kapli Mrtvých. Obě kaple mají stejný půdorysný tvar a pocházejí ze stejné doby. Tato kaple byla zasvěcena Panně Marii poté, co sem bylo přemístěno 27 obrazů Ze života Panny Marie. Dříve tyto obrazy od Josefa Neumanna z Kunžaku z roku 1871 visely v ambitech. V současné době se postupně pracuje na restaurování obrazů (Hasal et. Al 2012; Škoda & Škoda 2018).

4.1.6 Ambity

Samotné ambity byly postaveny pravděpodobně v roce 1726 a později prodělaly mnoho úprav. Původní cihlová podlaha byla v letech 1939-1948 předlážďena ze žulových kostek a byly zde zasazeny schody do hlavního vstupu. Jihovýchodní strana ambitů je zděná a jsou zde tři vchody. Ze strany ke kostelu jsou otevřeny na sloupech osmiúhelníkového půdorysu.

4.1.7 Budovy kolem kostela

Přímo na kapli Korunovace Panny Marie přiléhá bývalá hájovna z konce 19. století. Od roku 1935 ji využívali poutníci jako místo pro přenocování (Ročenka Matice Křemešnické, 1939).

Fara navazující na hájovnu tvoří roh komplexu budov kolem kostela. Dříve sloužila kněžím pro občasný přespání, potom zde byl byt pro varhaníka, dnes však postrádá využití kvůli špatnému technickému stavu (Hasal et. Al 2012). Nad vchodem do fary můžeme spatřit kamennou desku s nápisem *V letech 1902-1907 zde působil P. F. B. Vaněk, zakladatel Kazatelny a tvůrce idyly Na krásné samotě.*

Dvůr kostela uzavírá budova staré školy. Původní budova byla vystavěna koncem 18. století, ta současná byla zbudována v roce 1844. Deska nad vstupními dveřmi nese nápis *Dům ThDr. Šimona Bárty, biskupa českobudějovického.* Škola měla původně jednu třídu, koncem 19. století se rozšířila na dvě třídy. Po Bártovi nastoupil na pozici pana řídícího Josef Zahálka. Pro nedostatek dětí byla škola v roce 1935 uzavřena. Na zadní straně budovy školy směrem k lesu se nachází Kalvárie, dovezena z Pelhřimova. Nejstarší vrstva malby na plechové desce od neznámého autora pochází z 16. století. Poté byla několikrát přemalována. Původně kalvárii dotvářelo malované pozadí města Jeruzaléma od akademického malíře R. Uherka z roku 1939. Po rekonstrukci fasády školy se ale malba nezachovala. Její původní podoba je zachycena v křemešnické kronice (Křemešnická kronika).

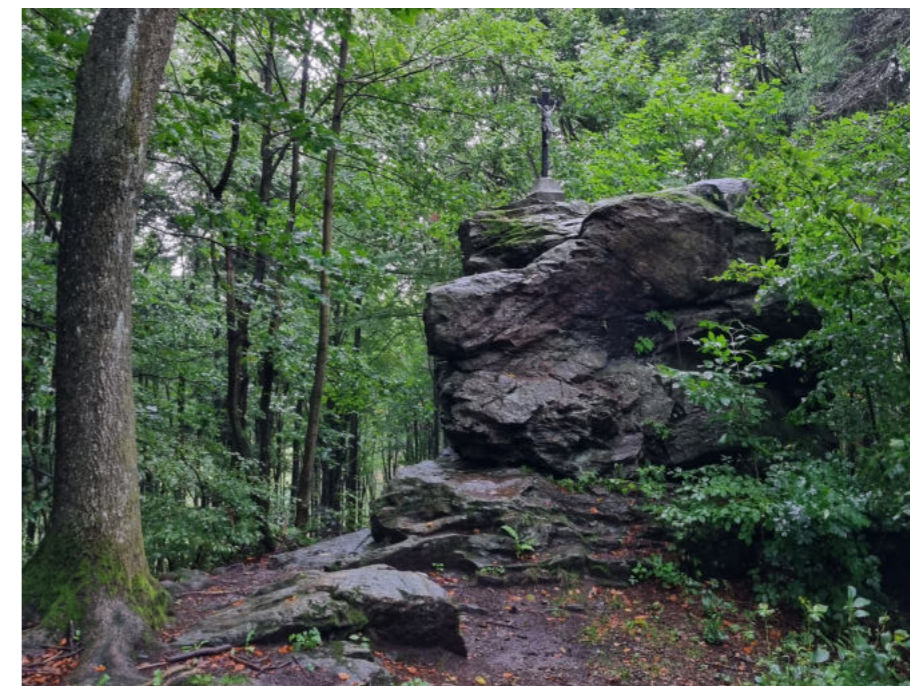
Obrázek 31: Větrný zámek
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

4.1.8 Větrný zámek

Dle Kratochvíla a Sedláka (2008) byla stavba zámku dokočena v roce 1935, kdy si sochař a medailér Josef Šejnost se svým synem chtěli zřídit letní rezidenci a muzeum medailí. Autorem projektu historizující vily je Kamil Hilbert, který je znám dokončením novogotické dostavby katedrály sv. Víta v Praze. Současná stavba má připomínat hrad z dob středověku se dvěma nárožními věžemi. Tato podoba se liší od původního projektu, který nebyl nikdy zcela zrealizován. Po smrti Josefa Šejnosta v roce 1941 rozestavěnou vilu zdědil jeho syn Zdeněk Šejnost. K rekonstrukci došlo až v roce 2016, kdy byl objekt ve značně zchátralém stavu.

4.1.9 Skalka s křížem

Za kostelem nedaleko Kalvárie se u pěší stezky do lesa nachází menší skála s kovaným křížem, říká se mu Křemešnická skalka. Tato skalka je, stejně jako mnoho dalších míst na Křemešníku, opředená pověstmi. Říká se, že se kdysi jedna bohatá

Obrázek 32: Skalka s křížem
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

paní vyléčila křemešnickou zázračnou vodou. Jako poděkování za tuto pomoc darovala kostelu veliký stříbrný svícen. V noci se do kostela vloupal zloděj, svícen ukradl a utíkal s ním do lesa. Svícen znenadání ztěžkl, a tak ho zloděj v lese upustil. Na tom místě jako zázrakem vyrostla skalka.

Jiná pověst tvrdí, že pokud se mladá svobodná žena dostane na vrchol skalky bez pomoci a pomodlí se, do roka a do dne se provdá. První měšťanka, která si tak prý namluvila ženicha, zde z vděčnosti nechala postavit křížek (Petrů 1901).

V minulosti, kdy byl les ještě mladý a nízký, skalka sloužila jako vyhlídkové místo do dalekého okolí (Petrů 1901). Dnes působí nenápadně, ukrytá mezi vzrostlými buky v hustém lese. Umístěnou za kostelem ji objeví jen zvědavý návštěvník.

4.1.10 Kaplička sv. Jana Křtitele se Zázračnou studánkou

Původně zasvěcená kaple Nejsvětější trojici z roku 1689 si svůj nový název kaple sv. Jana Křtitele nejspíš získala díky štítu, na kterém najdeme plastiku Křtu Páně v Jordánu od Františka Bílka z roku 1904. Kamenný oltář v kapli byl vytvořen Chrámovým

družstvem v Pelhřimově. Nad ním je umístěna kopie obrazu Poslední večeře Páně. Zpod oltáře vyvěrá pramen Zázračné studánky. Kvůli lepší přístupnosti byla voda vyvedena třemi nezdobenými trubkami před kapličku (Škoda & Škoda 2018).

Ke studánce se vážou pověsti, podle kterých kdysi její voda vyléčila zraněnému vojákovu rány na ruce i na nohách a vrátila slepci zrak. Od té doby se stala vyhledávaným místem poutníků (Ročenka Matice Křemešnické, 1939).

V křemešnické kronice (Křemešnická kronika) zaznamenává Josef Neumann vyvěráání pramene, které trvá vždy asi půl roku. Zpravidla to bývá od Vánoc do přelomu června

Obrázek 33: Kaplička sv. Jana Křtitele se Zázračnou studánkou
Zdroj: www.youtube.cz

Obrázek 34: Periodický pramen Zázračné studánky
Zdroj: region.rozhlas.cz

a července, přičemž čtyři týdny před vyvěrááním je údajně slyšet hluk v podzemí. Periodické vyvěráání pramene je nejspíš způsobeno tím, že podzemní voda je spojena s alpským systémem podzemních vod, protéká bývalými stříbrnými štolami, kde se vytvořil dvousifonový systém, a vytéká v důsledku naklání zemské osy. Kromě Zázračné studánky ve stejnou dobu vyvěrá také nedaleká studánka U Buku (Škoda & Škoda 2018).

Voda ze studánky je pitná, velmi trvanlivá a chuťově dobrá. Díky dobré trvanlivosti mohla být dříve rozvážena do dalekého okolí, dokonce vydržela přepravu až do Dánska. Podle chemických rozborů obsahuje stopové množství stříbra (což může být důvodem dlouhé doby trvanlivosti vody). Také se traduje a mnoho zdrojů uvádí, že je mírně radioaktivní. To však nebylo testy potvrzeno (Hasal et. Al 2012).

4.1.11 Křížová cesta a Boží hrob

Bratři Vít a Vojtěch Škodovi (2018) uvádí, že křížová cesta měla v minulosti několik podob a kvůli nevhodně zvoleným stavebním materiálům se musela předělávat. Původní křížová cesta pochází z roku 1689. Další verze byla zhotovená z cihel a vápna Františkem Bílkem a jeho bratry v letech 1902-1942.

Tyto materiály však v drsných podmínkách na Křemešníku nevydržely dlouho, a tak zastavení postupně chátrala. Současnou verzi křížové cesty inspirovanou původní verzí od Bílka navrhl Antonín Thein v roce 1946 a jako materiál použil odolnější kámen a beton. Místo reliéfů jsou v jednotlivých zastaveních obrazy malované na plechu od Raimunda Ondráčka. Celkem se zde nachází 14 zastavení, z toho 13 kapliček a jeden Boží hrob jako poslední zastavení. Ten se jako jediný dochoval v nezměněné podobě z roku 1902.

Náměty výjevů na celkem 13 zastaveních jsou tradiční:

- 1) Ježíš souzen
- 2) Ježíš přijímá kříž
- 3) Ježíš padá pod křížem poprvé
- 4) Ježíš se setkává se svou matkou
- 5) Šimon pomáhá nést kříž

Obrázek 35: Boží hrob
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

Obrázek 36: Zastavení na křížové cestě
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

- 6) Veronika podává Ježíšovi roušku
- 7) Ježíš padá pod křížem podruhé
- 8) Jeruzalémské ženy pláčou nad křížem
- 9) Ježíš padá pod křížem potřetí
- 10) Ježíš svlečen ze šatů
- 11) Ježíš ukřižován
- 12) Ježíš na kříži umírá
- 13) Ježíš sňat z kříže

4.1.12 Ostatní zástavba na Křemešníku

Na začátku 20. století, kdy na křemešnické osadě žilo 36 obyvatel v šesti domech, zde stály škola, kostel, hospoda, dřevěná rozhledna a myslivna Korce. Díky panu řídícímu učiteli Josefu Zahálkovi byla založena v roce 1904 i pošta. Sídlila v jedné z vil, které zde stojí dodnes a jsou využívány pro soukromé bydlení. V druhé vile bývala vodoměrná stanice (Hasal et. Al 2012; Škoda & Škoda 2018).

Budova hotelu Křemešník stojí na svém místě již od roku

Obrázek 37: Poutní hotel Křemešník
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

1866. V pozemkové knize je uvedeno, že se jednalo o zájezdový hostinec s chlévem, stodolou a kůlnou, jehož historicky prvními majiteli byli František a Anna Císařovi. V roce 1907 byl hostinec prodán Annou Císařovou královskému městu Pelhřimov. V letech 1930-1940 byl přebudován tesařským mistrem Veselým na velký srubový hotel. Od roku 1954 hotel patřil Jednotě spotřebních družstev a sloužil jako učiliště prodavaček, podle Hasala (2012) měl sloužit také jako ubytovna učňů Agrostroje Pelhřimov. V roce 1992 se opět změnila jeho funkce a sloužil jako základna pro Seskupení dětských a mládežnických organizací. Zpět do vlastnictví města Pelhřimov byl hotel vykoupen v roce 2000 za více než čtyři miliony korun. Hotel prošel do dvou let rozsáhlou rekonstrukcí, která vyšla město na 44 milionů korun. V současné době město hotel pronajímá (Novotná 2012).

4.1.13 Rozhledna Pípalka

Na místě dnešní rozhledny, jak ji známe, stávala původně 25metrová dřevěná měřická věž z 30. let 20. století, která byla

Obrázek 38: Rozhledna Pípalka
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

později zpřístupněna veřejnosti. Dřevěná konstrukce nedokázala dlouhodobě odolávat místnímu podnebí, a tak došlo v letech 1992-1993 na rekonstrukci rozhledny za spolupráce Klubu českých turistů a Armády ČR. Současná rozhledna s železnou konstrukcí slouží jako vojenský vysílač a zároveň je přístupná pro turisty. Celková výška je 53 metrů a vede na ni 205 schodů. Pod rozhlednou se nachází vojenský objekt, který je dodnes využíván armádou. Pojmenování Pípalka vzniklo ze jména iniciátora její stavby a současného předsedy Klubu českých turistů v Pelhřimově – panu Pavlu Pípalovi (Škoda & Škoda 2018).

4.1.14 Rekreace a sport

Křemešník protínají čtyři turistické trasy a procházejí tudy značené cyklotrasy. Po obvodu přírodní rezervace byla v roce 2005 vybudována naučná stezka pro návštěvníky. V zimě nabízí místní Ski areál Křemešník na jihovýchodním svahu možnost lyžování na upravené sjezdovce s lyžařským vlekem a zaparkovat lze na parkovišti pod svahem. Na vrchol Křemešníku se dá dopravit osobním automobilem či autobusem – je zde vybudováno parkoviště dostatečné kapacity, hned vedle lanového centra. Území rezervace je využíváno kromě turistů také studenty lesnických škol k výzkumné činnosti.

Obrázek 39: Lanové centrum v korunách stromů
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

4.2 Rozhovor s místními obyvateli a pamětníky Křemešniku

Ve čtvrtek 15. 9. 2022 jsem se setkala přímo na Křemešniku s paní inženýrkou Evou Jonešovou. Paní architektka má s tímto místem osobní zkušenosti - v roce 2005 vypracovala studii na úpravu prostor osady Křemešník na žádost města Pelhřimov. Na osadě se kromě turistického a rekreačního zázemí nachází také dvě soukromé vily. Majitelé těchto vil, manželé Zmátlovi, a paní kostelník Josef Hána mi umožnili s nimi udělat rozhovor. Díky těmto rozhovorům jsem nahlédla do autentického života na Křemešniku a získala představu o práci s prostorem od zkušeného profesionála.

Manželé Zmátlovi se na Křemešník přistěhovali z nedaleké vesnice Sázavy. Tehdy se psal rok 1967, kdy rodina pana Mirka Zmátla kvůli tehdejšímu režimu přišla o rodinný podnik v Sázavě, a tak se rozhodl zakoupit vilu v osadě Křemešník (č. p. 9), kde začali s manželkou Jaroslavou Zmátlovou nový život. Při otázce, jak tehdy vypadal Křemešník, Zmátlovi popisují místo jako pověstné kulturní středisko celého kraje, kam se každoročně sjížděly tisíce návštěvníků z celé republiky i ze zahraničí. Zmiňují turisty z Domažlic, Kolína, jižní Moravy, ale i z Rakouska a německého Bavorska.

Největšími událostmi zde za jejich časů byly, a stále jsou, poutní slavnosti konané pravidelně osm neděl po Velikonocích. To se podél hlavní cesty osázené lipovou a javorovou alejí postavily tzv. boudy, kde se mohli poutníci občerstvit teplým čajem nebo poctivým husím vývarem. Po tradiční mši v kostele Nejsvětější Trojice se celé procesí vydalo na společnou cestu do Sázavy za doprovodu dudáků. Od roku 1958 se církevní poutě změnilly v Mírové slavnosti mládeže, které byly spojené s Mezinárodním družstevním dnem. Pořádaly se zde taneční zábavy a koncerty slavných osobností (Zmátlovi vzpomínají na vystoupení Waldemara Matušky a Heleny Vondráčkové). V 70. letech se kolotoče a další pouťové atrakce přesunuly do Sázavy, ale od revolučního roku 1989 se zase vracejí společně s koncerty na Křemešník.

Zástavba na Křemešniku se během posledních 80 let, kdy zde pan Zmátl žil, téměř nezměnila. Podle původních záměrů pana architekta Boušky z roku 1935 měl na Křemešniku vzniknout půlkruh sedmi vil obklopujících osadu, z nichž se postavily a zachovaly pouze dvě. Vedle kostela a Větrného zámečku stojí dodnes stará škola s farou, jejichž prostory každý rok v létě obývali skauti. Ti sem podle pana Zmátla jezdí už od roku 1983, mělo se jednat o děti pracovníků z elektrických podniků. Budova hotelu zůstala téměř nepozměněna, pouze se měnily majetkové vztahy. Lyžařská sjezdovka byla v provozu každý rok. Lípy lemující hlavní cestu ke kostelu vyrostly z tehdy malých čerstvě vysazených stromků v statné stromy.

Rozhovory bylo ochotný poskytnout i nejzasloužilejší občan a „prezident Křemešniku“ paní kostelník Josef Hána. V osadě vlastní nezanedbatelný podíl pozemků. Většinu svého života se podílel na chodu a správě kostela Nejsvětější Trojice. Vzpomínal, jak se v době rekonstrukce kostela osobně účastnil výměny staré eternitové střechy. Věnoval se i průvodcovské činnosti, ale dnes už si užívá zaslouženého důchodu.

Obrázek 40: Soukromá vila manželů Zmátlových
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Obrázek 41: Soukromá vila pana Josefa Hány v pozadí s Pípalkou
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

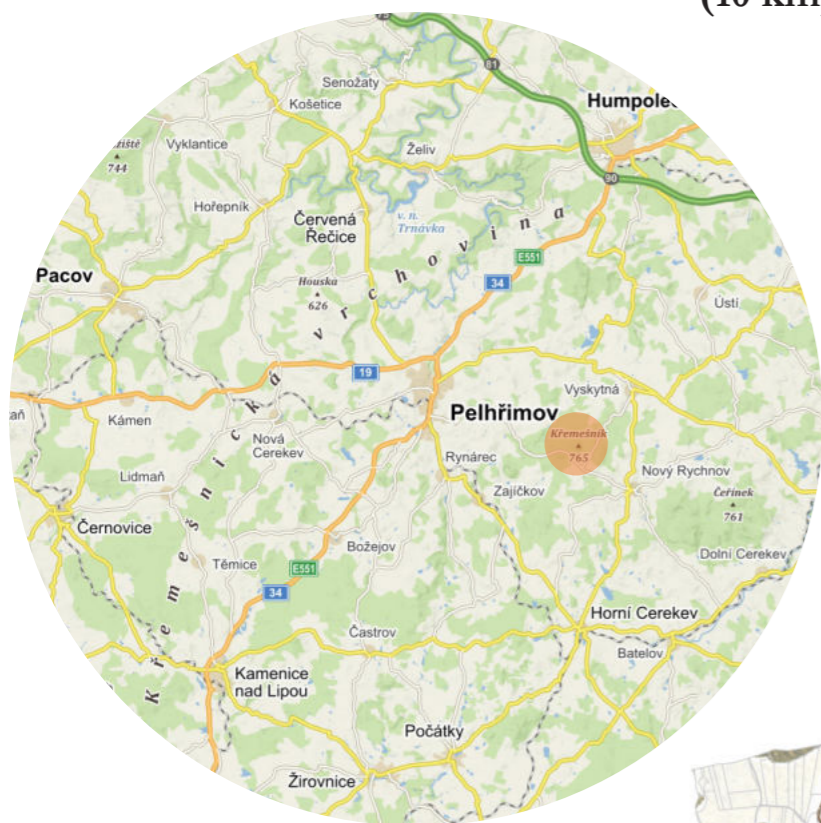

Obrázek 42: Letecký snímek zachycující umístění soukromých vil v pozadí s rozhlednou Pípalkou
Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

4.4 Širší vztahy

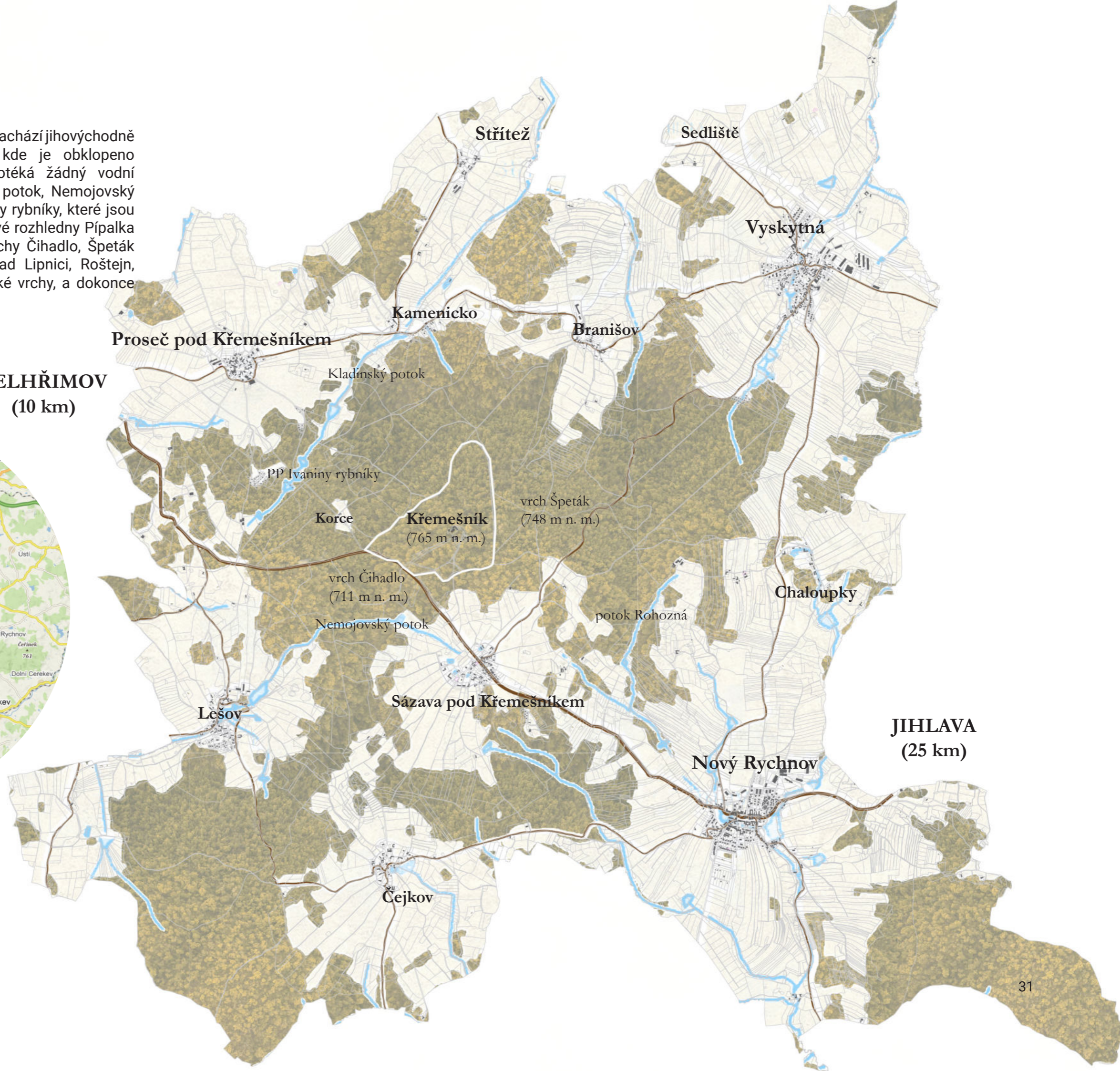
Řešené území o celkové rozloze 82,30 ha se nachází jihovýchodně od města Pelhřimov v kraji Vysočina, kde je obklopeno lesozemědělskou krajinou. Územím neprotéká žádný vodní tok, v jeho okolí se ale nachází Kladinský potok, Nemojovský potok, potok Rohozná nebo soustava Ivaniny rybníky, které jsou chráněné jako přírodní památka. Z vyhlídkové rozhledny Pípalka na vrchu Křemešník jsou vidět nejbližší vrchy Čihadlo, Špeták a za příznivého počasí lze zahlédnout hrad Lipnici, Roštejn, vrcholy Čeřínku, Špičáku a Javořice, Žďárské vrchy, a dokonce Krkonoše nebo Šumavu.

PELHŘIMOV
(10 km)

Legenda:

- budovy
- pole, louky
- lesní plochy
- komunikace
- vodní toky

4.5 Historický průzkum

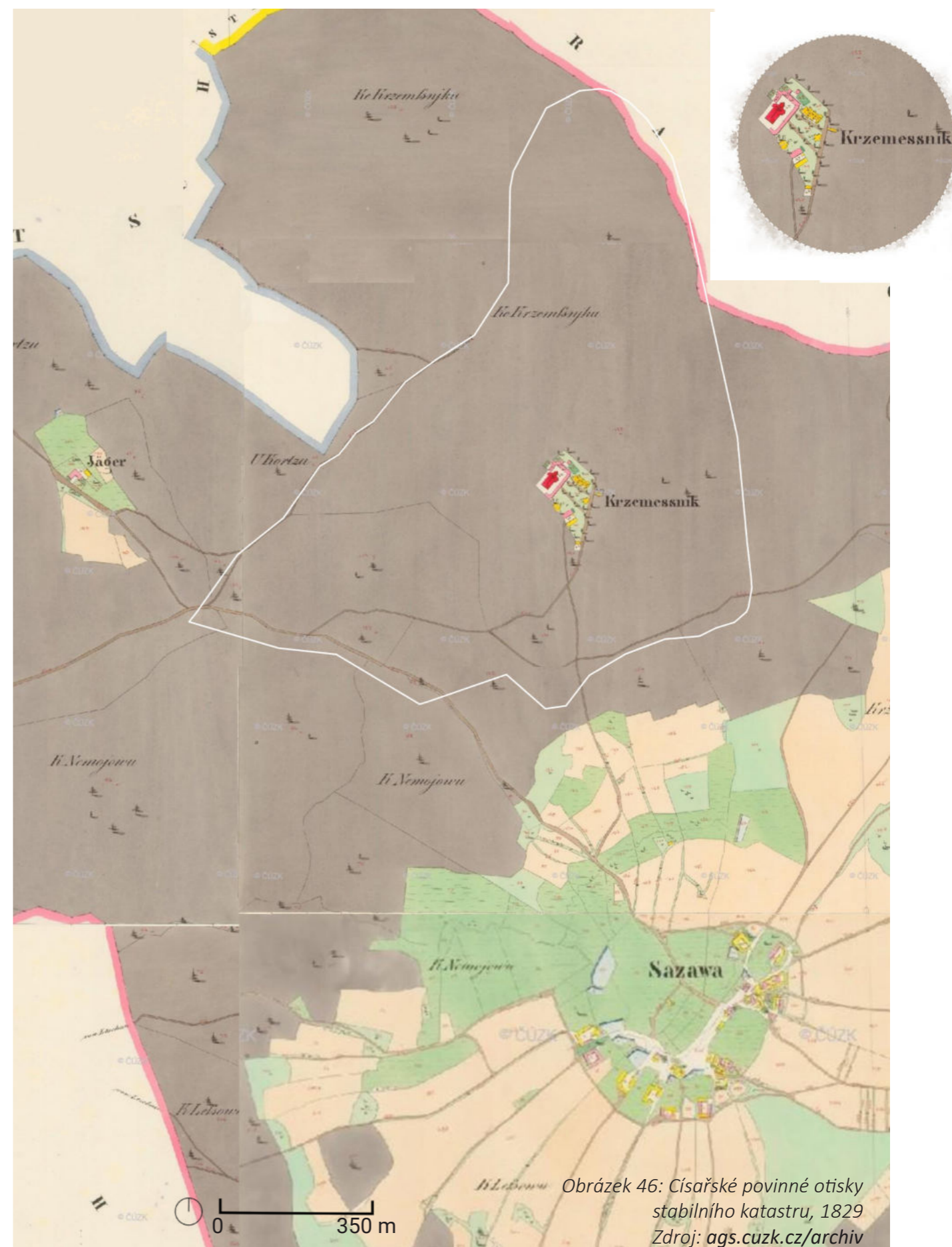
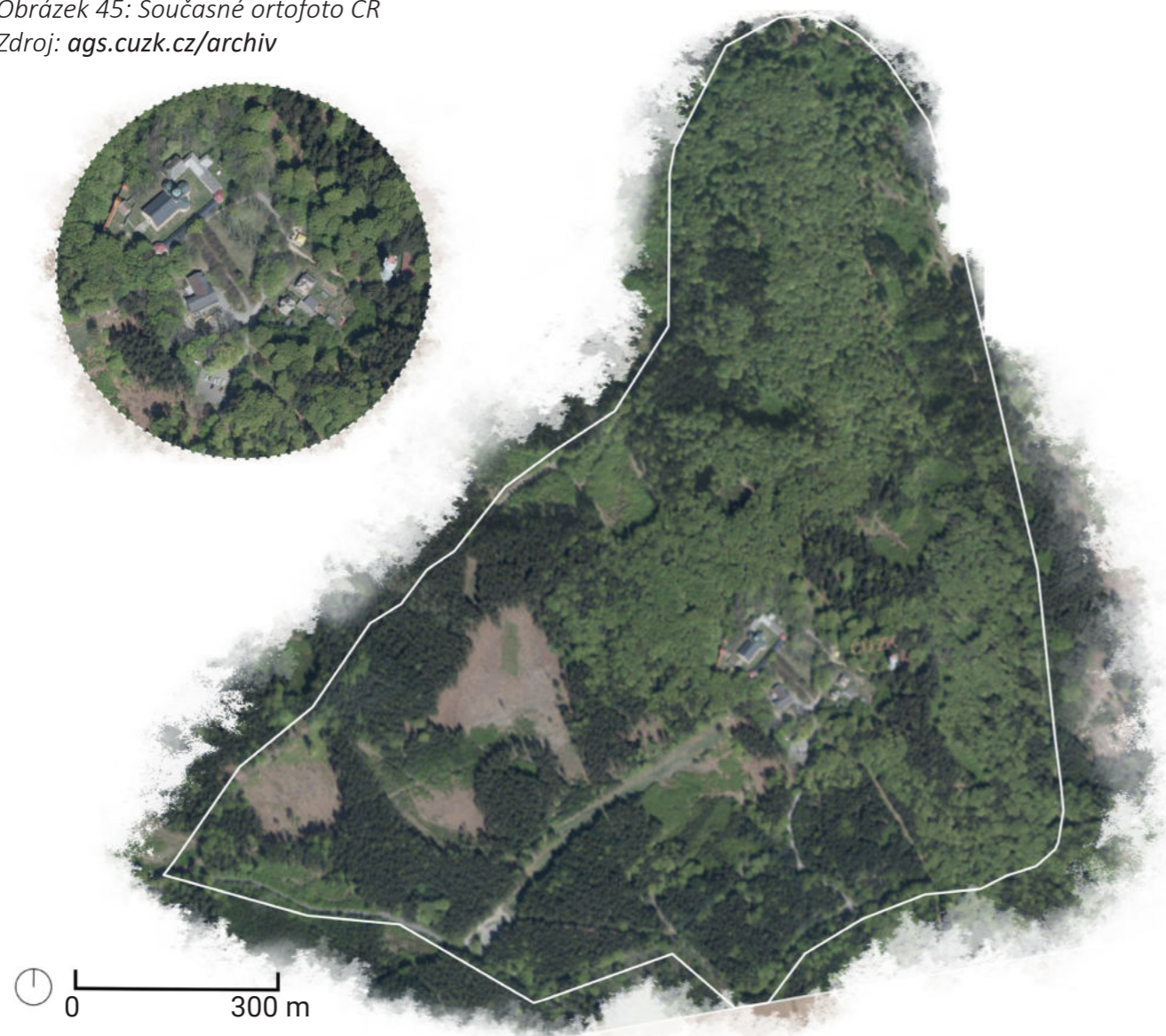
Okolí Křemešniku se od dob vzniku map stabilního katastru z roku 1829 změnilo jen málo.

Z hlediska přirozených lesních společenstev patří toto území mezi nejméně narušené lokality na Pelhřimovsku. Hranice lesa obklopující Křemešník jsou v porovnání se současnou ortofotomapou téměř totožné, mění se pouze hustota zalesnění.

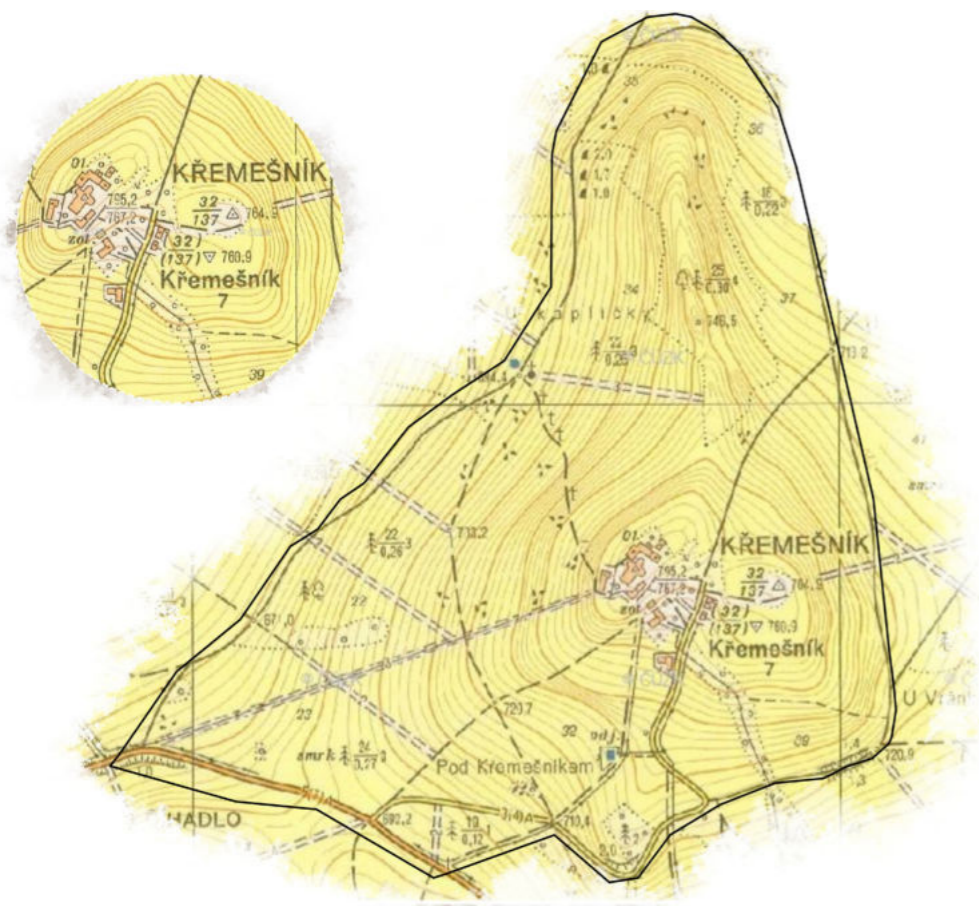
Z map je patrný postupný rozvoj lesní sítě a vznik vysílače, který dnes slouží zároveň jako rozhledna.

Na mapě evidence nemovitostí je vidět původní záměr zbudovat na Křemešniku celkem sedm vil obklopující osadu, ten však nebyl realizován.

Obrázek 45: Současné ortofoto ČR
Zdroj: ags.cuzk.cz/archiv

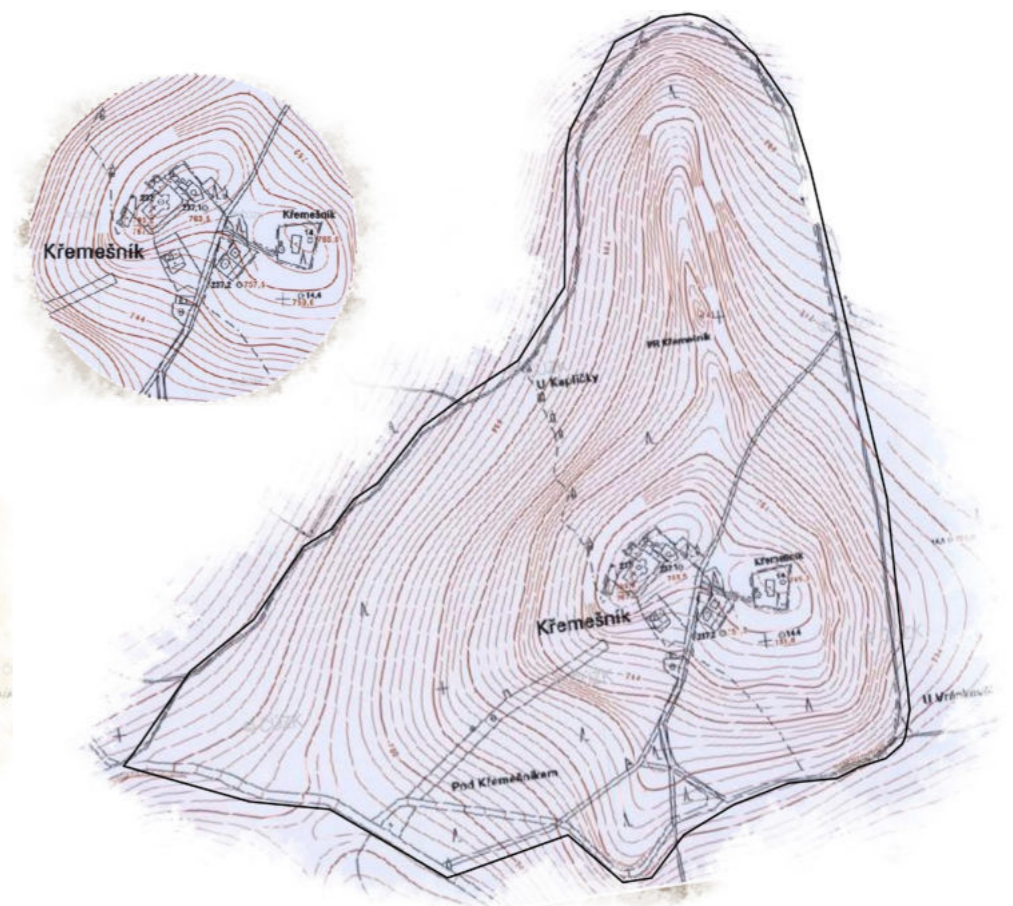
Obrázek 46: Císařské povinné otisky
stabilního katastru, 1829
Zdroj: ags.cuzk.cz/archiv

Obrázek 47: Topografické mapy
v systému S-1952, 1968
Zdroj: ags.cuzk.cz/archiv

Obrázek 48: Mapa evidence
nemovitostí, 1965–1982
Zdroj: ags.cuzk.cz/archiv

Obrázek 49: Státní mapa, 2002
Zdroj: ags.cuzk.cz/archiv

4.6 Geologie

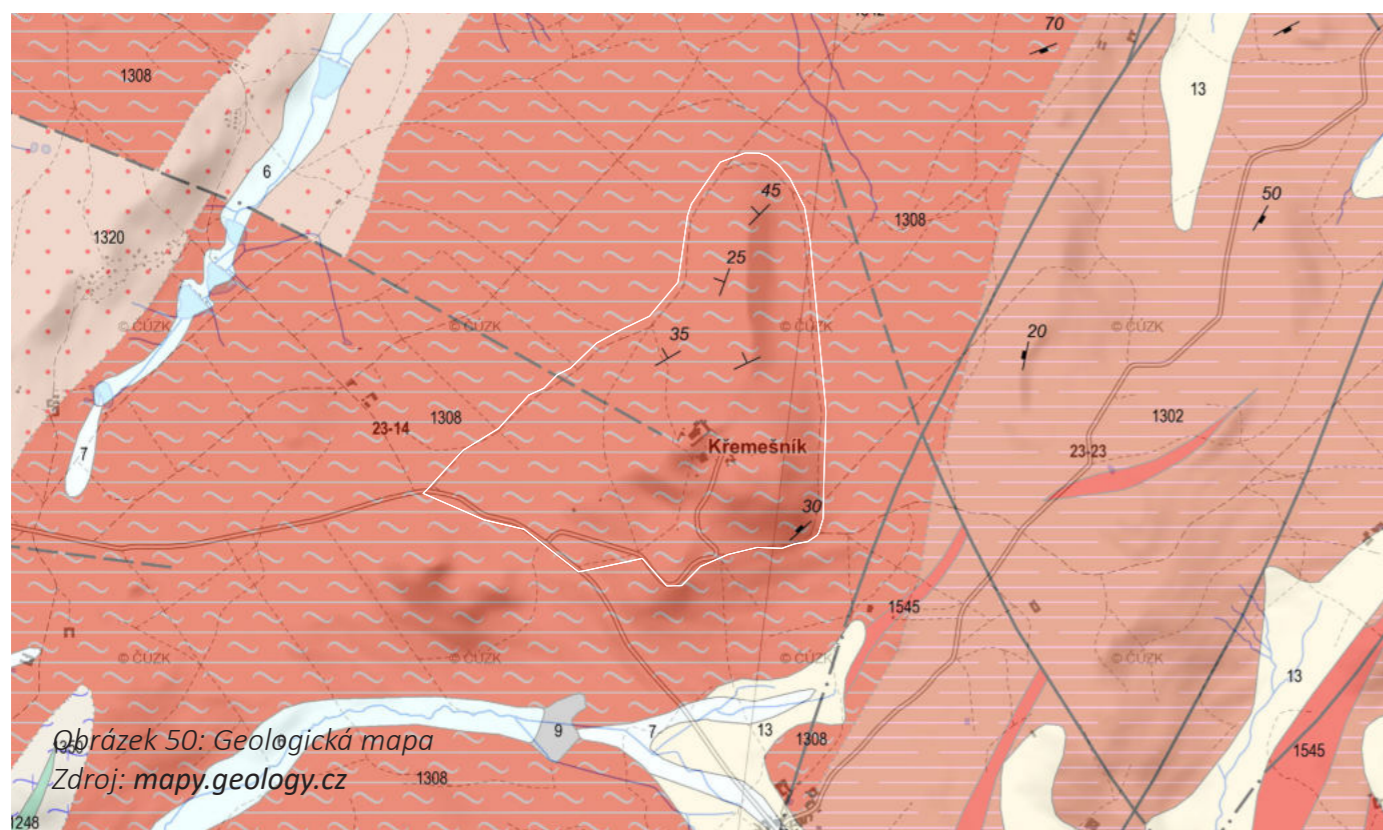
Horninové podloží je tvořeno cordieriticko-biotitickým migmatitem (viz obrázek č. 50). Hlavní hřbet vrchu je protažen severo-j jižním směrem a převládá západní, severní a východní orientace svahů. V rámci hřbetu je vytvořeno několik vrcholových skalisek a mrazových srubů skryoplanečnými terasami (kryoplaneční terasy jsou mírně ukloněné až téměř horizontální erozní tvary na svazích, které vznikly v periglaciálním prostředí pleistocénu) (Reger & Péwé 1976). Na příkrých svazích se vyskytují suťová pole a místy i suťové kužely. Na sutích v okolí hřbetu se vyvinuly rankery s litozeměmi, hlubší profily zaujímá kambizem dystrická, místy jsou pseudogleje (Pejšová 2016).

4.7 Geomorfologie

Území náleží do provincie Český masiv, Česko-moravské subprovincie, oblast Českomoravská vrchovina, celek Křemešnická vrchovina, podcelek Humpolecká vrchovina, okrsek Lešovská vrchovina (Křemešník) (Balatka & Kalvoda 2006).

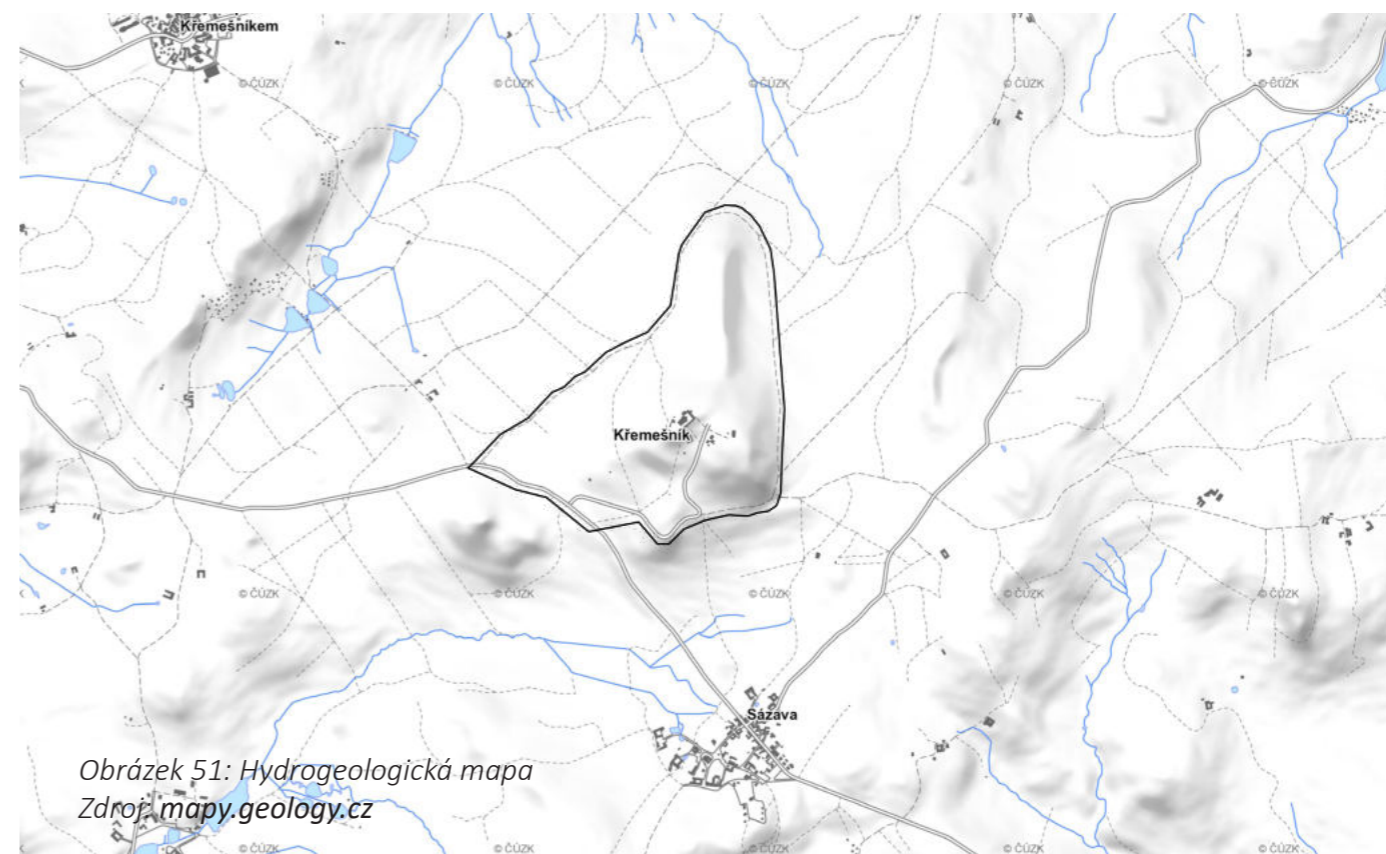
4.8 Hydrologie

Chráněné území i jeho širší okolí je pramennou oblastí několika vodních toků. Zajímavostí je evropské rozvodí Černého a Severního moře – rozvodnice prochází po hřbetu vrchu Křemešník. Dalším pozoruhodným jevem je vývěr periodických pramenů na západní a severovýchodní hranici přírodní rezervace – Zázračná studánka a studánka U Buku (viz kapitola Kaplička sv. Jana Křtitele se Zázračnou studánkou) (Čech et al. 2002).

Legenda:

1308	migmatit	30	směr a sklon magmatické foliace
35	vrstevnatost		

Legenda:

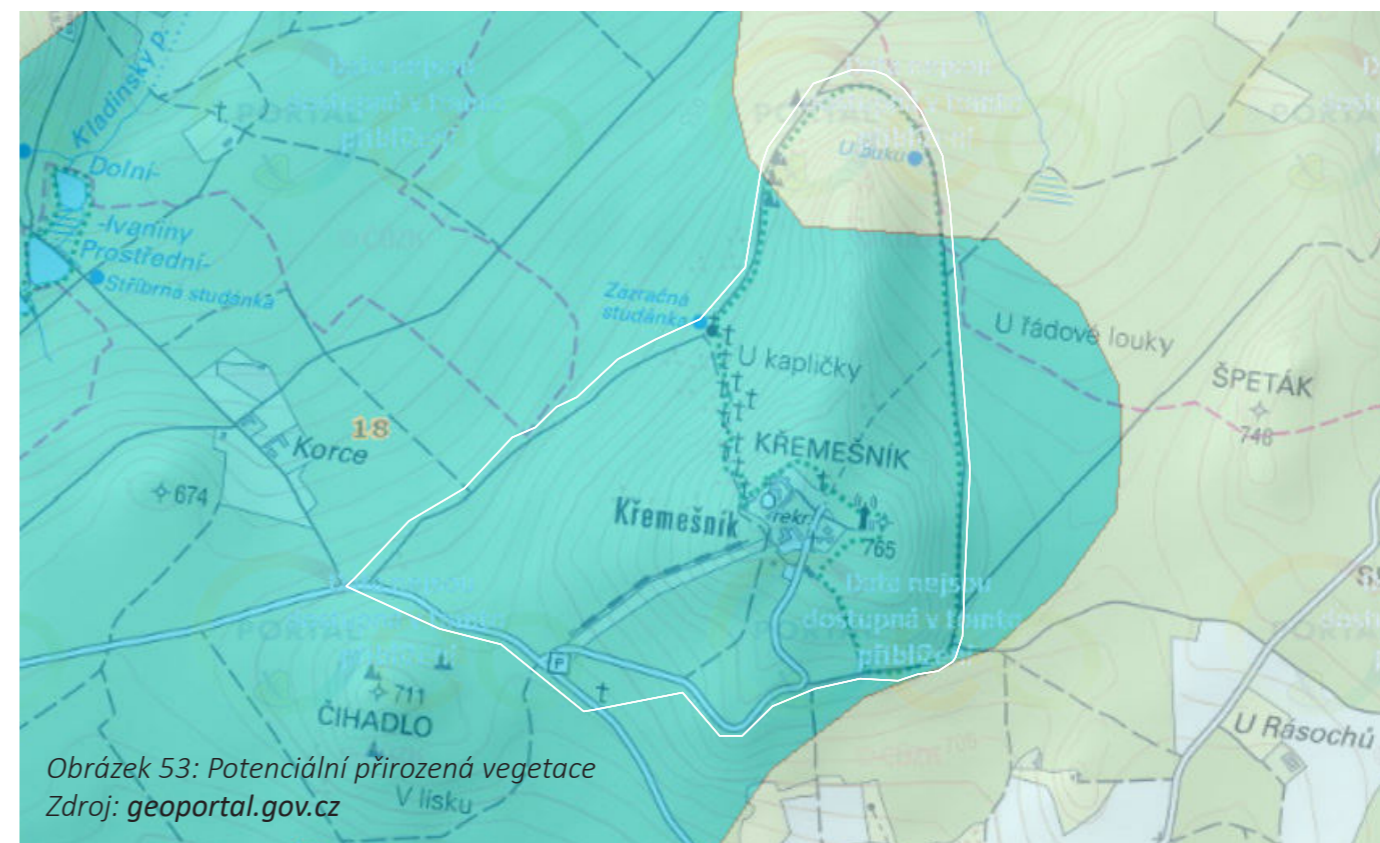
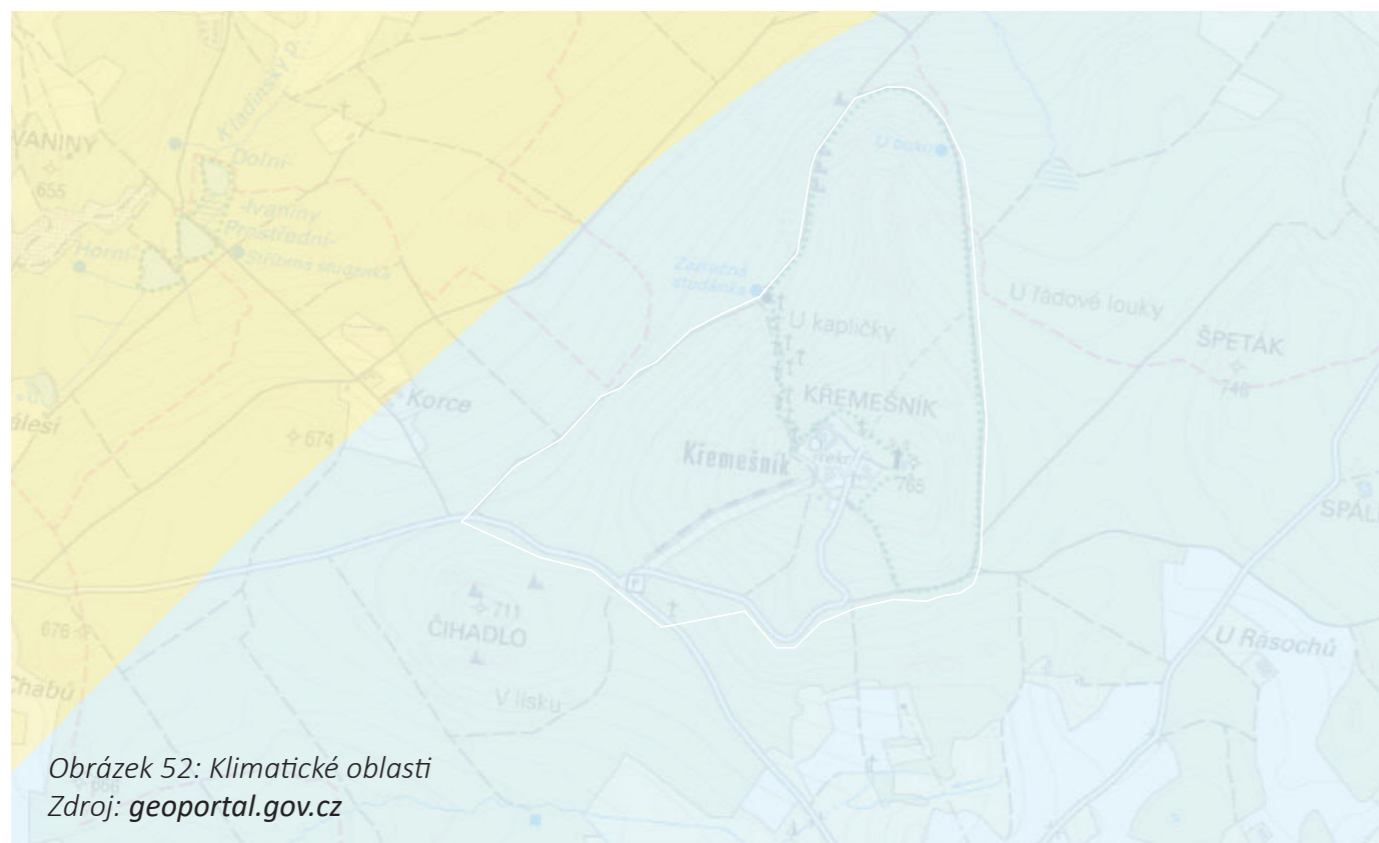
vodní tok	vodní nádrž
-----------	-------------

4.9 Klimatické poměry

Klimatická oblast: CH7 – chladné a vlhké podnebí vrchovin a hornatin s nižší teplotou a vyšším obsahem srážek. Léto je krátké, zima mírně vlhká s dlouhou sněhovou pokrývkou. Průměrný roční úhrn srážek: 690 mm
Průměrná roční teplota: 6,1 °C
(Čech et al. 2002)

4.10 Potenciální přirozená vegetace

Biotope, které by se zde vyvinuly za časový úsek, v případě, že by do vývoje nezasahoval člověk, jsou bučiny s kyčelnicí devítilistou a biková bučina.

Obrázek 52: Klimatické oblasti
Zdroj: geoportal.gov.cz

Obrázek 53: Potenciální přirozená vegetace
Zdroj: geoportal.gov.cz

4.11 Půdní typ

Kambizemě dystrické, podzoly, kryptopodzoly převážně na středních svazích s jižní expozicí nebo se západní či východní, a celkovým obsahem skeletu 25 - 50 %. Jedná se o půdy hluboké až středně hluboké a produkčně málo významné (eKatalog BPEJ 2022).

Třída ochrany: V. - pro zemědělství postradatelné půdy s nízkým stupněm ochrany

Bodová výnosnost: 13 - produkčně málo významné

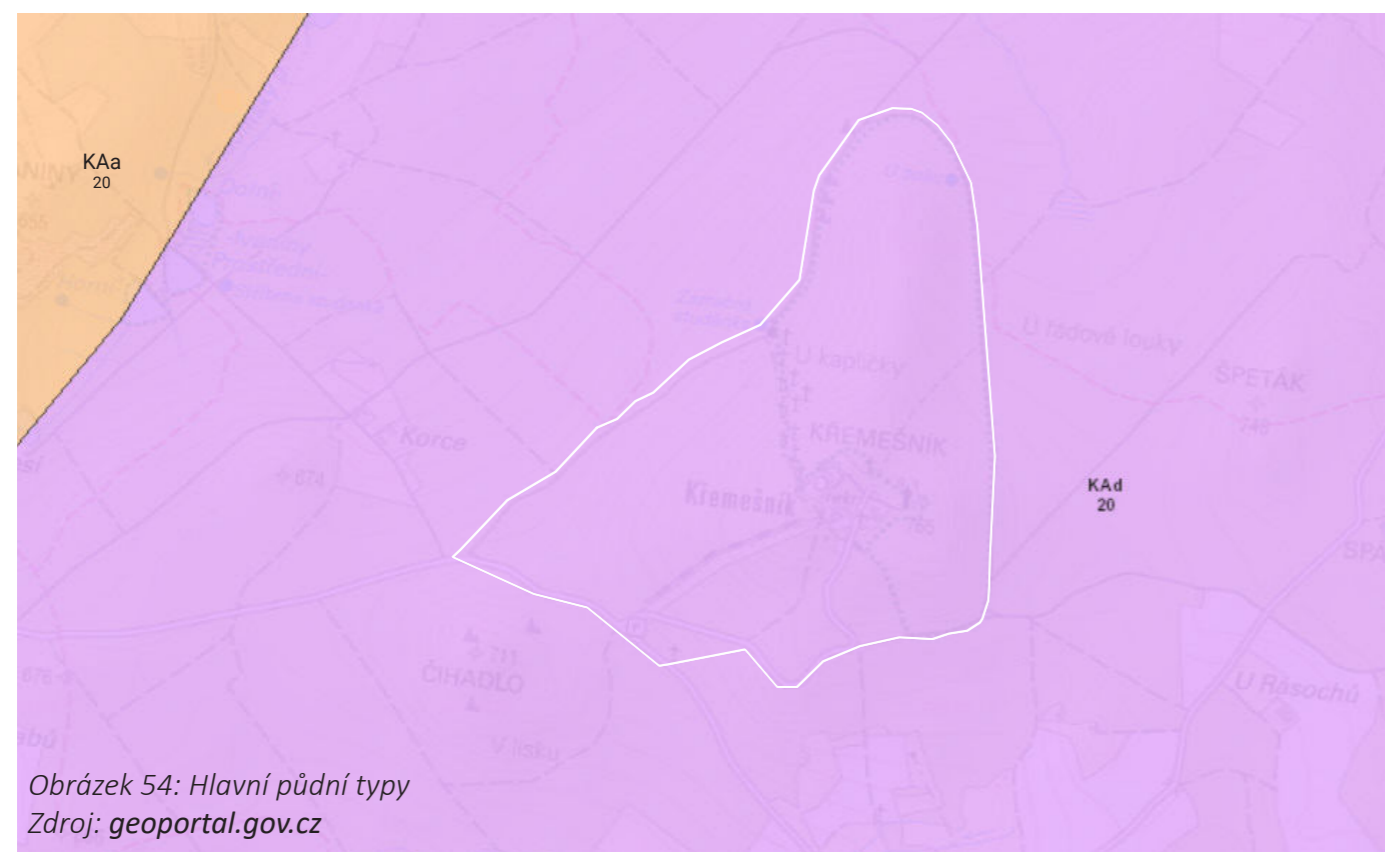
Hydrologická skupina: B - půdy se střední rychlostí infiltrace (0.1 - 0.2 mm.min⁻¹)

Retenční vodní kapacita: nižší střední (100 - 160 l.m⁻²)

Sklonitost: střední sklon (sklon 7 - 12 °)

Skeletovitost: středně skeletovitá

Hloubka půdy: půda hluboká, půda středně hluboká (hloubka od 30 cm)

Obrázek 54: Hlavní půdní typy

Zdroj: geoportal.gov.cz

Legenda:

 Genetický půdní představitel dle KPP: KAd - kambizem dystrická

 Genetický půdní představitel dle KPP: KAa - kambizem kyselá

4.12 Flóra

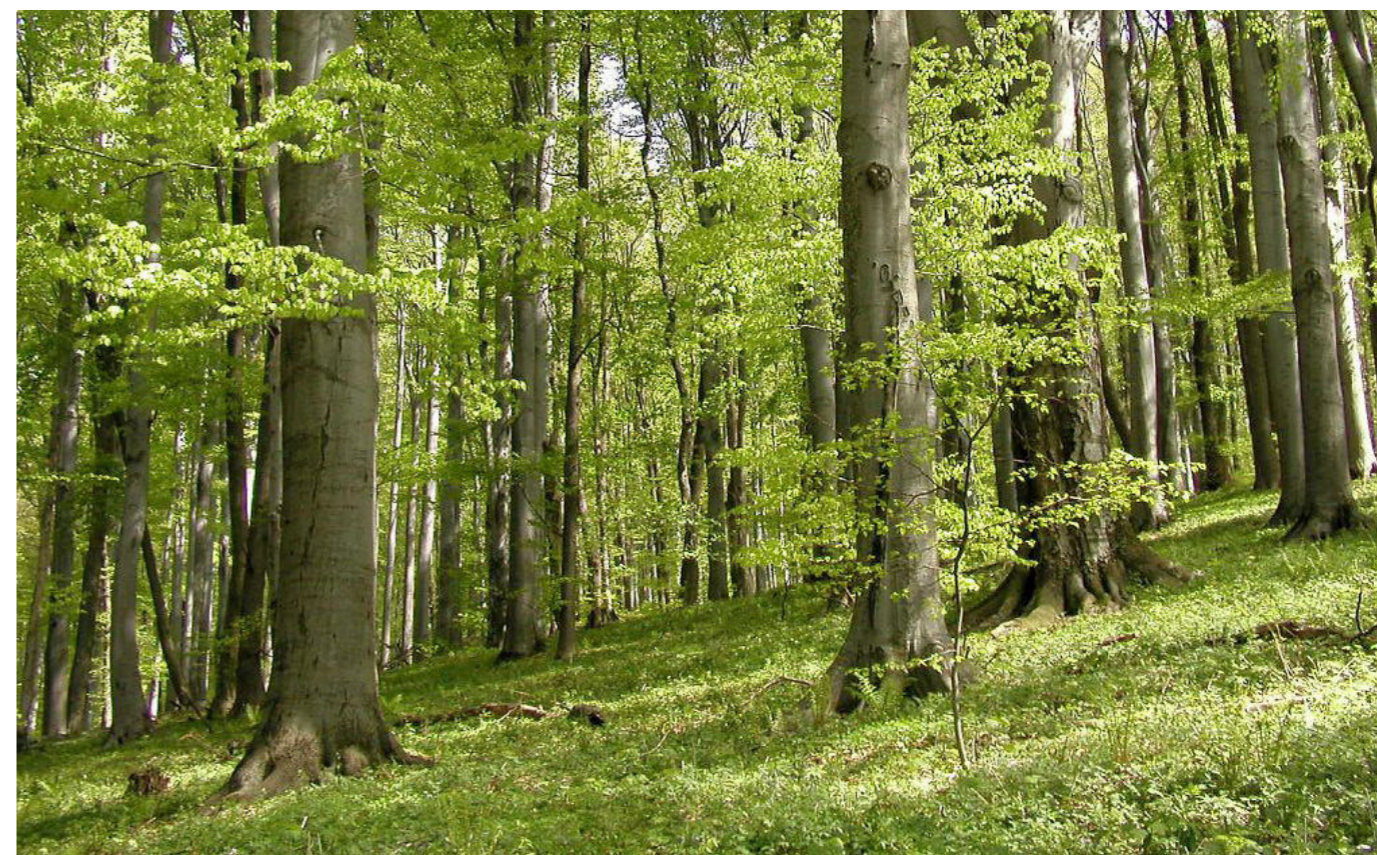
Podél hlavního hřbetu v hůře přístupných polohách a na příkrých svazích se zachovala přirozená a přírodě blízká společenstva květnatých bučin svazu *Fagion sylvaticae* a suťových lesů svazu *Tilio platyphylli-Acerion*. Z dřevin převažuje buk lesní (*Fagus sylvatica*), smrk ztepilý (*Picea abies*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*) a vzácně jedle bělokorá (*Abies alba*).

Z bylinného patra zde rostou kyčelnice cibulkonosná (*Dentaria bulbifera*), samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*), svízel vonný (*Galium odoratum*), kostřava lesní (*Festuca altissima*), bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), vraní oko čtyřlísté (*Paris quadrifolia*), pšeníčko rozkladité (*Milium effusum*), kokořík mnohokvětý (*Polygonatum multiflorum*), aj. Ve fragmentu suťového lesa v severní části území roste javor mlč (*Acer platanoides*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) a jilm horský (*Ulmus glabra*). Dominantou bylinného patra je zde populace měsíčnice vytrvalé (*Lunaria rediviva*) (Chytrý et al. 2010).

název druhu	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	kategorie podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.	popis biotopu druhu, další poznámky
Měsíčnice vytrvalá (<i>Lunaria rediviva</i>)	Početná populace, prosperující	O	Stinný balvanitý západní svah suťové javořiny

Tabulka 1: Přehled zvláště chráněných druhů rostlin

Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

Obrázek 55: Květnatá bučina

Zdroj: nature.hyperlink.cz

4.13 Fauna

Pro území je charakteristická fauna podhorských smíšených lesů. Dosud zde bylo zaznamenáno kolem 300 druhů motýlů (*Lepidoptera*). Píďalky *Lampropteryx suffumata*, *Epirrita christyi*, *Acasis viretata* a *Nothocasis sertata* jsou troficky vázané na listnaté dřeviny. *Thera britannica*, *Chiasmia signaria* a *Pungeleria capreolaria* v přírodě doprovázejí autochtonní výskyt smrku a jedle. Vzácnou a lokálně poměrně hojně rozšířenou můru *Apamea illyria* lze považovat za typický druh bučin. Smíšené lesy jsou biotopem sýce rousného (*Aegolius funereus*) a datla černého (*Dryocopus martius*), ve skalách hnízdí výr velký (*Bubo bubo*). Hojně se vyskytují plšík lískový (*Muscardinus avellanarius*) a veverka obecná (*Sciurus vulgaris*) (Čech et al. 2002).

název druhu	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	kategorie podle vyhlášky č. 395/1992 Sb.	popis biotopu druhu, další poznámky
Sýc rousný (<i>Aegolius funereus</i>)		SO	Hnízdění v dutinách stromů. Pták hlubokých lesů.
Výr velký (<i>Bubo bubo</i>)		O	Hnízdění ve skalách, na zemi apod. Věrný hnízdišti.
Plšík lískový (<i>Muscardinus avellanarius</i>)		SO	Letní hnízda na keřích, zimní hnízda na (v) zemi – zimní spánek
Veverka obecná (<i>Sciurus vulgaris</i>)		O	Pobyt převážně na stromech vč. hnízda

Tabulka 2: Přehled zvláště chráněných druhů živočichů
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

4.14 Podpora živočichů v PR Křemešník

Od roku 1999 je na Křemešníku realizován projekt Klubu ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země na podporu dutinových druhů živočichů, kdy bylo rozmístěno 70 budek pro drobné pěvce, sovy a netopýry. Byly zde instalovány budky zvané „sýkorník“, které obydí sýkory koňadry nebo modřinky a také brhlík lesní. Zároveň slouží jako úkryt pro vosí a čmeláčí hnízda, myšiči lesní a vzácného plšíka lískového. Dalším typem budek jsou „šoupákovníky“ vyrobené pro šoupálka dlouhoprstého. Netopýří budky se od ptačích budek liší umístěním a velikostí otvoru. Využívány jsou v období stěhování netopýrů ze zimovišť na zimoviště na jaře a na podzim. Největší budky patří sovám, konkrétně sýci rousnému a puštíku obecnému. Budky jsou pravidelně každý rok kontrolovány a udržovány (sdružení Zelené srdce a Klub ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země 2005).

Obrázek 56: Budky pro sýčky zbudované sdružením Děti Země
Zdroj: www.zelenesrdce.cz

Obrázek 57: Budky zbudované sdružením Děti Země
Zdroj: www.zelenesrdce.cz

4.15. Přírodní rezervace Křemešník

V okrese Pelhřimov se podle veřejně dostupných údajů z AOPK (2022) nachází celkem 25 chráněných území, jejich předmětem ochrany jsou většinou rybníky, louky nebo údolí. Přírodní rezervace Křemešník zde tvoří výjimku, protože chrání smíšený les se skalkami na stejnojmenném kopci. Chráněné území o celkové rozloze 36,7818 ha zde bylo vyhlášeno 12. 12. 1985. Podle zřizovacího předpisu je předmětem ochrany ZCHÚ „**přírodě blízký komplex acidofilních a květnatých bučin, suťových lesů a štěrbinové vegetace skal a drovin na silikátových půdách podhorského a horského stupně s výskytem zvláště chráněných druhů**“.

Tabulky níže ukazují, které ekosystémy a druhy jsou hlavními předměty ochrany. „Cílem ochrany je les v přírodě blízkém stavu, plnící všechny své základní funkce. Konečným cílem je ponechání ekosystémů samovolnému vývoji, což však není možné uskutečnit okamžitě – brání tomu jednak nepřipravenost porostů, a jednak vysoké stavy zvěře, neumožňující přirozenou obnovu jedle a choulostivějších druhů listnáčů. Bude se tedy jednat o dlouhodobý proces v řádu decenií nebo spíše obmýtí.“ (Pejšová 2016).

název ekosystému (dle Katalogu biotopů ČR 2001)	podíl plochy v ZCHÚ (%)	popis ekosystému
L5.4 Acidofilní bučiny	65	Konvexní stinný balvanitý svah
L5.1 Květnaté bučiny	10	Konkávní balvanitý svah v závěru hlavního hřebene
L4 Suťové lesy	15	Kamenité/balvanité půdy na hřebeni a přiléhající svahy, skalní výchozy
S1.2 Štěrbínová vegetace silikátových skal a drovin	<1	Převážně stinné balvanité rozpady v okolí centrálního hřebene

Tabulka 3: Chráněné ekosystémy Křemešníku
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

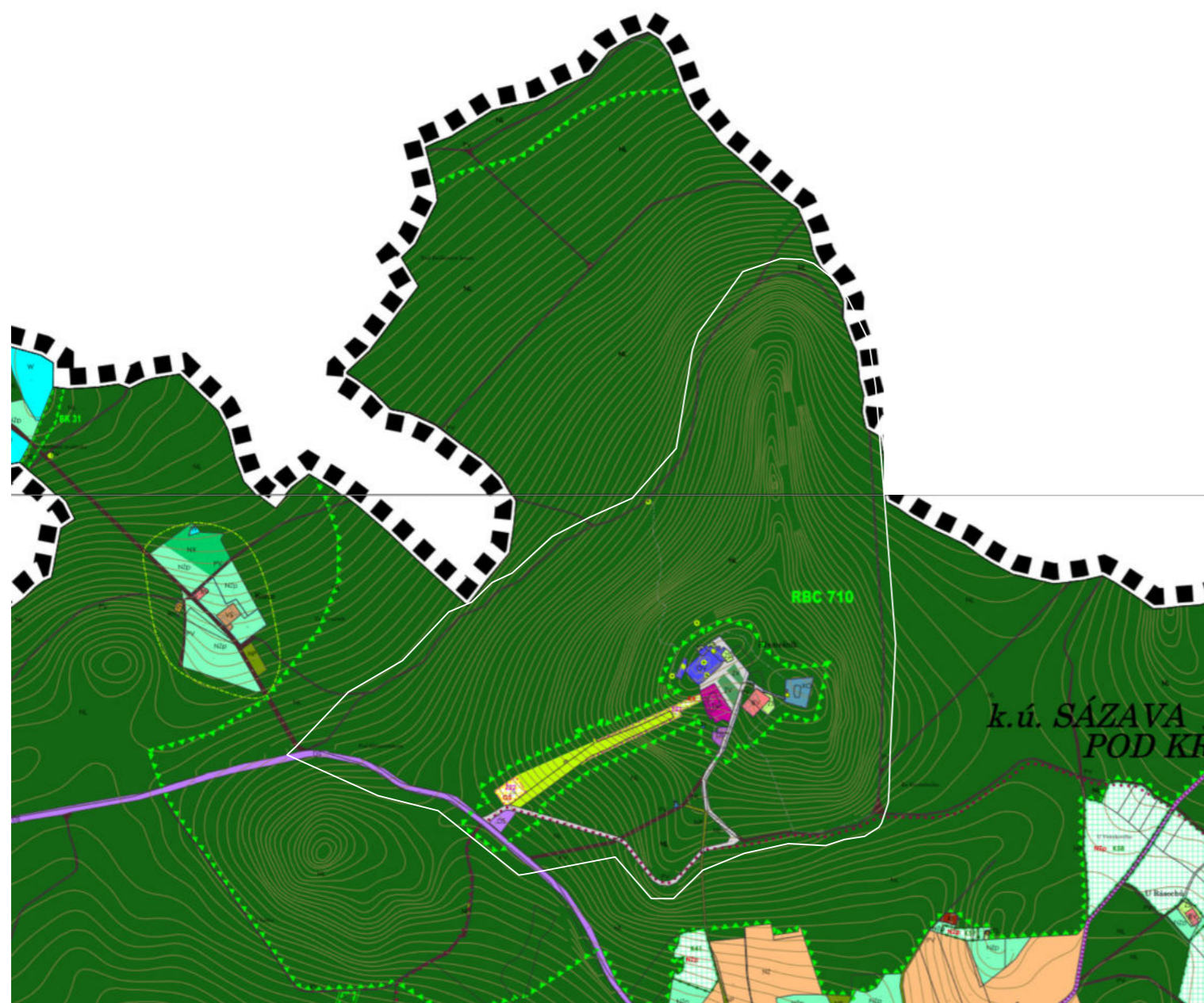
název druhu	aktuální početnost nebo vitalita populace v ZCHÚ	stupeň ohrožení	popis biotopu druhu
Měsíčnice vytrvalá (<i>Lunaria rediviva</i>)	Početná populace	Ohrožená C4a	Stinný balvanitý západní svah suťové javořiny

Tabulka 4: Chráněné druhy Křemešníku
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

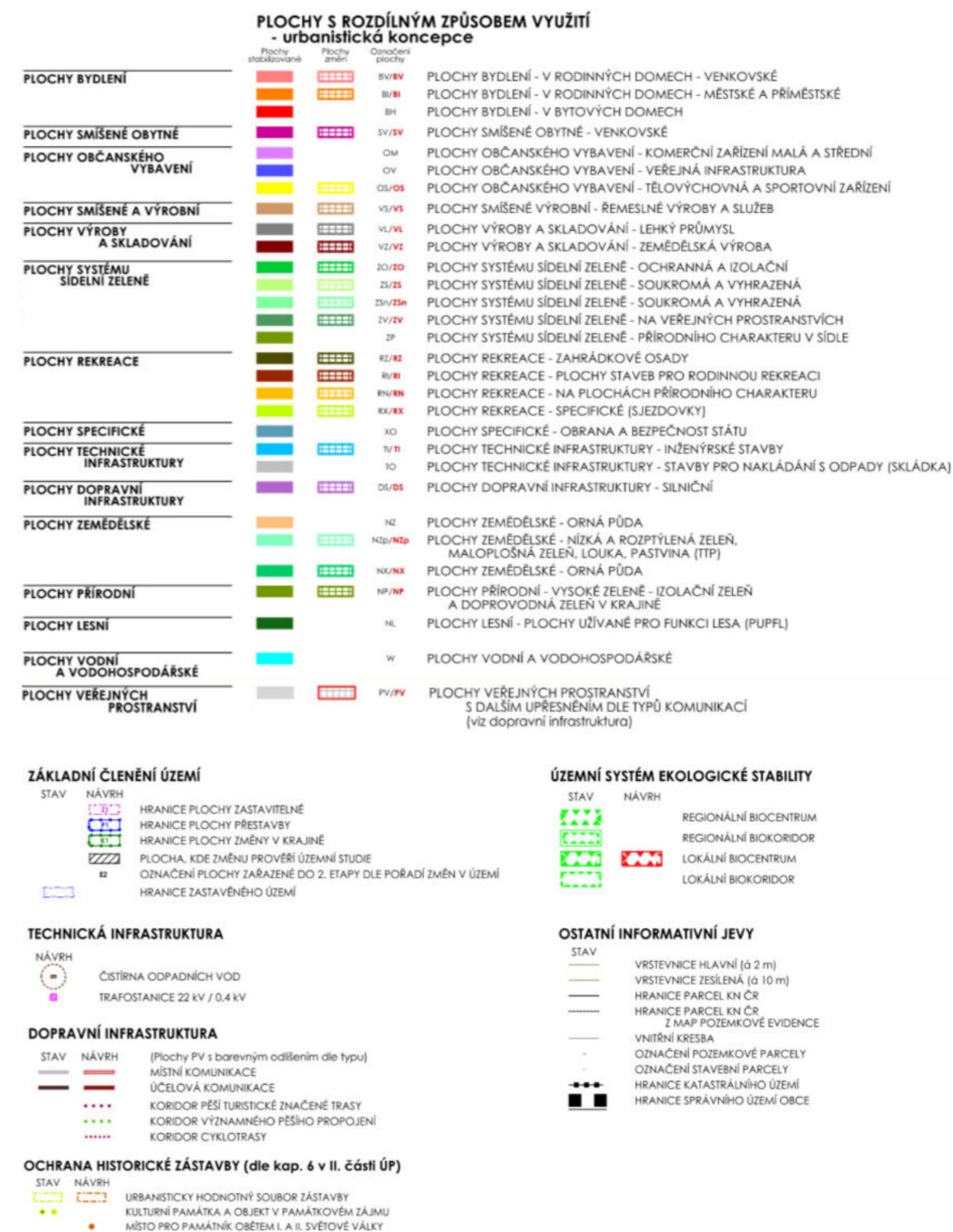
4.16 Územní plán

Z územního plánu je vidět záměr vybudovat koridor pěší turistické značené trasy, která zasahuje do řešeného území a vede podél hlavní příjezdové silnice na Křemešník. Trasa má tvořit vycházkový okruh kolem obce Sázavy pod Křemešníkem.

Téměř celé území zaujímá plocha regionálního biocentra, mimo prostory osady a sjezdové lyžařské plochy.

Legenda:

Obrázek 58: Výřez hlavního výkresu

z územního plánu Nový Rychnov

Zdroj: <https://www.mestopelhrimov.cz>

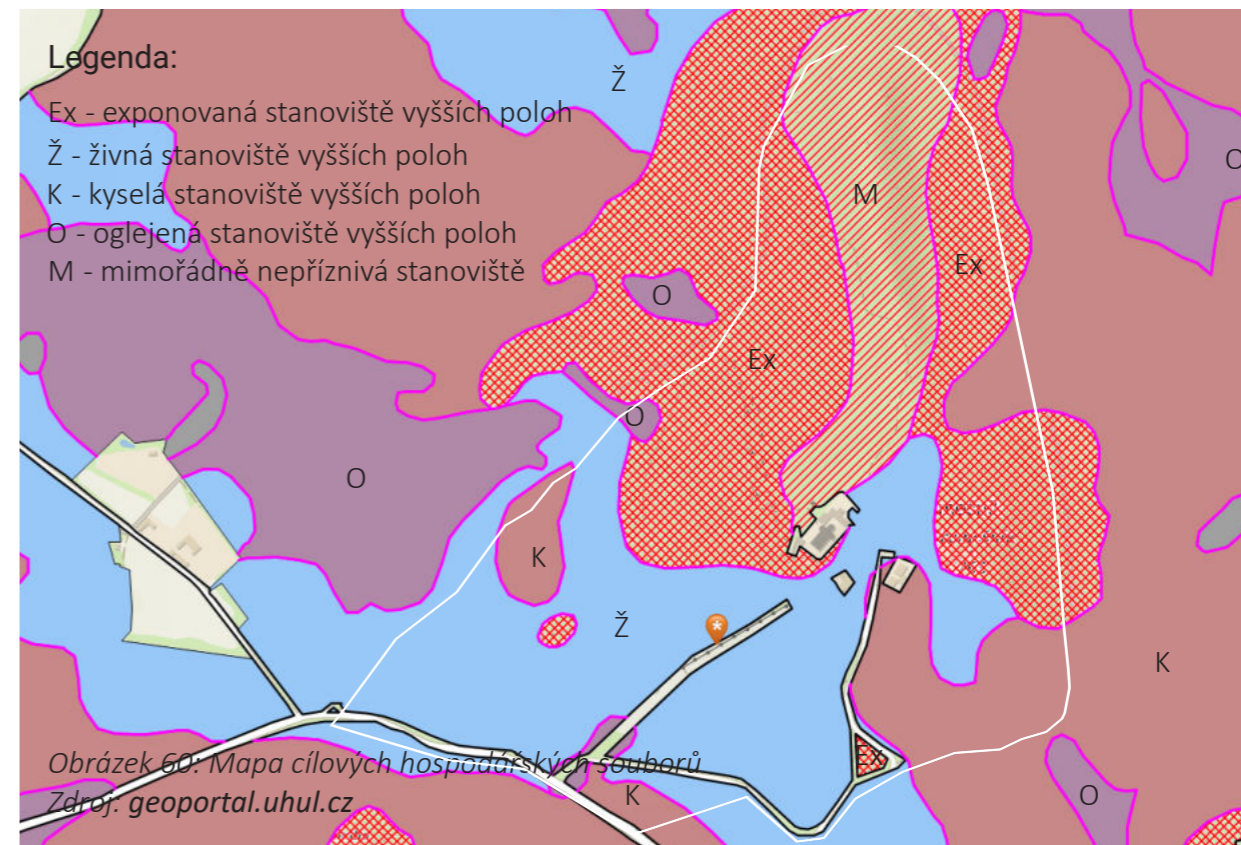
4.17 Dendrologie

Z údajů v tabulce převzaté od Pejšové (2016) vyplývá, že celková rozloha lesů zvláště chráněného území Křemešník je 36,78 ha, z nichž největší podíl 44 % (16,31 ha) zaujímají lesy svahové jedlové bučiny s největším zastoupením buku lesního (*Fagus sylvatica*), jedle bělokoré (*Abies alba*) a smrku ztepilého (*Picea abies*). Pejšová (2016) zde z hlediska ochranných zásahů doporučuje jako jeden z dalších postupů doplňovat a podporovat listnaté stromy a jedli bělokorou (*Abies alba*). Cílem tohoto postupu je podpora málo zastoupených a choulostivých dřevin (jedle, javor, jilm, ...) a zároveň zamezení téměř monokulturního výskytu buku a smrku.

Lesní hospodářský plán

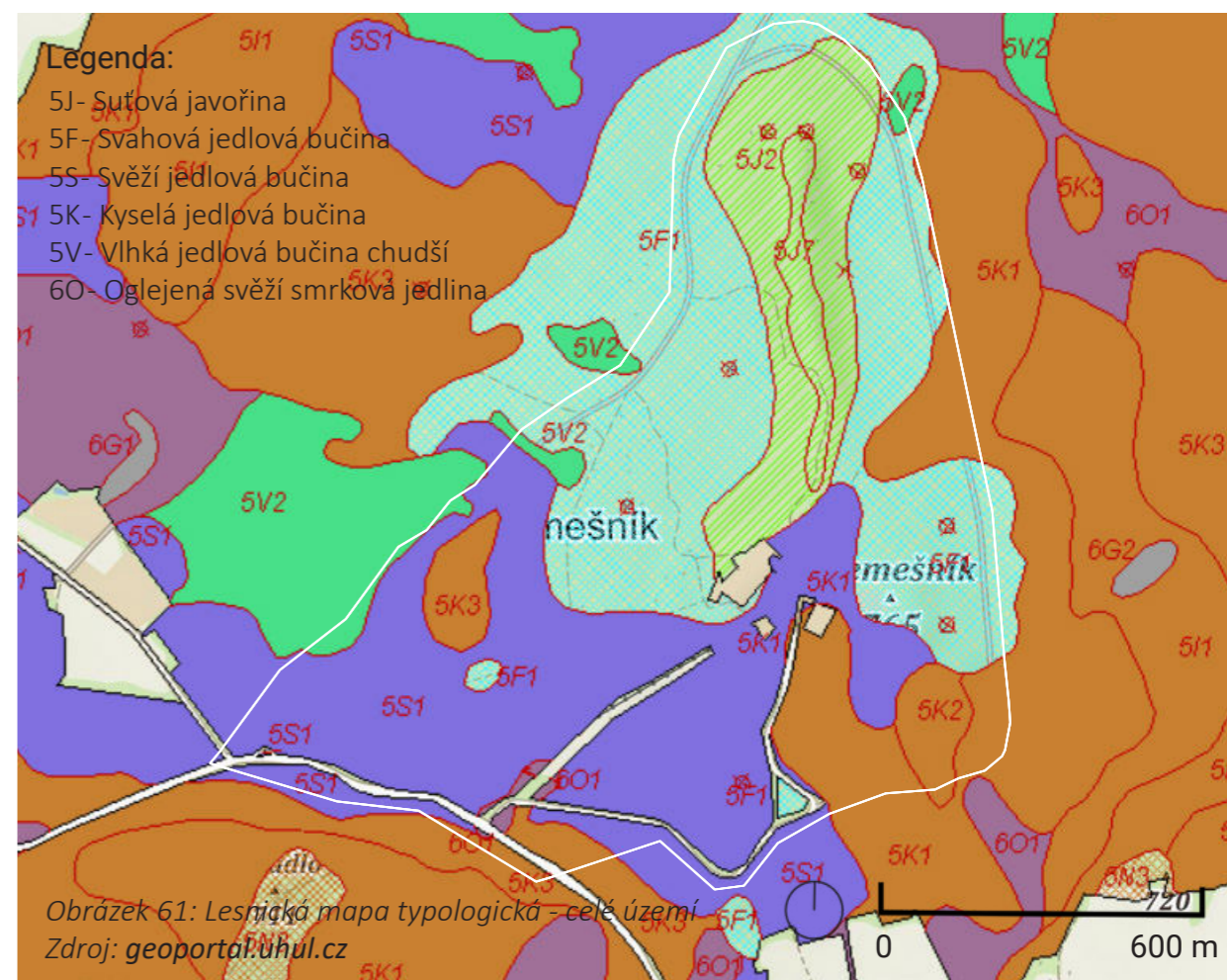
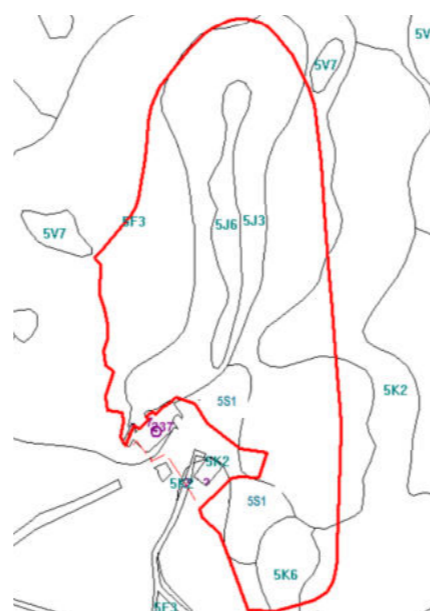
Od roku 1998 probíhá hospodaření podle lesního hospodářského plánu, kde jsou rozlišeny dva základní hospodářské soubory: **HS 531** (smrkové hospodářství kyselých stanovišť středních poloh) pro cca 900 ha, a **HS 571** (smrkové hospodářství živných a oglejených stanovišť středních poloh) pro cca 850 ha. Dále pro plochu cca 100 ha soubor HS 831 zaměřený na tvorbu rezonančního dřeva, a doplňkové soubory HS 433 a HS 297 pro 60 ha.

Přírodní rezervace Křemešník byla zařazena do souboru **HS 526** (exponované stanoviště vyšších poloh) s odlišným způsobem hospodaření vzhledem k jejímu statutu chráněného území.

Přírodní lesní oblast:				
Soubor lesních typů (SLT)	Název SLT	Přirozená dřevinná skladba SLT	Výměra (ha)	Podíl (%)
5J	Suťová javořina	buk lesní (4) jedle bělokorá (3) javor klen (2) jilm horský (1) jasan ztepilý smrk ztepilý	13,22	36%
5F	Svahová jedlová bučina	buk lesní (4-6) jedle bělokorá (2-4) smrk ztepilý (±2) javor klen (±2) jilmy (±1) lípy (±1) jasan ztepilý (0±)	16,31	44%
5S	Svěží jedlová bučina	jedle bělokorá (3-4) buk lesní (4-7) smrk ztepilý (±2) javor klen (±1) lípy (±1) (jasan ztepilý, jilmy) (+)	3,20	9%
5K	Kyselá jedlová bučina	jedle bělokorá (3-4) buk lesní (5-6) smrk ztepilý (1)	4,05	11%
Celkem			36,78	100 %

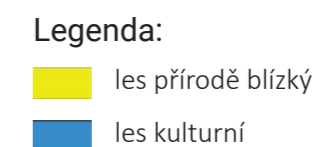
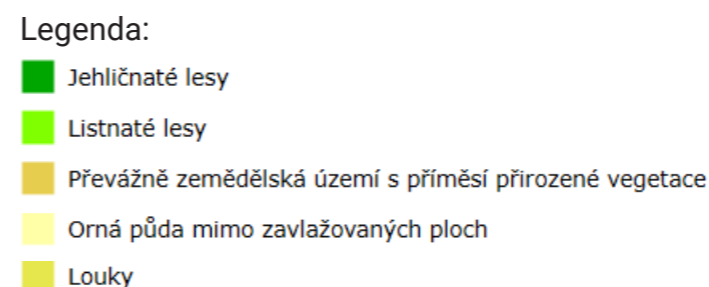
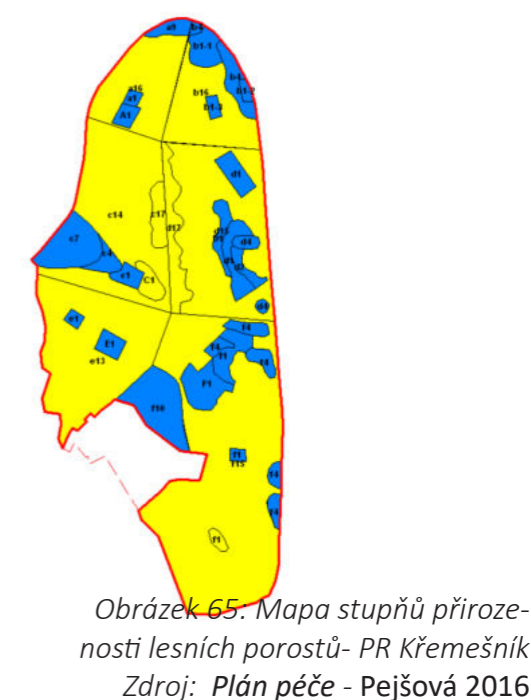
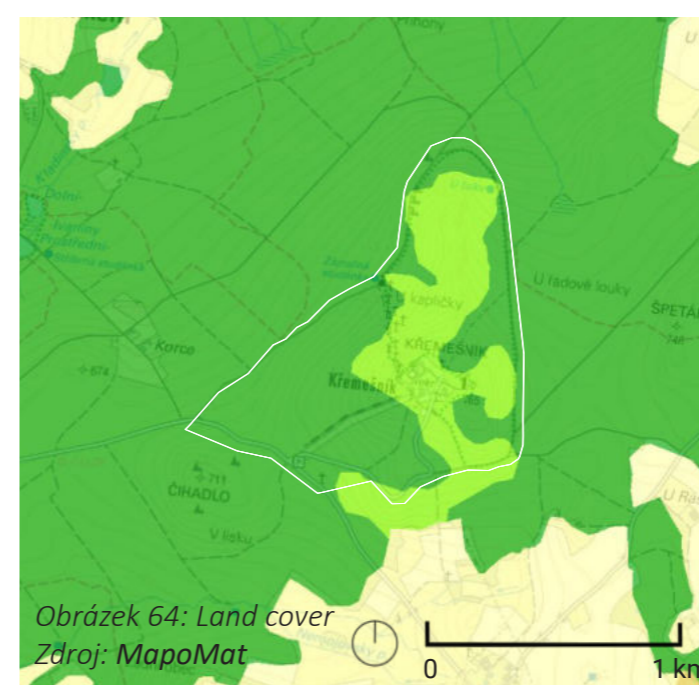
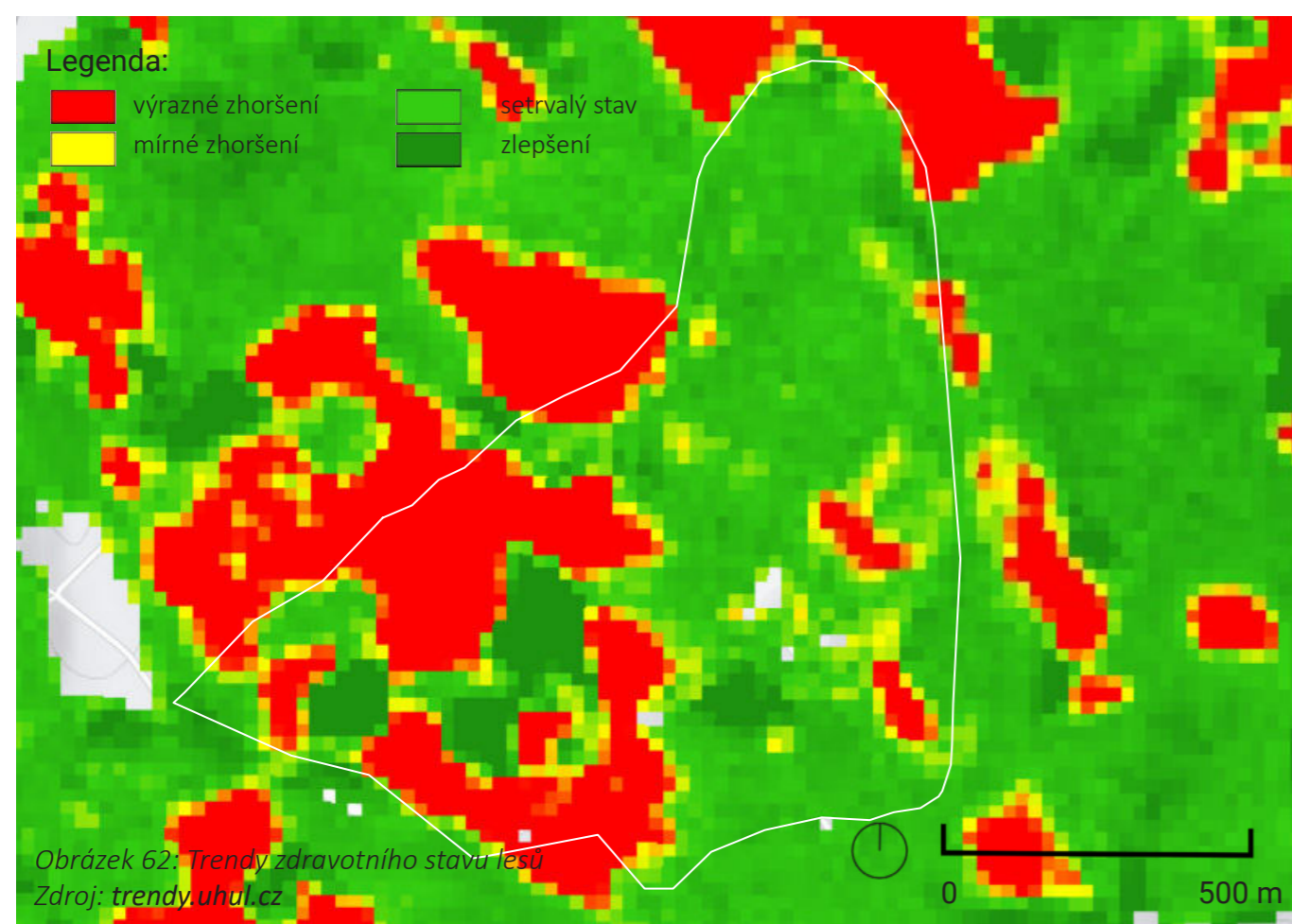
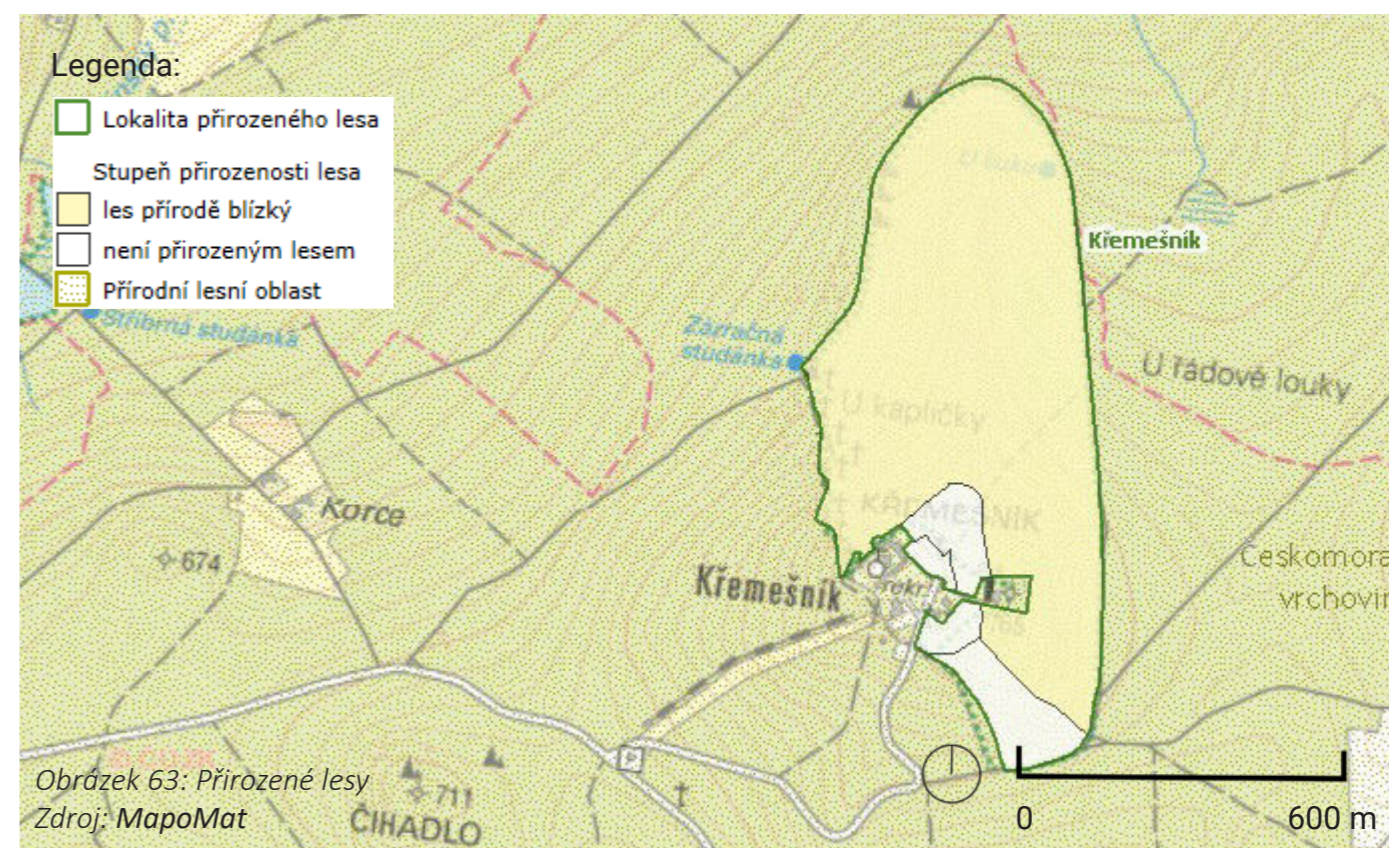
Obrázek 59: Lesnická mapa typologická - PR Křemešník
 Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

Tabulka 5: Přírodní lesní oblasti v PR Křemešník
 Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

4.17.1 Kůrovcová kalamita

Po suchém období v roce 2003 nastoupily do českých zemích jedny z nejrozsáhlejších kůrovcových kalamit od vlády Marie Terezie, které zasáhly i výraznou část lesů Křemešnicku (Saadouni 2018). V Evropě se jedná především o široce rozšířený druh lýkožrouta smrkového napadajícího smrky. Tento přemnožený druh lesníky nejvíce znepokojuje a má na svědomí sociální, ekonomické a ekologické důsledky v krajinném měřítku (Hlásny et. al 2009). Mezi příčiny těchto kalamit se uvádějí smrkové monokultury, klimatické změny nebo selhání řízení lesního hospodářství při kalamitě. V rozhovoru pro Ekolist entomolog Lukáš Čížek uvádí jako další možnou příčinu nejen druhovou skladbu, ale i prostorovou strukturu lesa (Kovaříková 2020). Světlejší les, kde jsou stromy od sebe rozmístěny ve větších vzdálenostech, má lepší schopnost odolávat kůrovci, protože stromy na sobě nejsou tak závislé jako v hustě rostlém lese, kde jsou stromy naopak blízko u sebe a nákazu si předávají snadněji.

4.18 Dendrologický průzkum

Legenda:

- hranice lesa
- hranice PR Křemešník

- jehličnatý strom
- listnatý strom
- keřový porost

- S1 označení stromu
- KP1 označení keřového porostu
- KP1 označení kácení

4.19 Inventarizační tabulky dřevin - stromy

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S1	<i>Tilia cordata</i>	60	6	2	ZŘ
S2	<i>Tilia cordata</i>	40	8	3	ZŘ
S3	<i>Tilia cordata</i>	40	10	3	ZŘ
S4	<i>Tilia cordata</i>	40	8	2	ZŘ
S5	<i>Tilia cordata</i>	30	5	1-2	ZŘ, LK
S6	<i>Tilia cordata</i>	60	8	3	ZŘ
S7	<i>Tilia cordata</i>	50	10	3	ZŘ
S8	<i>Tilia cordata</i>	50	8	2	ZŘ
S9	<i>Tilia cordata</i>	50	10	3	ZŘ
S10	<i>Tilia cordata</i>	60	10	2	ZŘ
S11	<i>Tilia cordata</i>	40	6	2	ZŘ
S12	<i>Tilia cordata</i>	60	6	3	ZŘ
S13	<i>Tilia cordata</i>	50	10	3	ZŘ
S14	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	10	2-3	ZŘ
S15	<i>Acer platanoides</i>	80	12	3	
S16	<i>Tilia cordata</i>	70	15	2-3	ZŘ
S17	<i>Tilia cordata</i>	40	10	2-3	ZŘ
S18	<i>Tilia cordata</i>	60	10	2-3	ZŘ
S19	<i>Tilia cordata</i>	60	10	3	ZŘ
S20	<i>Tilia cordata</i>	50	10	2-3	
S21	<i>Tilia cordata</i>	50	8	2-3	ZŘ
S22	<i>Tilia cordata</i>	50	10	3	ZŘ

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S23	<i>Tilia cordata</i>	40	8	2	ZŘ
S24	<i>Tilia cordata</i>	60	8	2-3	ZŘ
S25	<i>Tilia cordata</i>	50	10	3	ZŘ
S26	<i>Tilia cordata</i>	40	8	2	ZŘ
S27	<i>Tilia cordata</i>	40	8	2	ZŘ
S28	<i>Tilia cordata</i>	50	8	2	ZŘ, LK
S29	<i>Acer platanoides</i>	60	8	2-2	ZŘ
S30	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	8	2-3	ZŘ
S31	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	6	2	
S32	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	8	2	ZŘ
S33	<i>Acer pseudoplatanus</i>	60	8	2	ZŘ
S34	<i>Acer pseudoplatanus</i>	60	10	2	ZŘ
S35	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	8	2	ZŘ
S36	<i>Fraxinus excelsior</i>	40	6	2	ZŘ
S37	<i>Acer pseudoplatanus</i>	80	12	3	ZŘ
S38	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	8	1-2	K
S39	<i>Tilia cordata</i>	40	8	1-2	K
S40	<i>Acer platanoides</i>	60	15	3	
S41	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	8	2	ZŘ
S42	<i>Acer pseudoplatanus</i>	70	10	2-3	ZŘ
S43	<i>Acer pseudoplatanus</i>	60	6	1-2	K
S44	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	2	ZŘ

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S45	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	2	ZŘ
S46	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	1	K
S47	<i>Tilia cordata</i>	50	8	2-3	ZŘ
S48	<i>Tilia cordata</i>	60	10	3	
S49	<i>Acer pseudoplatanus</i>	80	15	3	ZŘ
S50	<i>Acer platanoides</i>	50	10	2-3	ZŘ
S51	<i>Acer platanoides</i>	60	10	2-3	ZŘ
S52	<i>Acer pseudoplatanus</i>	100	20	3	ZŘ
S53	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	60	2	ZŘ
S54	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	6	2	ZŘ
S55	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	8	2	ZŘ
S56	<i>Fraxinus excelsior</i>	70	6	2	ZŘ
S57	<i>Fraxinus excelsior</i>	70	8	2	ZŘ
S58	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	8	2	ZŘ
S59	<i>Fraxinus excelsior</i>	70	8	2	ZŘ
S60	<i>Fraxinus excelsior</i>	80	6	2	ZŘ
S61	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	6	2	ZŘ
S62	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	5	2	ZŘ
S63	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	5	2	ZŘ
S64	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	8	2	ZŘ
S65	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	8	2	ZŘ
S66	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	8	3	

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S67	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	6	1-2	soukr. pozemek
S68	<i>Acer platanoides</i>	60	10	2-3	soukr. pozemek
S69	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	10	2	soukr. pozemek
S70	<i>Fagus sylvatica</i>	100+80	20	4-5	
S71	<i>Acer pseudoplatanus</i>	120	20	3	soukr. pozemek
S72	<i>Fraxinus excelsior</i>	30	6	2-3	ZŘ
S73	<i>Fraxinus excelsior</i>	30	6	2-3	ZŘ
S74	<i>Fraxinus excelsior</i>	30	8	2-3	ZŘ
S75	<i>Fraxinus excelsior</i>	40	8	2-3	ZŘ
S76	<i>Fraxinus excelsior</i>	40	6	2	K
S77	<i>Fraxinus excelsior</i>	20	4	1-2	K
S78	<i>Fraxinus excelsior</i>	20	6	2	K
S79	<i>Salix caprea</i>	2x15, 2x10	6	1	K
S80	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	10	2-3	ZŘ
S81	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	12	2-3	ZŘ
S82	<i>Tilia cordata</i>	50	15	3	ZŘ, LR
S83	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	60	12	4	
S84	<i>Prunus avium</i>	60	8	3	
S85	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	10	2	ZŘ
S86	<i>Acer pseudoplatanus</i>	30	8	1-2	K
S87	<i>Acer pseudoplatanus</i>	15	6	2	
S88	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	8	2	ZŘ

Vysvětlivka: ZŘ - zdravotní řez, LR - lokální redukce, K - kácení

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S89	<i>Fraxinus excelsior</i>	40	6	2	ZŘ
S90	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	10	2	
S91	<i>Acer pseudoplatanus</i>	15	1,5	1	K
S92	<i>Fraxinus excelsior</i>	50	10	2	
S93	<i>Acer pseudoplatanus</i>	60	10	2	
S94	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	6	1	K
S95	<i>Fraxinus excelsior</i>	80	10	2-3	ZŘ
S96	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	10	2	ZŘ
S97	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	8	2	ZŘ
S98	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	8	2	ZŘ
S99	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	8	1-2	ZŘ
S100	<i>Sorbus aucuparia</i>	30	6	1-2	K
S101	<i>Fraxinus excelsior</i>	90	15	2-3	ZŘ
S102	<i>Acer pseudoplatanus</i>	90	20	2	ZŘ
S103	<i>Acer pseudoplatanus</i>	80	8	3	
S104	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	8	2-3	
S105	<i>Fagus sylvatica</i>	40	8	3	ZŘ
S106	<i>Acer pseudoplatanus</i>	70	15	3	
S107	<i>Fagus sylvatica</i>	110	20	3-4	
S108	<i>Acer pseudoplatanus</i>	70	8	2-3	
S109	<i>Fagus sylvatica</i>	70	10	3	
S110	<i>Fagus sylvatica</i>	70	15	3	

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S111	<i>Acer platanoides</i>	40	8	1-2	K
S112	<i>Acer pseudoplatanus</i>	60	8	2-3	
S113	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	8	1	K
S114	<i>Picea abies</i>	40	6	2-3	ZŘ
S115	<i>Picea abies</i>	60	6	2	ZŘ
S116	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	2-3	
S117	<i>Acer platanoides</i>	110	20	3	
S118	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	15	3	
S119	<i>Acer platanoides</i>	60	8	3	
S120	<i>Acer platanoides</i>	70	8	1-2	K
S121	<i>Acer pseudoplatanus</i>	30	6	2	K
S122	<i>Fraxinus excelsior</i>	80	8	2-3	
S123	<i>Acer platanoides</i>	40	6	1-2	K
S124	<i>Acer platanoides</i>	40	8	2	ZŘ
S125	<i>Acer pseudoplatanus</i>	30	5	2	
S126	<i>Acer platanoides</i>	40	6	2	
S127	<i>Acer pseudoplatanus</i>	60	6	2	
S128	<i>Acer platanoides</i>	40	6	2	ZŘ
S129	<i>Fraxinus excelsior</i>	60	6	2	
S130	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	6	2	K
S131	<i>Acer platanoides</i>	40	6	2	K
S132	<i>Acer platanoides</i>	60	8	2	ZŘ

Vysvětlivka: ZŘ - zdravotní řez, LR - lokální redukce, K - kácení

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S133	<i>Acer pseudoplatanus</i>	40	8	2	
S134	<i>Acer platanoides</i>	60	15	2	
S135	<i>Acer platanoides</i>	50	8	2	ZŘ
S136	<i>Acer platanoides</i>	90	8	2-3	ZŘ
S137	<i>Acer platanoides</i>	70	8	2-3	ZŘ
S138	<i>Acer platanoides</i>	60	6	2	ZŘ
S139	<i>Acer platanoides</i>	70	6	2	ZŘ
S140	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	15	2-3	ZŘ
S141	<i>Acer platanoides</i>	40	6	2	
S142	<i>Acer platanoides</i>	70	8	1-2	K
S143	<i>Acer pseudoplatanus</i>	80	8	2	ZŘ
S144	<i>Fagus sylvatica</i>	2x40		3	
S145	<i>Acer pseudoplatanus</i>	30	8	2-3	
S146	<i>Acer platanoides</i>	20	6	2-3	
S147	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	10	3	
S148	<i>Fagus sylvatica</i>	50	10	2-3	ZŘ
S149	<i>Fagus sylvatica</i>	50	12	3-4	
S150	<i>Fagus sylvatica</i>	90	12	2-3	
S151	<i>Fagus sylvatica</i>	80	8	2	ZŘ
S152	<i>Fagus sylvatica</i>	60	8	1-2	K
S153	<i>Fagus sylvatica</i>	80	15	2-3	
S154	<i>Fagus sylvatica</i>	60	10	2	ZŘ

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S155	<i>Fagus sylvatica</i>	50	5	1-2	K
S156	<i>Fagus sylvatica</i>	90	15	3-4	
S157	<i>Fagus sylvatica</i>	80	8	2-3	ZŘ
S158	<i>Fagus sylvatica</i>	2x80	20	4-5	
S159	<i>Fagus sylvatica</i>	2x80	20	4-5	
S160	<i>Picea abies</i>	15	3	2	
S161	<i>Betula pendula</i>	20	6	1	K
S162	<i>Acer pseudoplatanus</i>	80	10	2-3	ZŘ
S163	<i>Fraxinus excelsior</i>	100	12	2-3	ZŘ
S164	<i>Acer pseudoplatanus</i>	80	5	2	ZŘ
S165	<i>Acer pseudoplatanus</i>	80	8	2	ZŘ
S166	<i>Acer pseudoplatanus</i>	70	8	2	ZŘ
S167	<i>Acer pseudoplatanus</i>	60	6	2	ZŘ
S168	<i>Acer pseudoplatanus</i>	100	10	2	ZŘ
S169	<i>Acer platanoides</i>	50	7	2-3	ZŘ
S170	<i>Acer platanoides</i>	40	4	2	ZŘ
S171	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	2-3	ZŘ
S172	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	2	K
S173	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	10	2-3	ZŘ
S174	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	4	1-2	K
S175	<i>Acer platanoides</i>	50	6	2	ZŘ
S176	<i>Acer platanoides</i>	40	8	2-3	

Vysvětlivka: ZŘ - zdravotní řez, LR - lokální redukce, K - kácení

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Průměr koruny (m)	Sadovnická hodnota	Opatření
S177	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	2	
S178	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	5	1-2	K
S179	<i>Acer pseudoplatanus</i>	100	12	2-3	
S180	<i>Acer pseudoplatanus</i>	50	6	2	

4.19.1 Inventarizační tabulky dřevin - keřové porosty

Inventarizační číslo	Taxon	Průměr kmene (cm)	Plocha (m ²)	Opatření
KP1	<i>Acer pseudoplatanus</i> (50 %) <i>Fraxinus excelsior</i> (50 %)	30-40	15	
KP2	<i>Acer pseudoplatanus</i> (50 %) <i>Fraxinus excelsior</i> (25 %) <i>Fagus sylvatica</i> (25 %)	20-30	335	soukr. pozemek - odstranit po dohodě s majitelem
KP3	<i>Fagus sylvatica</i> (100 %)	30-40	80	K
KP4	<i>Fraxinus excelsior</i> (100 %)	10-30	70	K
KP5	<i>Fagus sylvatica</i> (50 %) <i>Fraxinus excelsior</i> (50 %) <i>Acer pseudoplatanus</i> (50 %)	10-30	110	
KP6	<i>Malus sp.</i> (20 %) <i>Betula pendula</i> (75 %) <i>Juglans regia</i> (5 %)	10-20	90	K
KP7	<i>Fagus sylvatica</i> (40 %) <i>Fraxinus excelsior</i> (30 %) <i>Acer pseudoplatanus</i> (30 %)	10	90	K

Vysvětlivka: ZŘ - zdravotní řez, LR - lokální redukce, K - kácení

4.20 Kácení

Ke kácení jsou navrženy dřeviny především z důvodu nízké úrovně životní vitality způsobené vysokým věkem a z důvodu nevhodného umístění v kompozici. K odstranění jsou také navrženy náletové skupiny dřevin v okolí osady bránící výhledu na pamětihodnosti, které jsou v návrhu nově zpřístupněny. Kácení bude prováděno odborně a šetrně k ostatním stromům, a to ještě před započítím všech ostatních prací. Odstraněny budou veškeré nadzemní i podzemní části kácených dřevin.

Kácení bude prováděno na základě správního řízení vycházejícího ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a dále podle prováděcího předpisu – vyhlášky č. 189/2013 Sb. Povolení ke kácení, vydané příslušným orgánem ochrany přírody, je potřeba u všech dřevin, které mají obvod kmene odečtený ve 130 cm větší než 80 cm a u keřových porostů s plochou nad 40 m².

K determinaci dřevinné skladby byla použita následující literatura: COOMBES, Allen J. Trees. London: Dorling Kindersley, 1992. ISBN 0-7513-1003-4.

4.21 Majetkoprávní vztahy

Následující úpravy ovlivní pozemky v katastrálním území Sázava pod Křemešníkem. V řešeném území vlastní většinu pozemků Město Pelhřimov, a to včetně pozemků na osadě Křemešník - prostory hotelu, rozhledny, parkoviště a sjezdovky.

Naučnou stezku po obvodu území spravuje a vlastní Městská správa lesů Pelhřimov, s.r.o..

Budova kostela a s ní spojené stavby jsou ve vlastnictví Římskokatolické farnosti Pelhřimov.

Na Křemešníku se nachází 5 parcel v soukromém vlastnictví - pozemky s rodinnými domy č. p. 9 a č. p. 10, lesní pozemek a také pozemek s Větrným zámekem, vedeným jako rodinný dům č. p. 7.

V projektu jsou navrženy úpravy, které zasahují do území soukromého pozemku, bude tedy nutné kontaktovat majitele a získat jejich souhlas.

Legenda:

- Město Pelhřimov
- Městys Nový Rychnov
- Městská správa lesů Pelhřimov s.r.o
- Římskokatolická farnost Pelhřimov
- Ivo, Josef, Josef a Tomáš Hánovi
- Ing. arch. Sylva Zmátlová
- Jiří Kovář

350 m
47

4.22 Současný stav - cestní síť, doprava a významné prvky v krajině

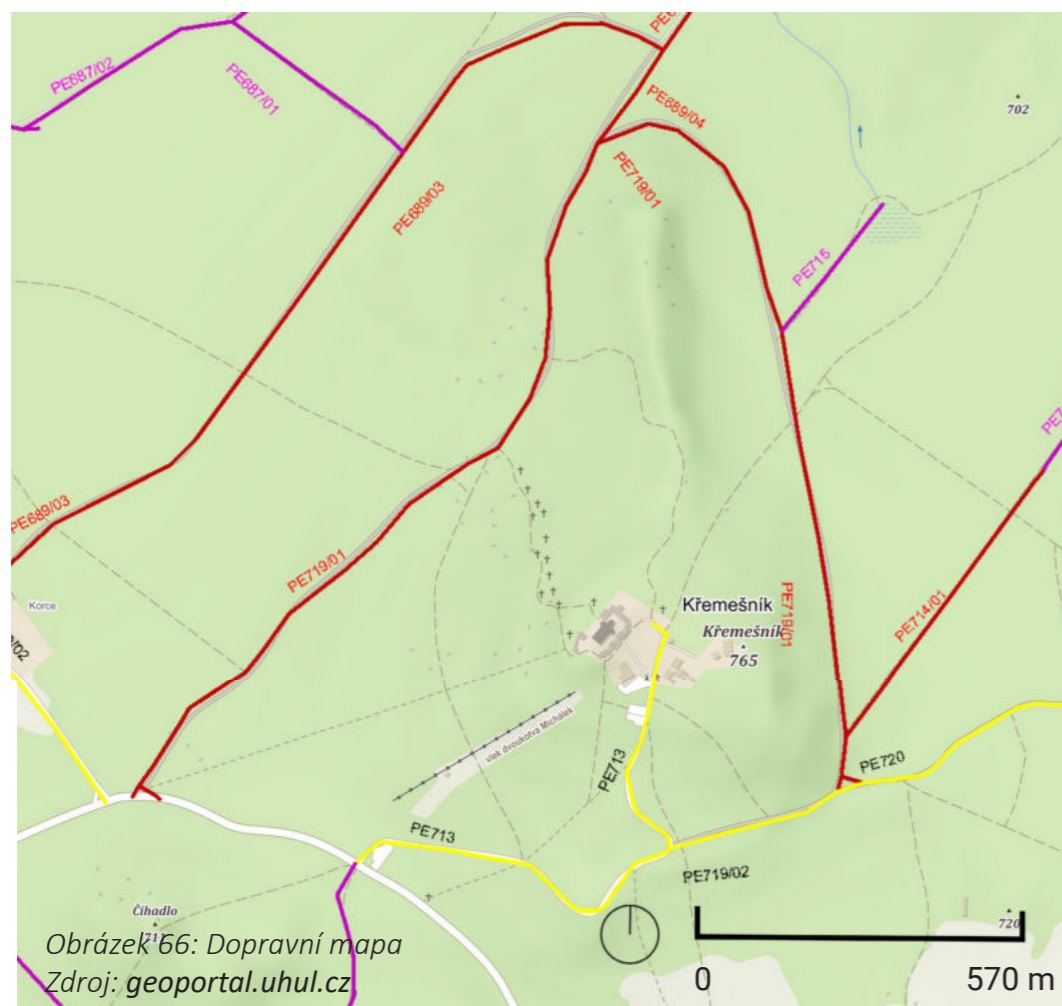
Současný stav znázorňuje dopravní infrastrukturu území, autobusové zastávky, cyklostezky a značné množství turistických tras. Dále se na území kromě kulturních a přírodních památek nacházejí i možnosti ke sportovnímu a rekreačnímu využití.

Přestože prostor nabízí mnoho pěších vycházkových tras, některé pěší spoje a návaznosti zde chybí a je nutné je podpořit. Z mapy je patrné, že většina turistických tras prochází územím a pokračuje dále do krajiny. Pouze Naučná stezka Křemešník nabízí vycházkový okruh kolem vrchu Křemešník. Ten měří 3 km a má deset zastávek, z čehož poslední dvě se nachází mimo řešené území. Na její trase se nachází mobiliář - stoly s lavičkami a informačními tabulemi s poučnými výklady o zdejší krajině a památkách.

Současný typ posezení (nezastřešené dřevěné lavice a stoly, viz foto) není možné využít k odpočinku za deštivého počasí nebo v zimním období, kdy oblast využívají běžkaři a je zde značný pohyb turistů díky vyvěrajícím pramenům ve studánkách. Prameny periodicky vyvěrají zhruba od prosince do přelomu června a července. Je proto vhodné tento mobiliář částečně obměnit zastřešenou variantou.

Na plochách mýtin vzniklých po kácení stromů napadených kůrovcem je možné sledovat lesní zvěř a postupné zarůstání krajiny novými stromy.

Dopravní mapa

Legenda:

PE719/01 - Lesní cesta sběrná, třída L1L, vlastník Městská správa lesů Pelhřimov, s.r.o. (asfaltové a panelové cesty)

PE713 a PE719/02 - Lesní cesta sběrná, třída V1L, vlastník Městys Nový Rychnov (asfaltové a panelové cesty)

PE714/01 - Lesní cesta sběrná, třída L1L, vlastník Město Pelhřimov (kalené nebo tvrdé cesty)

PE715 a PE718 - Lesní cesta technologická lokální, třída L2L, vlastník Město Pelhřimov (dostatečně zpevněné cesty)

Legenda:

- silnice
- - - lesní cesta
- · - · Naučná stezka Křemešník
- · - · žlutá turistická stezka
- · - · modrá turistická stezka
- · - · červená turistická stezka
- · - · cyklostezka
- · - · lesní stezka

- parkoviště
- zastávka autobusu
- cyklostezka
- Ski areál
- studánka
- obec
- vrch
- restaurace
- zastavení/křížek
- kostel
- rozhledna
- posezení
- informační tabule Naučné stezky

Zdroj fotografií: Bc. Lenka Mončeková

území přírodní rezervace

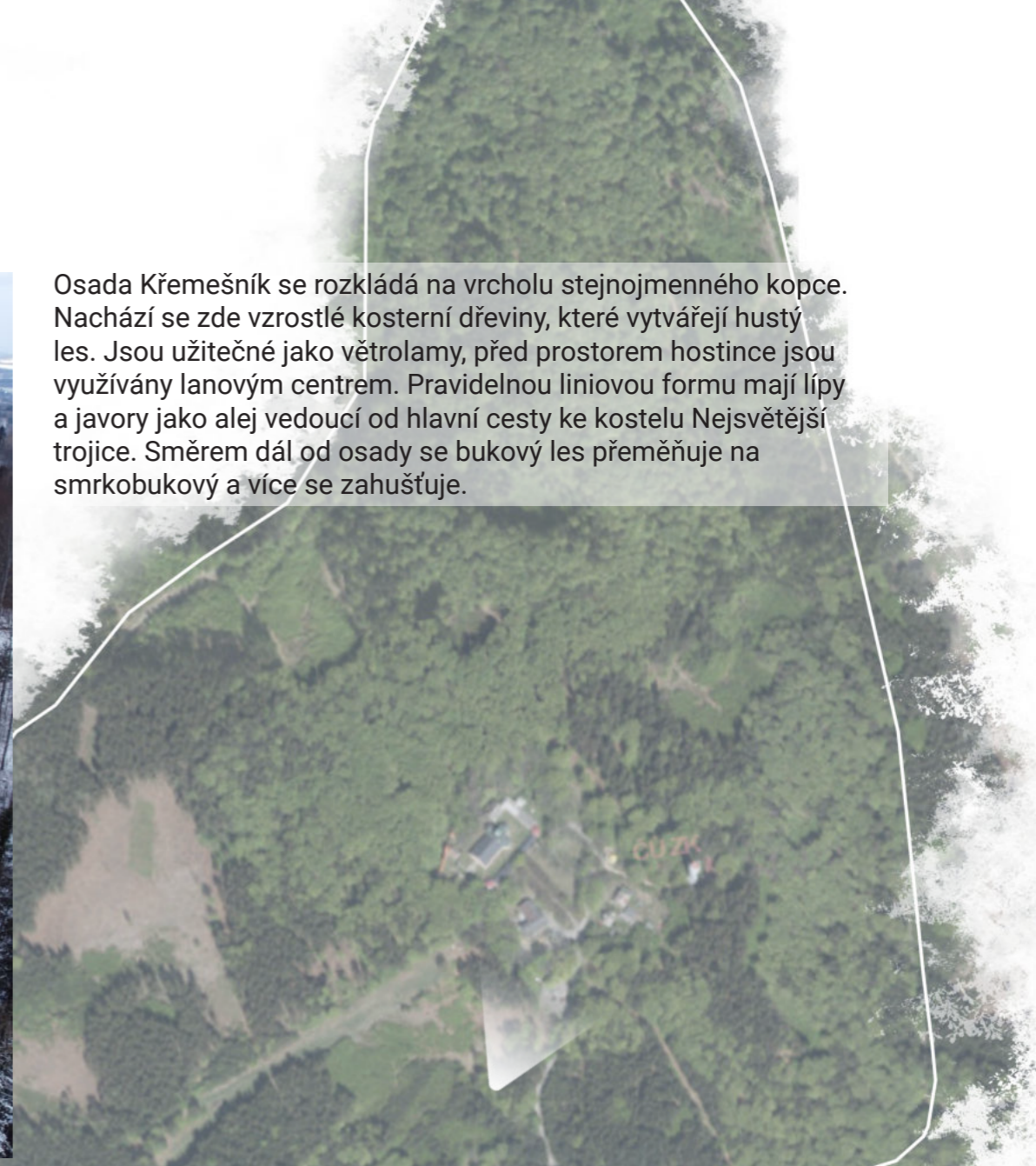

4.23 Fotodokumentace

Zdroj fotografií: Bc. Lenka Mončková

Osada Křemešník se rozkládá na vrcholu stejnojmenného kopce. Nachází se zde vzrostlé kosterní dřeviny, které vytvářejí hustý les. Jsou užitečné jako větrolamy, před prostorem hostince jsou využívány lanovým centrem. Pravidelnou liniovou formu mají lípy a javory jako alej vedoucí od hlavní cesty ke kostelu Nejsvětější trojice. Směrem dál od osady se bukový les přeměňuje na smrkobukový a více se zahušťuje.

Javory vytvářejí kostru pro prvky lanového centra. Tato aktivita je na Křemešníku i v širokém okolí velmi oblíbená a v létě navštěvovaná turisty.

Lesní charakter Křemešníku jemně narušuje organizovaná liniová výsadba aleje, která svou kompozicí zdobí vchod do kostela Nejsvětější trojice. Napravo vedle ní se nachází sekundární méně významné aleje, které návštěvníky vedou k menším vchodům do areálu kostela.

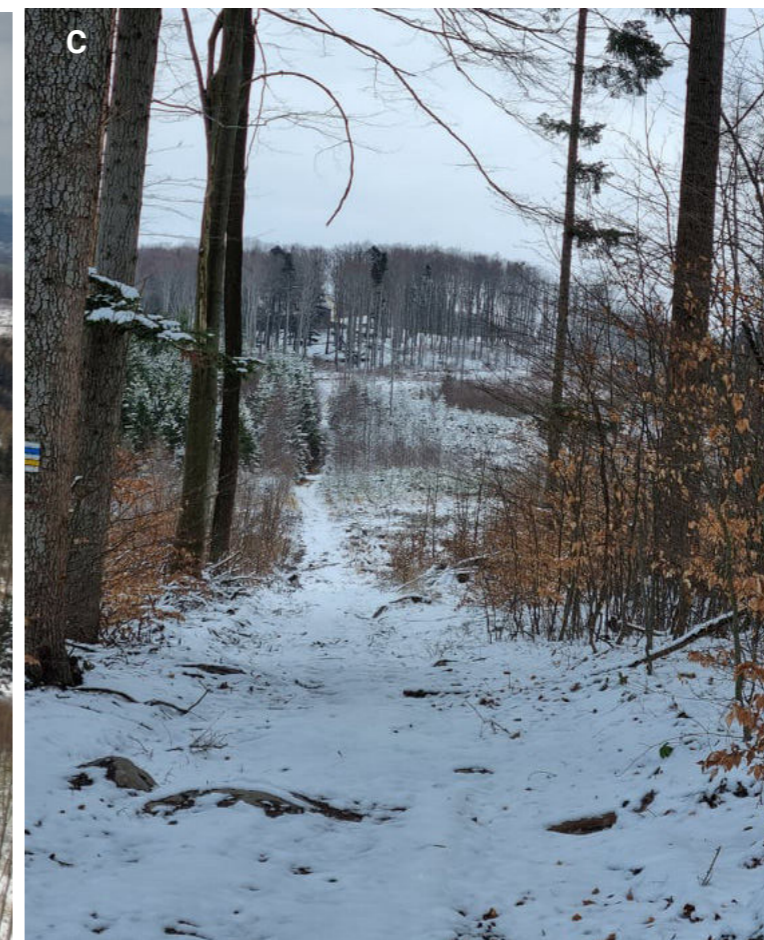
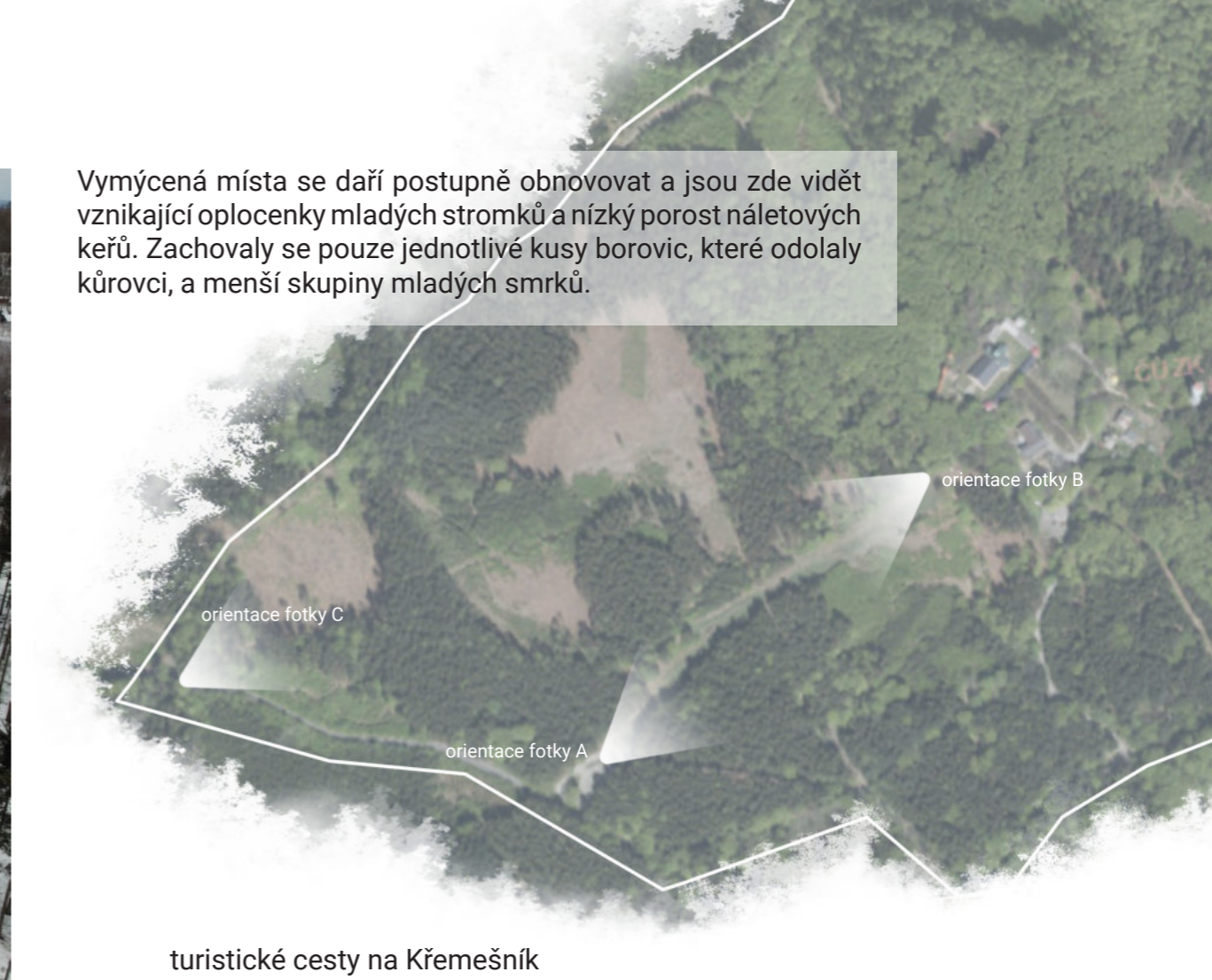

Směrem dál od osady se bukový les přeměňuje na smrkobukový a více se zahušťuje. V současné době jsou svahy kopce prokáceny z důvodu napadení dřevin kůrovcem. Vznikají tak holé mýtiny. Na fotografii je zachycen pohled na lyžařskou sjezdovku.

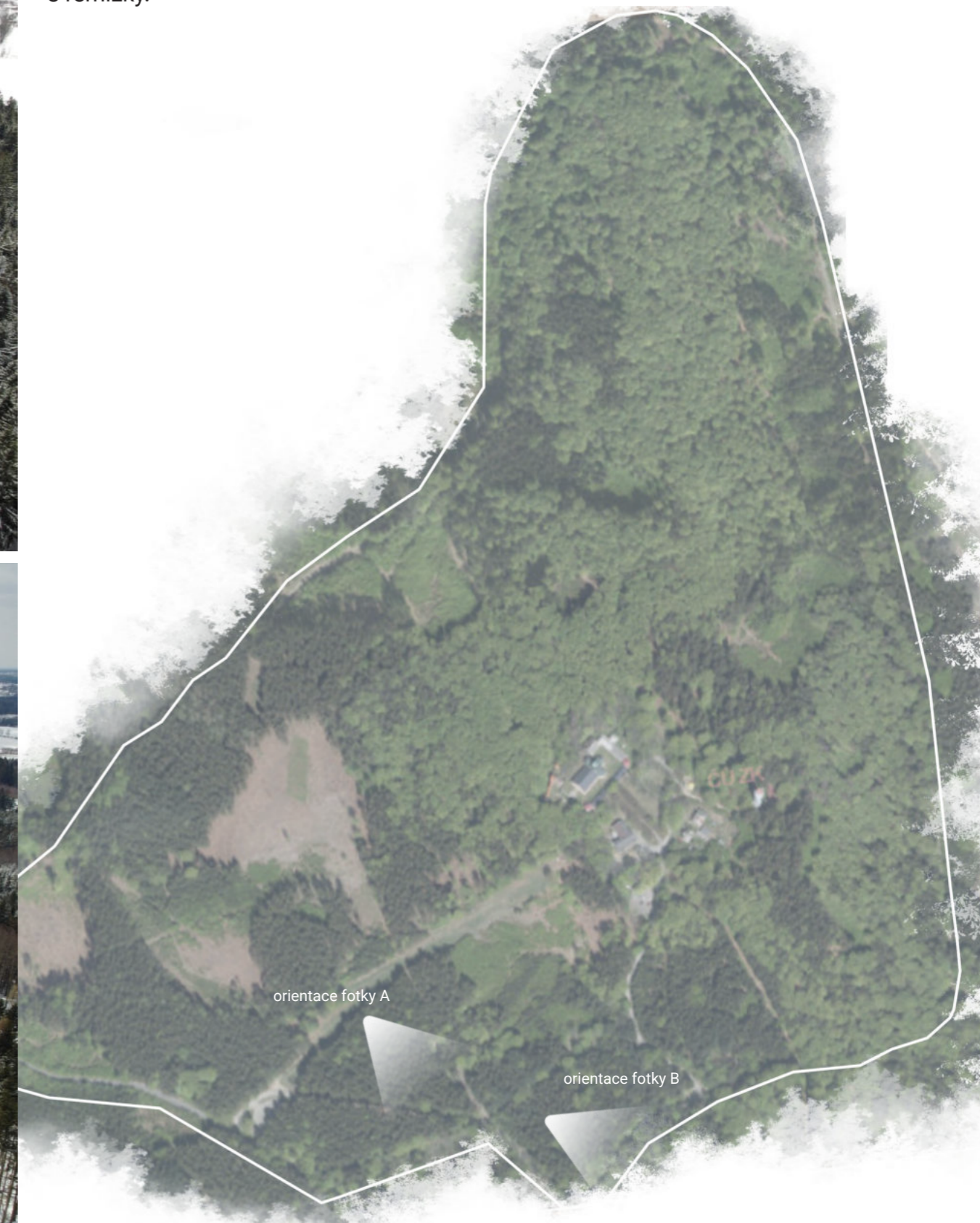

Vymýcená místa se daří postupně obnovovat a jsou zde vidět vznikající oplocenky mladých stromků a nízký porost náletových keřů. Zachovaly se pouze jednotlivé kusy borovic, které odolaly kůrovci, a menší skupiny mladých smrků.

Tyto fotografie zachycují silnici vedoucí do vesnice Sázavy. Opět zde vidíme mýtinu způsobenou kůrovcem a hustý smrkový les znázorňující původní stav po celém vrchu Křemešníku. Za hranicí lesa se rozléhají zemědělské plochy s remízky.

5.1 Koncept

Popis základního konceptu

Na Křemešniku se v současné době nabízí spousta atrakcí či aktivit, kterými je návštěvník obklopen – poutní kostel, hotel s restaurací, rozhledna, lanové centrum, ski areál a spousta turistických tras do okolí. Přidáváním dalších způsobů využití na vrcholu Křemešniku vzniká otázka, zda má místo potenciál a kapacitu tyto nové prvky zužitkovat.

Zároveň se zde vyskytují příležitosti, jak Křemešník oživit a pozměnit jeho podobu, aniž by zde vznikaly nové aktivity.

Hlavním kompozičním principem je tedy upozornit na stávající památky, které se nachází v nepřístupné krajině a odhalit tak návštěvníkovi skrytá zákoutí, která dosud nenavštívil, nebo jen přehlížel.

Pro tento záměr bylo nutné doplnit stávající cestní síť novými trasami, díky nimž by se zlepšila přístupnost k těmto prvkům a zároveň prostupnost celého řešeného prostoru.

Kromě zpřístupnění prvků přímo v osadě vzniká také nová vycházková trasa krajinou kolem vrchu Křemešník. Stávající Naučná stezka kolem vymezené přírodní rezervace je v současné době jedinou trasou vedoucí kolem Křemešniku (ostatní turistické trasy pouze prochází územím a pokračují dál). Nový vycházkový okruh Křemešniku bude alternativou Naučné stezky a provede návštěvníka oblastí lesů nespádajících do přírodní rezervace. Bude výzvou zejména pro zdatnější turisty díky mírně náročnějšímu terénu oproti Naučné stezce, avšak délka trasy je obdobná, zhruba 3 km. K vybudování okruhu budou využity stávající turistické trasy, které bude spojovat nově navržená spojnice skrz les kopírující stávající neudržovanou stezku využívanou spíše k lesohospodářským účelům. Na tuto novou cestu se lze napojit ze spodního parkoviště pod sjezdovkou. Zároveň dojde k vytvoření nového napojení na osadu Korce a Stříbrnou studánku nedaleko Křemešniku.

Zastavení v krajině

Po vytvoření nových vycházkových okruhů vznikají na Křemešniku mnohakilometrové a místy náročné turistické trasy, na kterých je příjemné se zastavit a odpočinout si.

K tomu slouží stávající posezení rozmístěná kolem cest sestávající z dvou lavic a stolu. Ta jsou ale funkční pouze za příznivého počasí - v dešti a sněhu zde posedí jen ti nejotužilejší. Pro celoroční funkčnost těchto zastavení byl do návrhu zakomponován nový prvek - Pozorovatelný.

Jedná se o zastřešené přístřešky nově rozmístěné v krajině podél cest, nebo jsou jimi nahrazena některé stávající posezení.

Detailně jsou zpracovány v kapitole Pozorovatelná.

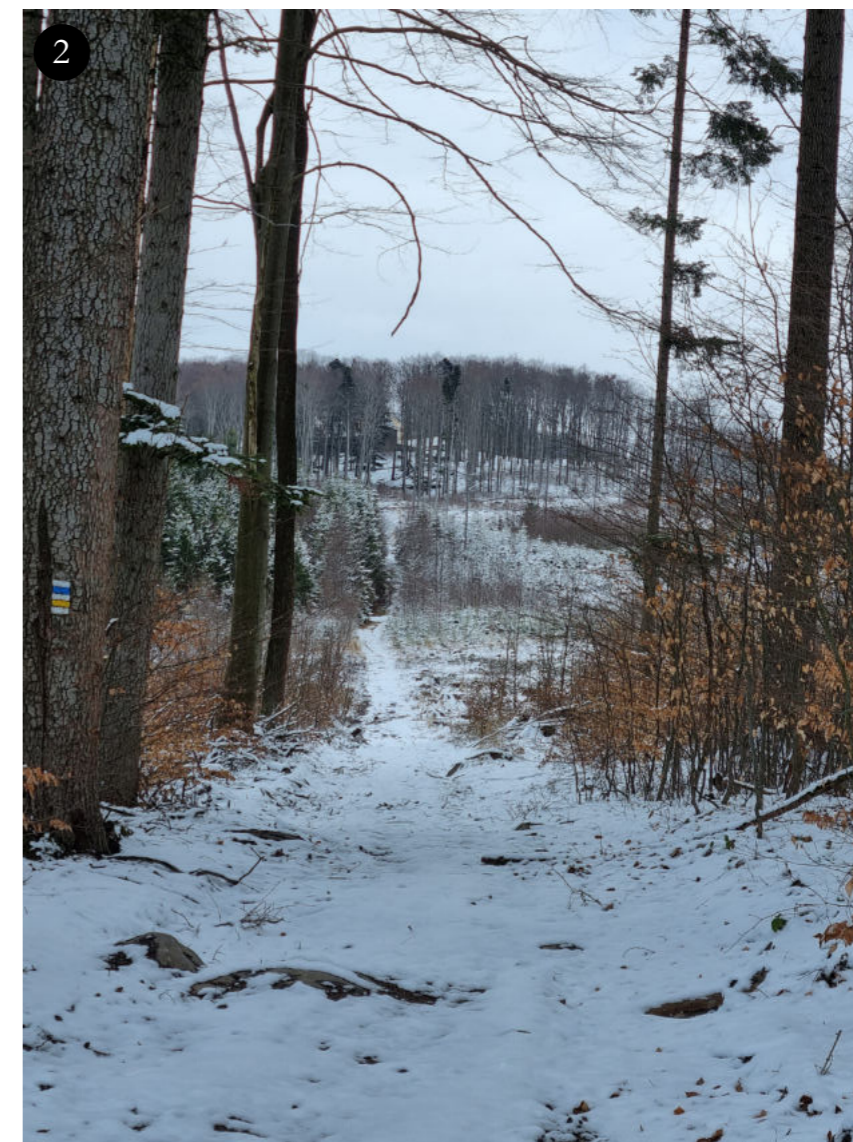
Obdobnou funkci zastavení má také prvek nazvaný Ambity ticha, který svým vzhledem odkazuje na ambity poutního kostela a poskytuje v krajině přístřeší před nepříznivým počasím. Svým umístěním na spojnici příjezdových cest na vrchol v zalesněné krajině vítá návštěvníky a předesílá atmosféru místa.

Požadavky na návrh

- důraz na zachování přírodního charakteru poutního místa
- zohlednit krajinný ráz a stavební prvky v krajině
- respektovat historii území
- využít historicky využívaných prvků a návazností v krajině
- malá potřeba údržby navržených prvků
- sortiment vhodný do dané oblasti

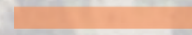

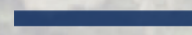

Obrázek 67: Současný typ mobiliáře na Naučné stezce Křemešník
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Obrázek 68: Pohledová osa na Křemešník
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Legenda:

- nově navržené prvky
- stávající prvky
- nový vycházkový okruh
- hlavní vycházkový okruh - Naučná stezka Křemešník
- hlavní příjezdová cesta na Křemešník
- vstupy do území

Stříbrná studánka

osada Korce

nahrazení posezení
za novou pozorovatelnu

1

studánka U Buku

stávající posezení

Zázračná
studánka

PR Křemešník

nová pozorovatelná

křížová cesta

nové posezení
nejen pro skauty

zpřístupnění
skály s křížkem

zpřístupnění zarostlého
křížku

doplnění zeleně

zlepšení prostupnosti
kolem osady

nová pozorovatelná

stávající informační
tabule

stávající informační
tabule

osada Křemešník

nová spojnice pěších tras -
ná vaznost na osadu Korce

sjezdovka

Ambity ticha

stávající posezení

stávající posezení

nová pěší trasa podle územního plánu
- návaznost na obec Sázavu

0

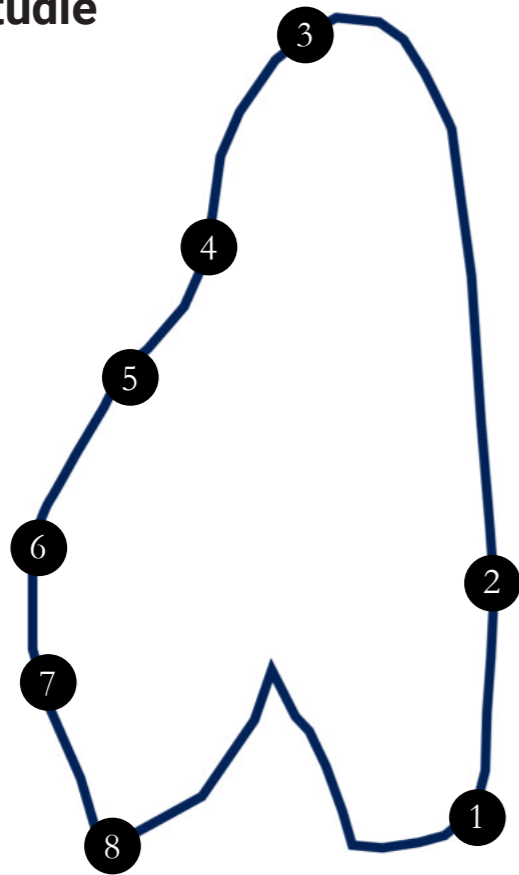
350 m
57

ČÚZK

ČÚZK

5.2 Studie

Stávající okruh Naučná stezka Křemešník

Naučná stezka kopírující přírodní rezervaci Křemešník byla vybudována v roce 2001, kdy bylo na stezku umístěno osm kusů lavic se stoly a 10 kmenů se stříškami, které fungují jako informační tabule. Dvě ze zastavení jsou umístěna mimo řešené území u Korců, směrem na Proseč pod Křemešníkem.

Trasa je dlouhá přibližně 3 km a pěší chůzí zabere 1-2 hodiny. Cílem a smyslem stezky je seznámit veřejnost s přírodními a kulturními hodnotami Křemešník, sblížit návštěvníky s přírodním prostředím a naplnit rekreační funkce příměstského lesa.

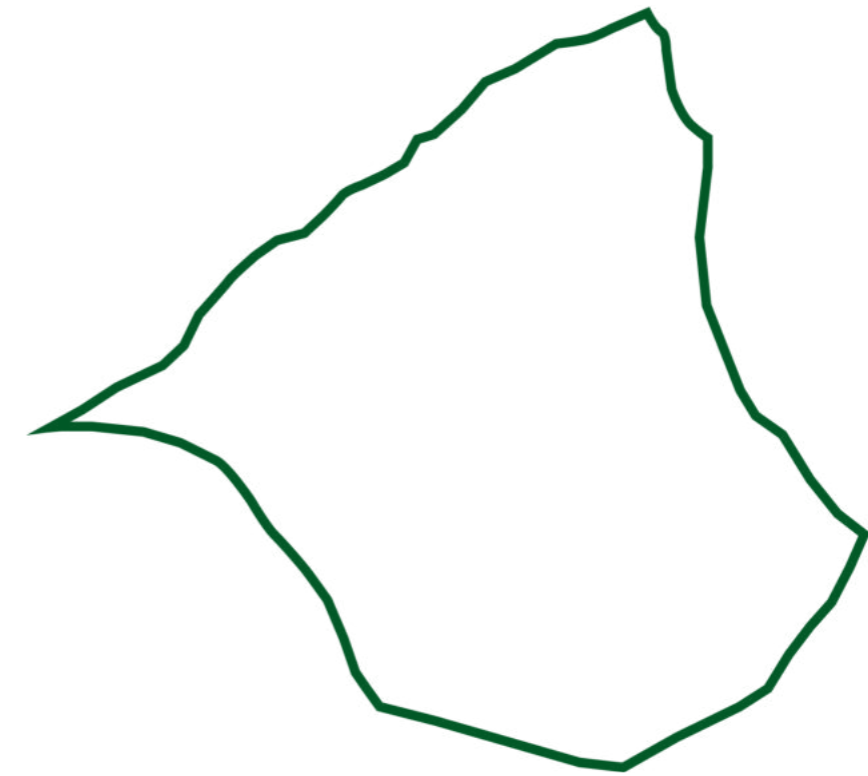
Stezka je spravována Městskou správou lesů Pelhřimov s.r.o..

Nový okruh kolem osady Křemešník

K pamětihodnostem a všem zařízením na Křemešníku se dá pohodlně dostat po zpevněných cestách, které zpřístupňují lokalitu pouze z jižní strany. Ovšem ze severní strany, kde osadu obklopují lesy, se musí návštěvník na vlastní nebezpečí vydat po příkrém terénu přes odhalené kusy skal, aby se dostal k méně známým památkám, které jsou díky těmto náročným podmínkám hůř dostupné.

Nový vycházkový okruh, který plynule navazuje na nejnavštěvovanější památky, umožní ukázat skryté krásy Křemešník ze všech stran. Křemešník protíná mnoho pěších turistických tras, mezi kterými bude díky okruhu snazší přecházet z jedné na druhou.

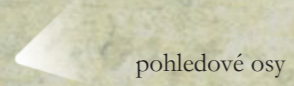

Nový okruh kolem vrchu Křemešník

Pro svou lokalizaci uprostřed vysočinských lesů na Českomoravské vrchovině je Křemešník hojně navštěvované turistické a poutní místo. Územím prochází tři turistické pěší trasy, vede tudy také cyklostezka a územní plán navrhuje novou pěší trasu kolem obce Sázavy, která prochází řešeným územím. Jediným vycházkovým okruhem kolem Křemešník kopírujícím hranici jeho přírodní rezervace je Naučná stezka Křemešník.

V návrhu doplňuji Naučnou stezku alternativní trasou, která nabídne nové pohledové osy na vrch Křemešník z větší vzdálenosti, přičemž je možné procházku zahájit z více míst. Díky tomu vzniklo nové propojení dolního parkoviště pod sjezdovkou s lesní cestou do osady Korce a ke Stříbrné studánce ležící mimo řešené území. Propojení kopíruje stávající lesní cestu využívanou spíše pro zemědělské účely a měla by mít charakter udržované lesní stezky.

Legenda:

pohledové osy

vstupy do území

hranice Přírodní rezervace Křemešník

navrhované objekty

hranice stávajících objektů

1 stávající informační tabule /
posezení

1 nová pozorovatelna
/Ambity ticha

Stříbrná studánka

osada Korce

Nový okruh kolem
vrchu Křemešník

nová pozorovatelna

náhrada stávajícího
posezení pozorovatelnou 3

studánka U Buku

Zázračná studánka

PR Křemešník

2 nová pozorovatelna

Stávající Naučná
stezka Křemešník

osada Křemešník

Nový okruh kolem
osady Křemešník

6

7

8

Ambity ticha

nová vycházková trasa kolem
Sázavy podle územního plánu

0

350 m

59

5.2 Studie

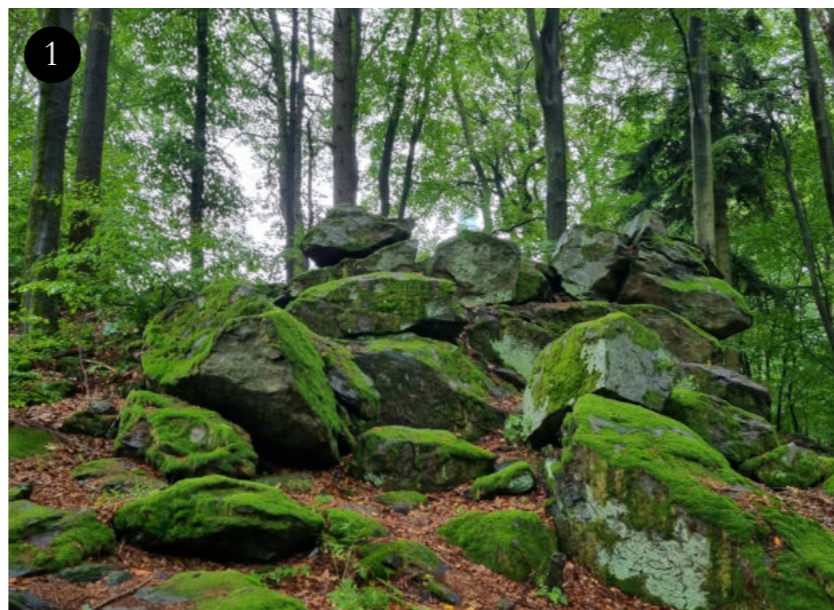
Na nový okruh kolem Křemešníku se dá napojit u lanového centra, kudy zároveň vychází červená turistická trasa. Okruh vede dále lesem kolem rozhledny Pípalky a kříží se s cestou z osady označené modrou turistickou trasou. Dále je po cestě vidět odhalený křížek (viz foto 4) a nová vyhlídka na skále, kde je možné se vrátit zpět do osady, nebo pokračovat dál ke skále s křížkem. Od té se dá dojít zezadu do areálu kostela nebo se napojit ke křížové cestě mezi Božím hrobem a třináctým zastavením.

Legislativní řešení

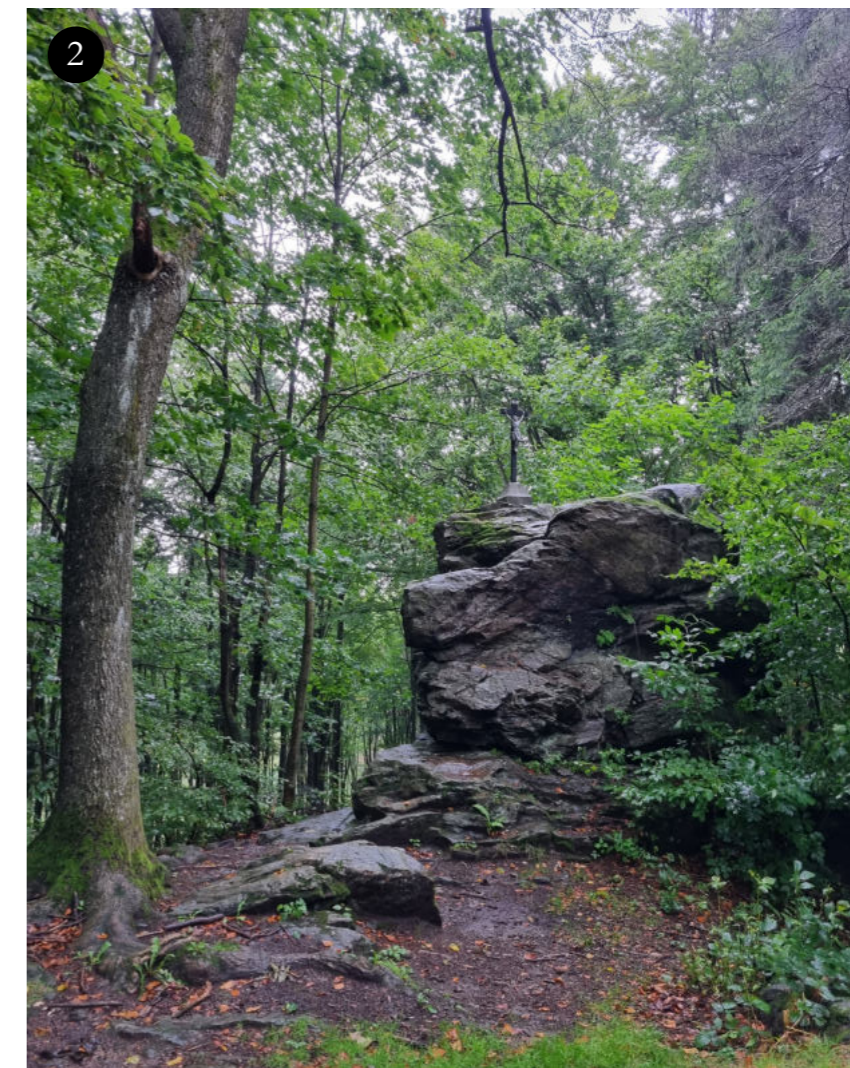
Jelikož se v návrhu vyskytují prvky zasahující do okrajových částí přírodní rezervace Křemešník, je vhodné tyto změny konzultovat s příslušnými orgány ochrany přírody. Tím je v tomto případě Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. Jde o nové cestní propojení kolem Křemešníku a vybudování vyhlídky s houpáčkou na skále, která těsně přiléhá k osadě.

Legenda:

	budovy		listnatý strom
	asfalt		jehličnatý strom
	štetová cesta		hranice PR
	sjezdová trať		hranice lesa
	kámen		žlutá turistická trasa
	terasa		červená turistická trasa
	travnatá plocha/ les s vrstevnicemi		modrá turistická trasa
	křížek		nový vycházkový okruh
	vstupy		
	rozcestník		
	posezení		

Obrázek 69: Skála, na které je navrženo nové posezení
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Obrázek 71: Těžko přístupná skála s křížkem
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Obrázek 70: Křížová cesta vedoucí ke kostelu Nejsvětější trojice
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Obrázek 72: Křížek schovaný v porostu
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

3
křížová cesta

zpřístupnění skály
s křížkem a napojení
na křížovou cestu
a kostel

1
nové posezení
na skále/vyhlička
do suťového lesa

2

4
zpřístupnění křížku

Nový okruh
kolem osady
Křemešník

Boží hrob

ozelenění areálu kostela

louka na
stanování

kostel
Nejsvětější trojice

Větrný zámek

doplnění ambitů zelení

letní pódium

rozhledna Pípalka

ski areál Křemešník

Poutní hotel
Křemešník

soukromé vily

lanové centrum

dětské hřiště

0 80 m

5.3 Hierarchie komunikací

1. Silnice II. třídy - místní pozemní komunikace určeny pro dopravu mezi okresy (zákon o pozemních komunikacích č. 13/1997 Sb., § 5)

2. Silnice III. třídy - místní pozemní komunikace určena k vzájemnému spojení obcí nebo jejich napojení na ostatní pozemní komunikace (zákon o pozemních komunikacích č. 13/1997 Sb., § 5)

3. Lesní cesta - účelová pozemní komunikace, která je součástí lesní dopravní sítě, je určena k odvozu dříví, dopravě osob, materiálu, pro průjezd speciálních vozidel (požární, zdravotní služba), ale může sloužit i jiným účelům (podle ČSN 73 6108)

4. Lesní stezka, lesní pěšina - (turistická pěšina, turistický chodník, lovecký chodník apod.) trasa určená zejména pro chůzi v lese s povrchem upraveným pro daný účel (podle ČSN 73 6108)

Pěší turistika je v České republice nejrozšířenější formou rekreace a má dlouhou tradici. Podle Zlatušky (2020) se ale lesní cesty pro pěší turistiku zpravidla neuzpůsobují. V případě velmi intenzivně využívaných lesních cest turisty (například pokud vede přímo k turisticky významnému cíli), je nutné předpokládat zvýšený pohyb chodců ve vozovce a je zde možné navrhnout rozšířenou zpevněnou krajnici (o šířce alespoň 1,0 m). V tomto případě ponechávám v návrhu lesní cestu bez zásahu, pouze po ní vyznačuji novou vycházkovou trasu. Jinak je tomu v případě plánovaného pěšího koridoru podle územního plánu, kde budují oddělenou pěší stezku od místní komunikace - silnice III. třídy (viz technický detail). Pro pěší turistiku je možné využívat dále i lesní stezky a lesní pěšiny zřizované pro chůzi v lese. Trasy nově navrhovaných stezek maximálně využívají polohu současných stezek a pěšin tak, aby podchycovaly zájmová místa v oblasti. Maximální sklon závisí na morfologii terénu a na náchylnosti podložních zemin k poškození povrchovou vodou; v nepříznivých terénních podmínkách se doporučuje povrch lesní stezky i lesní pěšiny zpevnit tak, aby odolával nepříznivým vlivům povrchové vody. Šířka lesní stezky i lesní pěšiny je obvykle do 2,0 m (v odůvodněných případech i více) (Zlatuška 2020).

Legenda:

- stávající místní komunikace
- stávající účelová komunikace - lesní cesta
- stávající účelová komunikace - lesní stezka/pěšina
- navržená pěší trasa oddělená od silnice
- navržená pěší trasa - lesní stezka
- navržené objekty

Obrázek 73: Štěrková lesní cesta
Zdroj: www.pikist.com

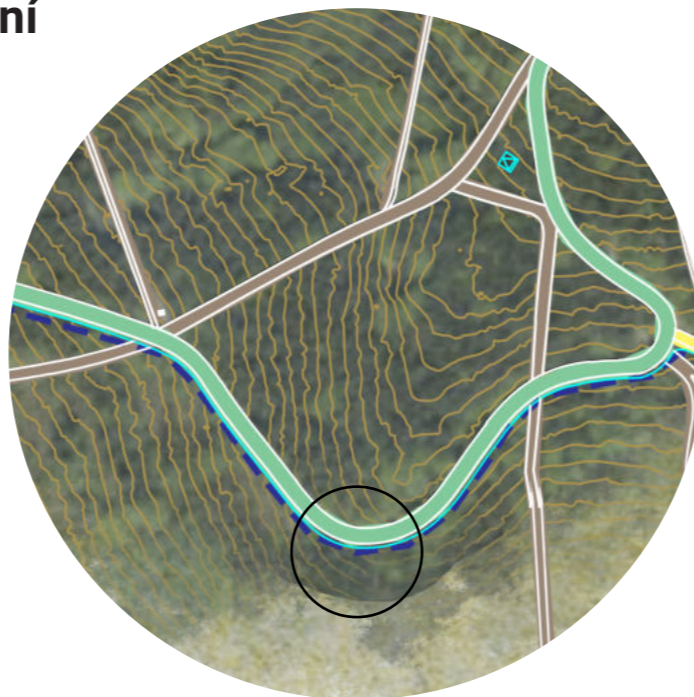

Obrázek 74: Lesní stezky - příčný kamenný žlábek odvádí přebytečnou vodu do navazujícího porostu
Zdroj: Zlatuška 2015

5.4 Technický detail - Lesní cesty

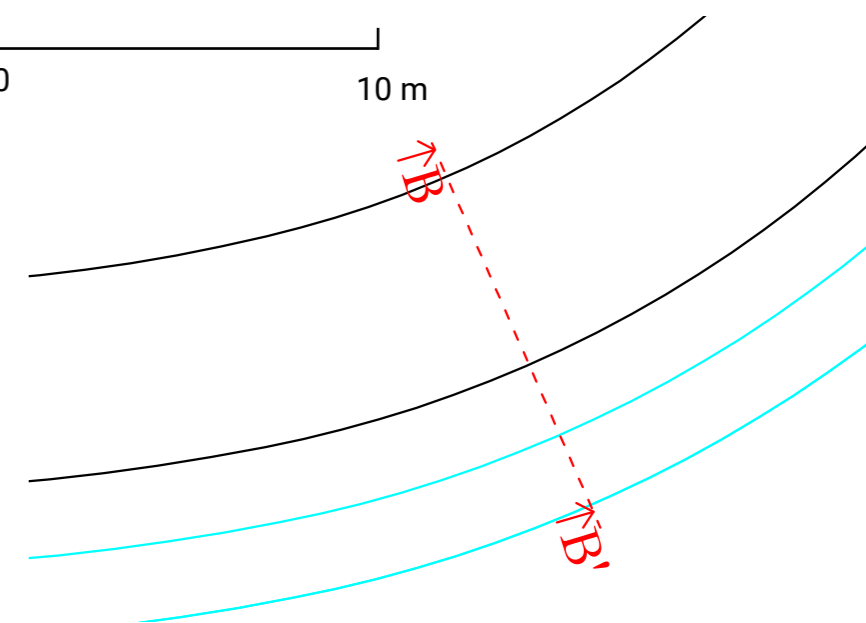
Umístění

Půdorys

měřítko 1:200

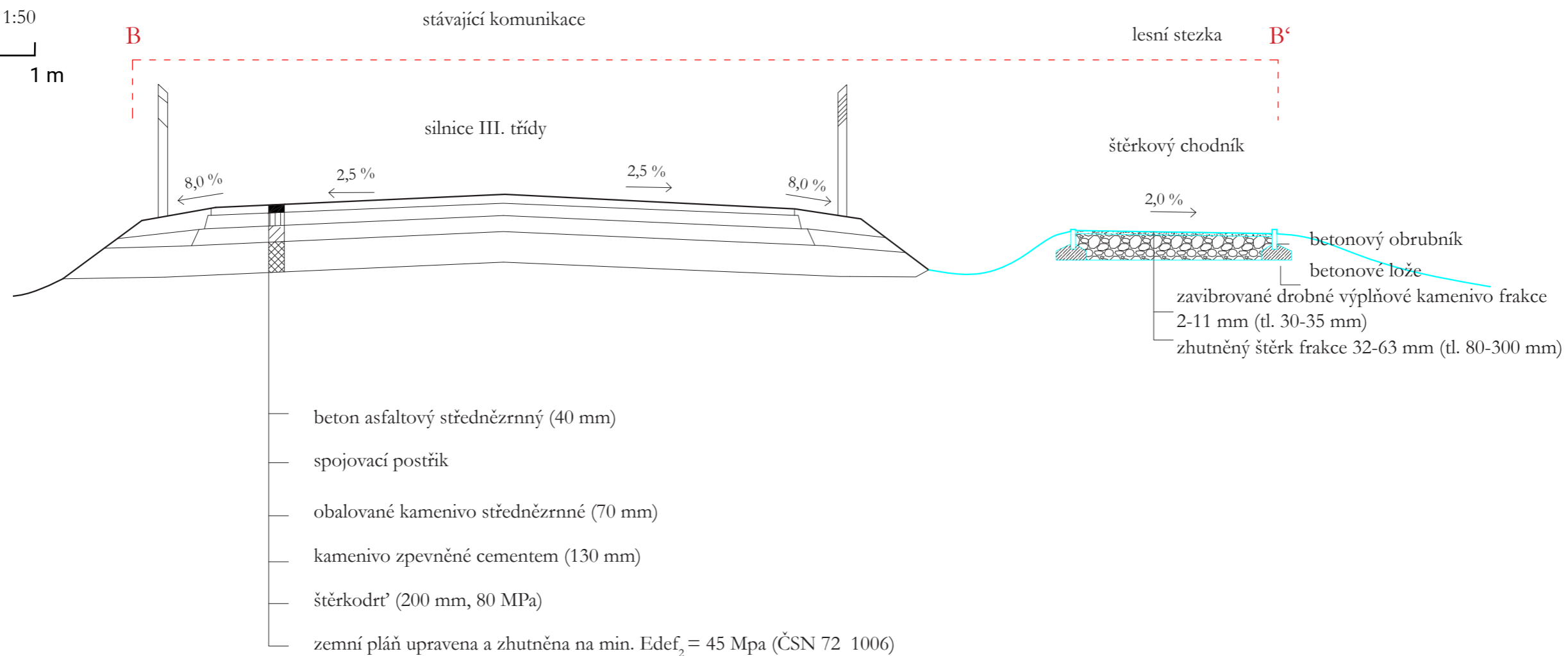
0 10 m

Řez

měřítko 1:50

0 1 m

5.5 Ozelenění areálu kostela Nejsvětější trojice

5.5.1 Zelené ambity

Hlavní pohledová a vstupní strana kostela s ozdobným štítem byla v návrhu doplněna předsadbou složenou ze stromů *Crataegus laevigata*, neboli hloh obecný. Stromy mají navozovat dojem pokračování ambitů, které z této strany kostela chybí a areál je zde neuzavřený. Výsadba má za cíl zakrýt pohled na nevzhledný štít budovy u Větrného zámku, a také dojde k pocitovému uzavření areálu kostela. Podle historických pohlednic se před kostelem kdysi nacházely solitérní okrasné stromy.

Hloh obecný (*Crataegus laevigata*)

Jedná se o široce strnule rozložitý keř nebo menší strom o výšce od 2 do 10 metrů rozšířený zejména v Evropě. Květy jsou bílé až růžové barvy a objevují se od července do září. Plody (hložinky) jsou červené kulovité malvice, dozrávají v září až v říjnu a jsou oblíbenou potravou ptáků. V našich podmínkách je hloh plně mrazuvzdorný.

Obrázek 79: Sýkora babka

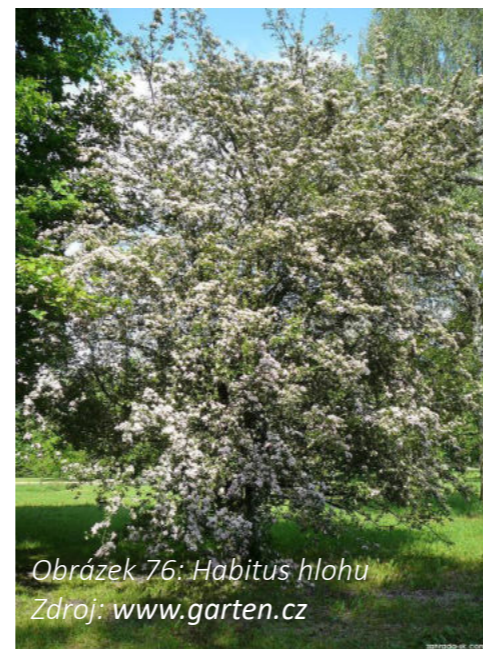
Obrázek 80: Hloh obecný

Zdroj: mirawatercolors.com

Zdroj: prodejnabylin.cz

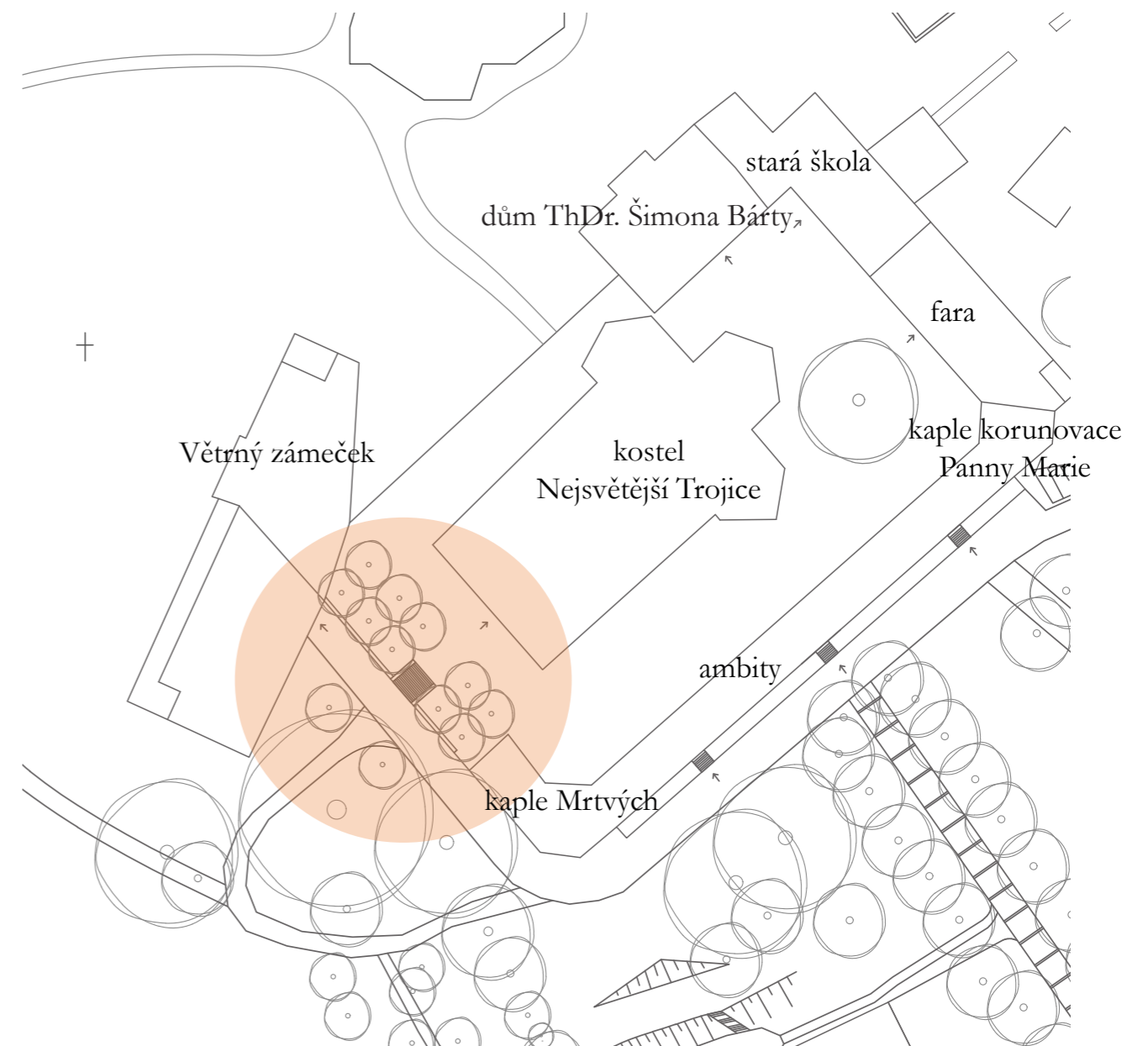

Obrázek 75: Pohled ke kostelu před rekonstrukcí v roce 2016
Zdroj: www.vysocina.eu

Obrázek 76: Habitus hlohu
Zdroj: www.garten.cz

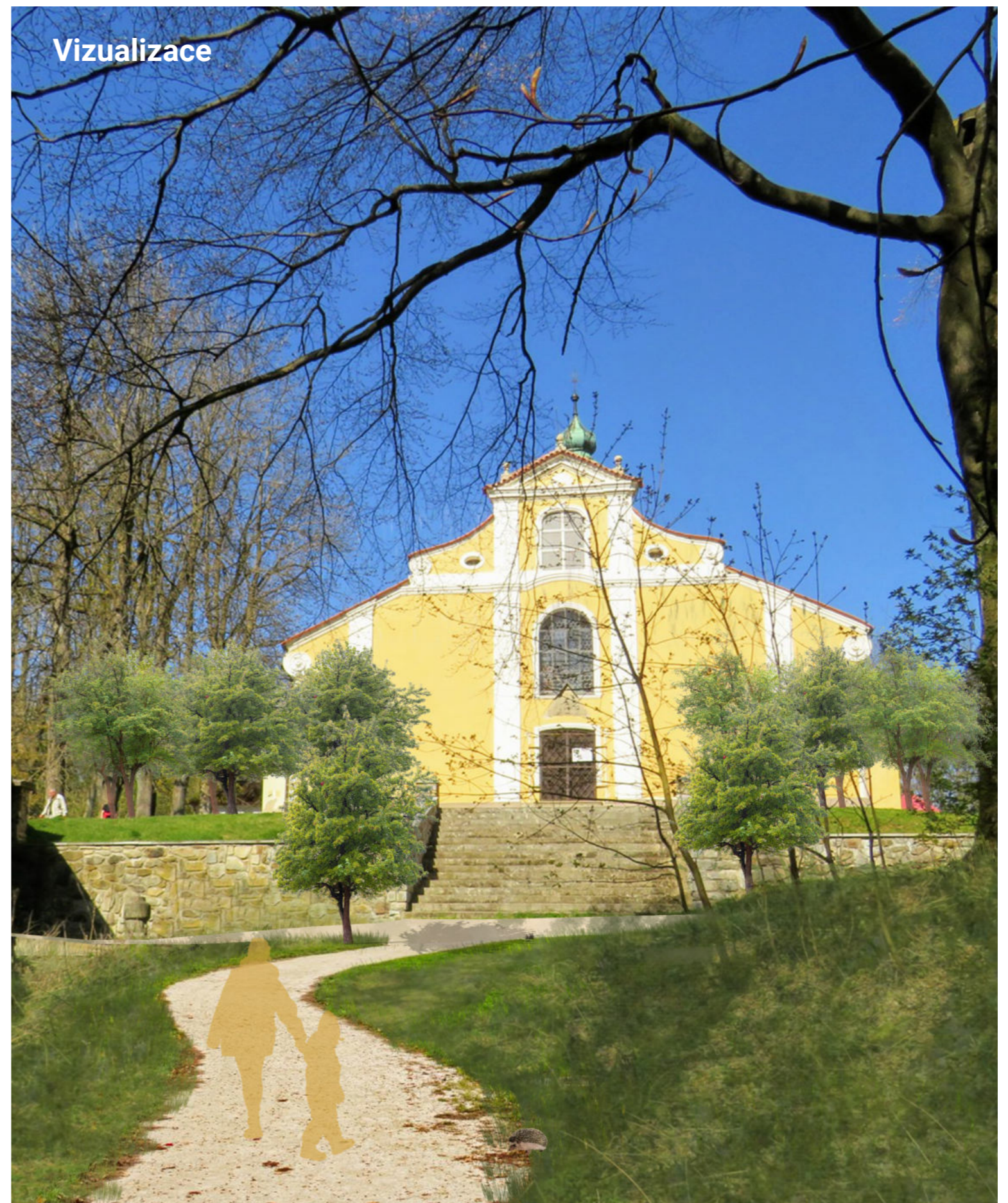
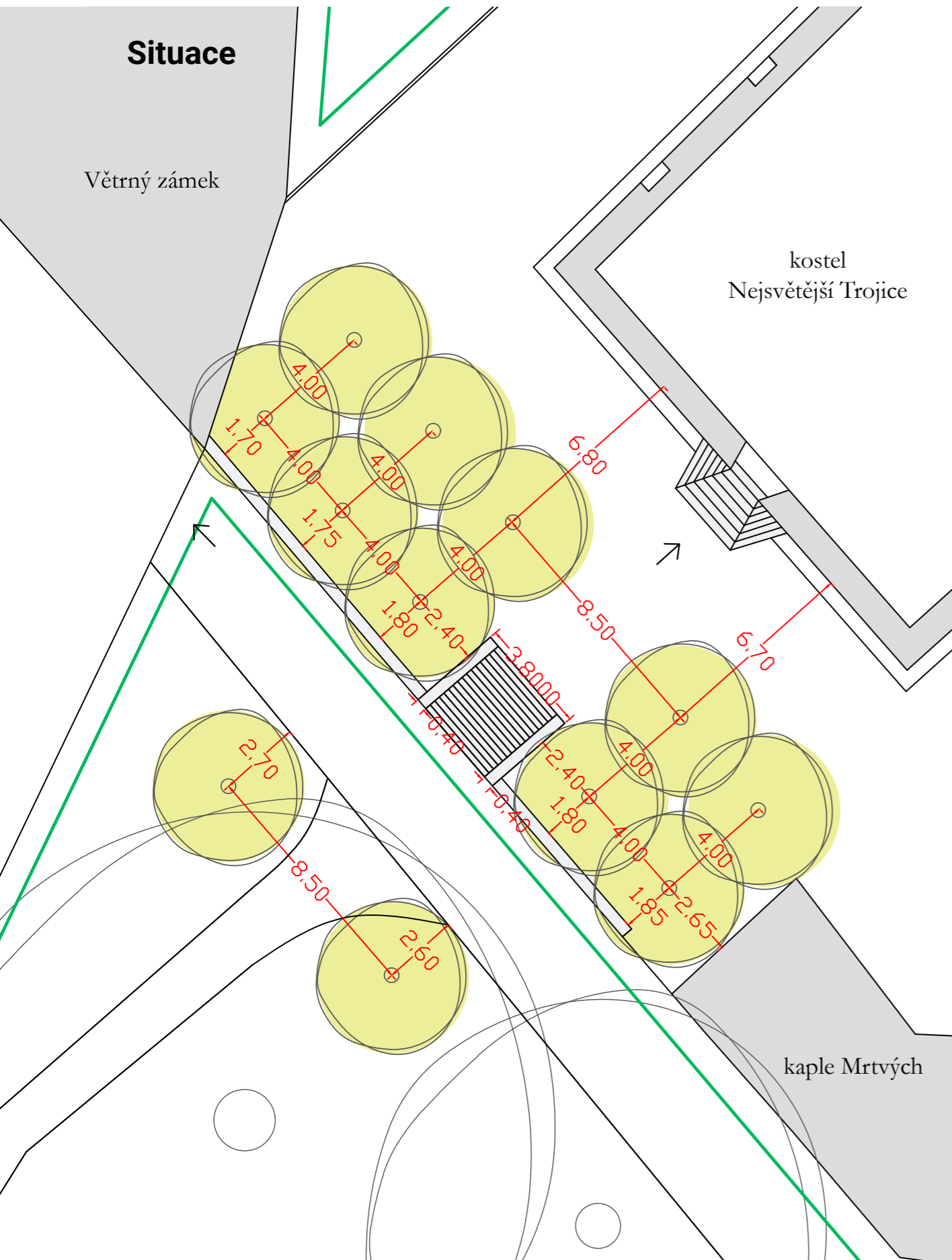
Umístění prvku

Obrázek 77: Pohlednice z roku 1905
Zdroj: www.starepohledy.cz

Obrázek 78: Květy a listy hlohu
Zdroj: hsmap.bnhelp.cz

5.5 Ozelenění areálu kostela Nejsvětější trojice

5.5.2 Nová dominanta kostela

Do těžiště areálu kostela (na místo současného nefunkčního osvětlení) byl navržen na základě historických pramenů solitérní strom druhu *Fagus sylvatica* 'Laciniata', neboli Buk lesní 'Laciniata'. Na historické pohlednici z období kolem roku 1950 je vidět, že už v té době zde stával solitérní strom neznámého druhu. Šlo však o výraznou dominantu areálu.

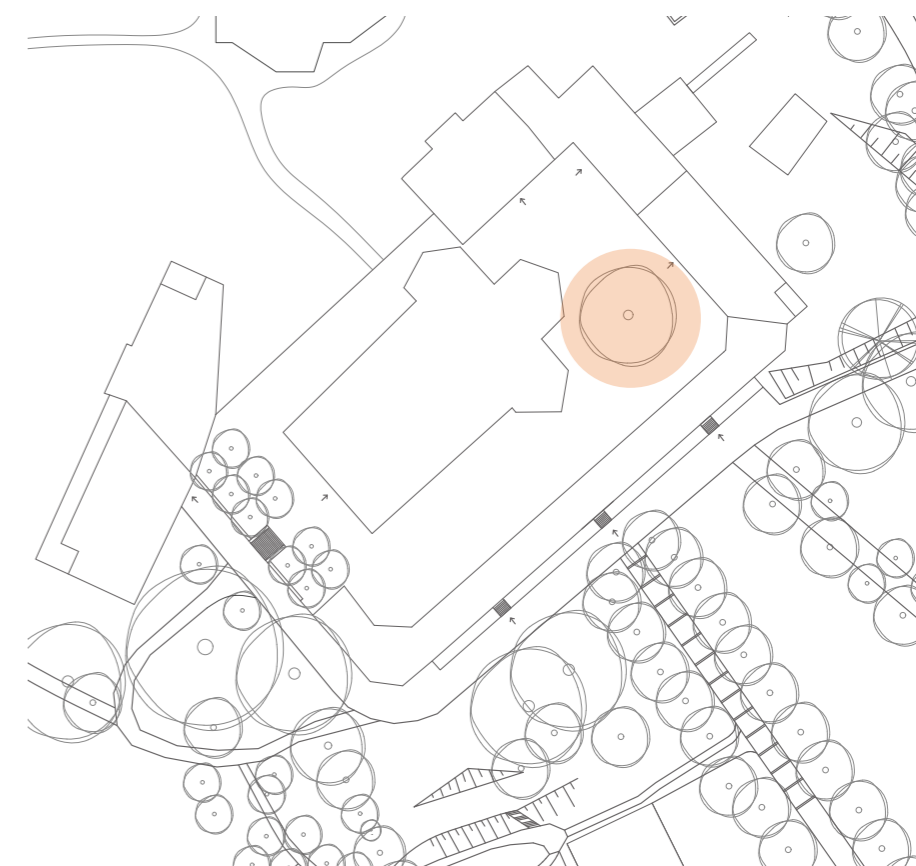
Buk lesní 'Laciniata' (*Fagus sylvatica* 'Laciniata')

Tato dřevina má rozložitou, kulatou korunu a dosahuje výšky 20 - 25 m. Zelený list je nepravidelně zpeřený a má žlutou až červenohnědou barvu na podzim. Vysočina je řazena do zóny zimuvzdornosti 5, přičemž dřevina spadá do kategorie 5b (teploty do -26.1 °C), měl by tedy zvládnout místní podmínky.

Obrázek 84: Kostel Nejsvětější Trojice
Zdroj: interaktivni.malovane-mapy.cz

Umístění prvku

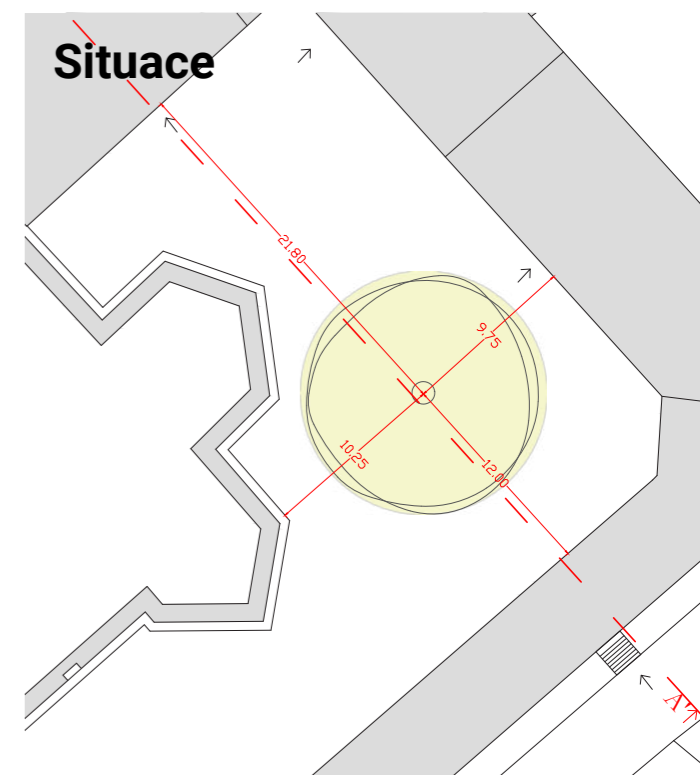

Vizualizace

mladý strom po výsadbě

cílový stav

5.6 Řezopohled AA'

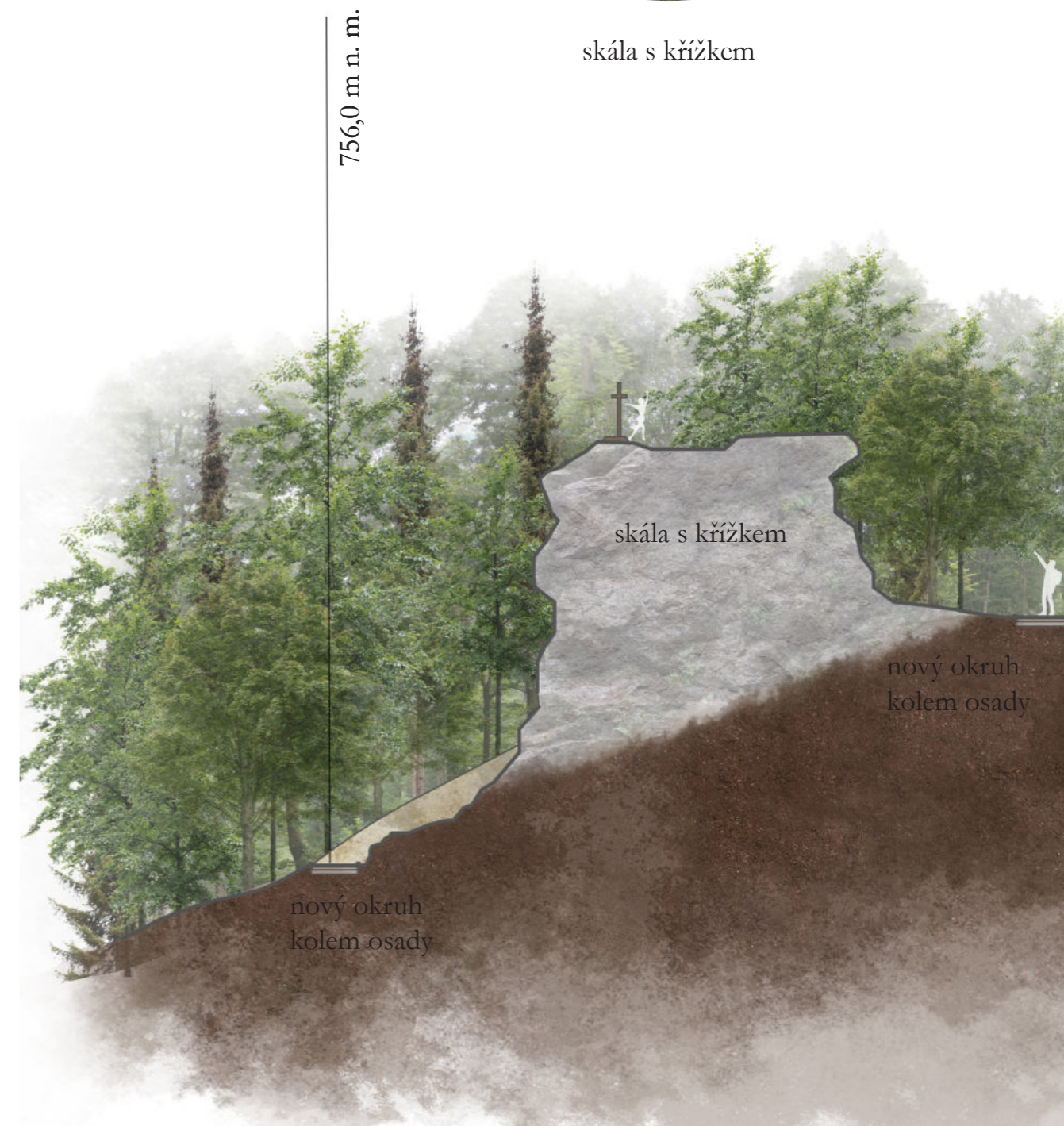

Označení řezu AA' v půdorysu
Zdroj fotografií: Bc. Lenka Mončková

0 80 m

skála s křížkem

756,0 m n. m.

skála s křížkem

nový okruh
kolem osady

nový okruh
kolem osady

nový okruh kolem osady v lese
- šterkové cesty, hrubší frakce

areál kostela Nejsvětější trojice
- intenzivně udržovaný trávník

ambity kostela Nejsvětější trojice
- dlažba ze žulových kostek

stávající pěší cesty v osadě
- jemnější frakce šterku

5.7 Ambity ticha

Hlavní myšlenka

Ambity ticha jsou parafrází stávajících ambitů z 18. století kolem kostela Nejsvětější Trojice na vrcholu Křemešníku. Díky tichu okolního lesa zde může návštěvník nerušeně rozjímat, posedět a odpočinout si při cestě na vrchol.

Umístění

Umístění ambitů na spojnici důležitých tras na vrch Křemešník zdůrazňuje její význam jako uvítací brány na vrchol. Bude se nacházet v trojúhelníkovitém lesním prostoru, který svírají hlavní příjezdová cesta na Křemešník a turistické trasy. Pro umístění a viditelnost stavby z cest bude potřeba prostor prosvětlit selektivním vyvětvením okolních dřevin do výšky alespoň 2 m. Do budoucna lze předpokládat změnu složení lesa, kdy většinový smrk ustoupí dalším dřevinám (jedle, buk) - bude tedy docházet k proměně okolí ambitů. Na fotografiích jsou vidět ambity kostela, ze kterých vychází návrh Ambitů ticha. Vizualizace na další straně zachycuje klidnou atmosféru uprostřed lesa, kde bude prvek umístěn.

Obrázek 86: Ambity kostela Nejsvětější Trojice
Zdroj: Bc. Lenka Moňčková

Vizualizace umístění v krajině

Vizualizace

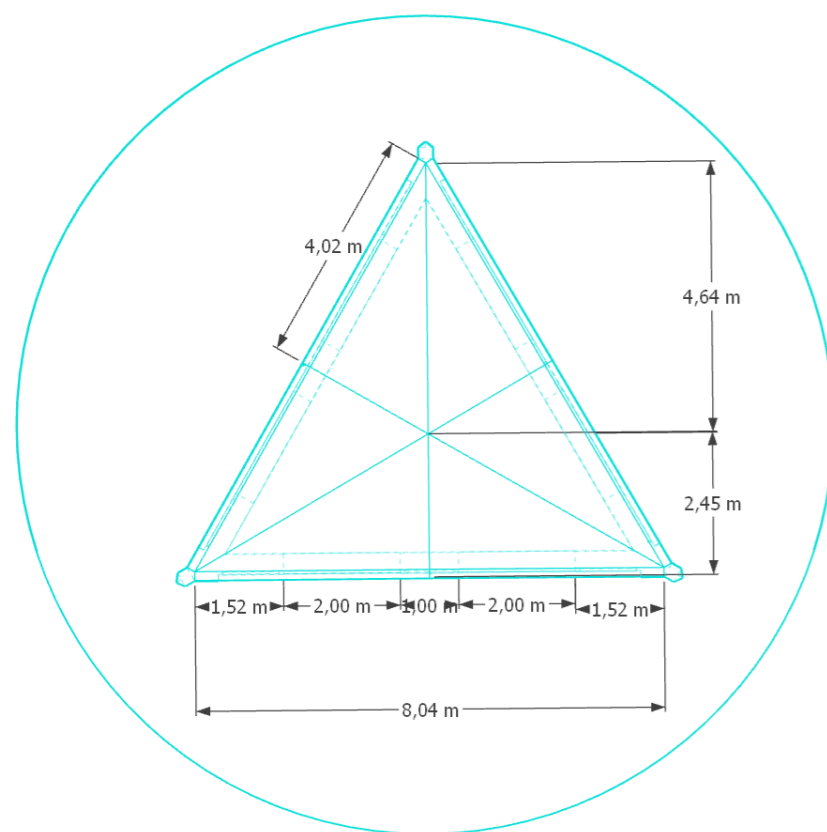
Popis prvku

Materiály

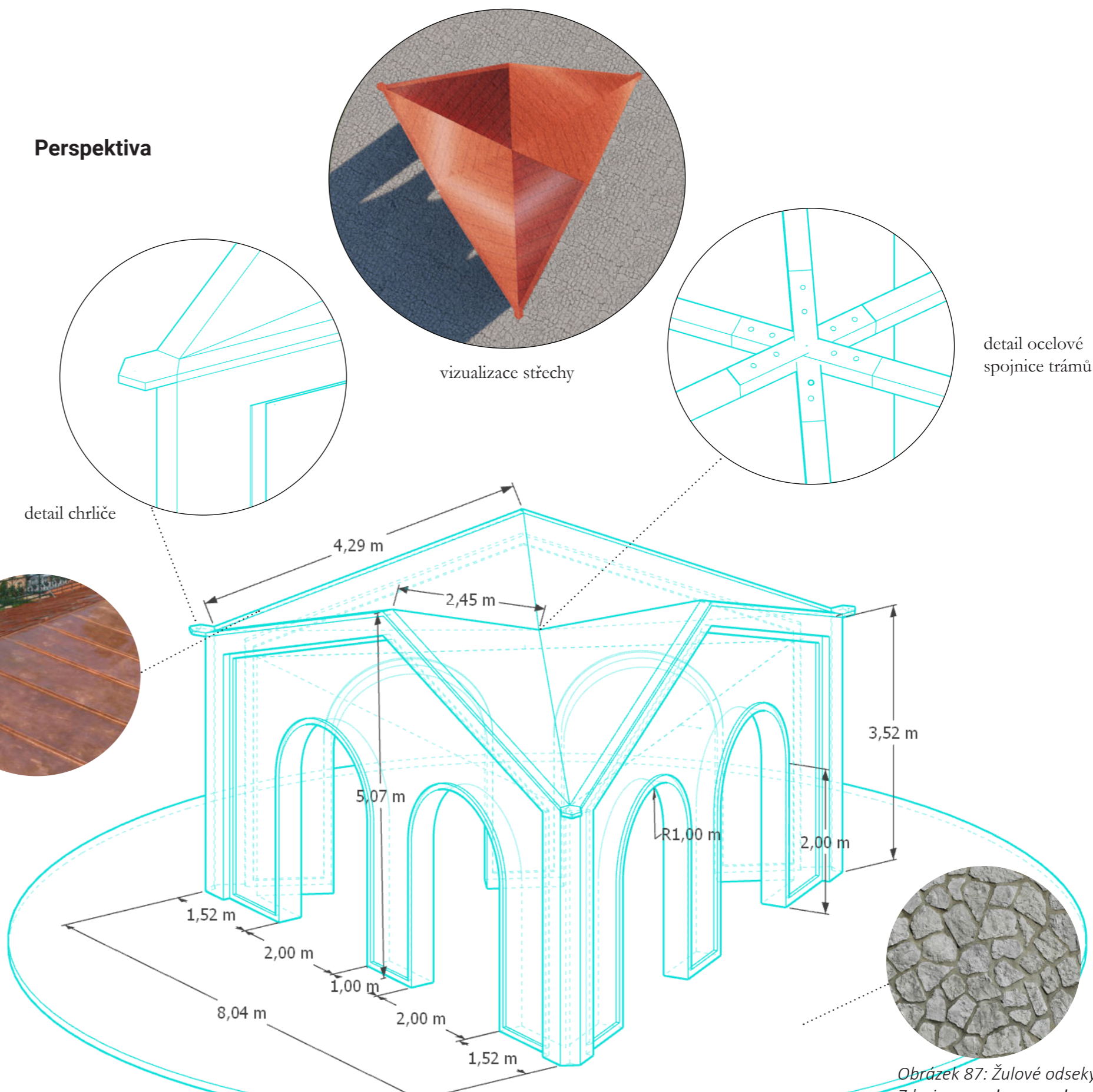
Jedná se o železobetonovou konstrukci trojúhelníkového půdorysu s dřevěným krovem a plechovou falcovanou krytinou z mědi. Zvolená krytina vyniká zejména dlouhou životností, je odolná vůči extrémnímu větru a klimatickému zatížení, má nízkou hmotnost a nevyžaduje údržbu. Přírodní měděná barva po čase zoxiduje a pokryje se vrstvou tzv. měděnky (hnědý a následně zelený odstín).

Zpevněná dlážděná plocha pod ambity je zamýšlena z žulových odseků vyskládaných do kruhového půdorysu o průměru 14 m. Ambity bude vhodné doplnit stejným typem mobiliáře, který je použit v areálu Křemešník - lavice s kovovou konstrukcí.

Půdorys

Perspektiva

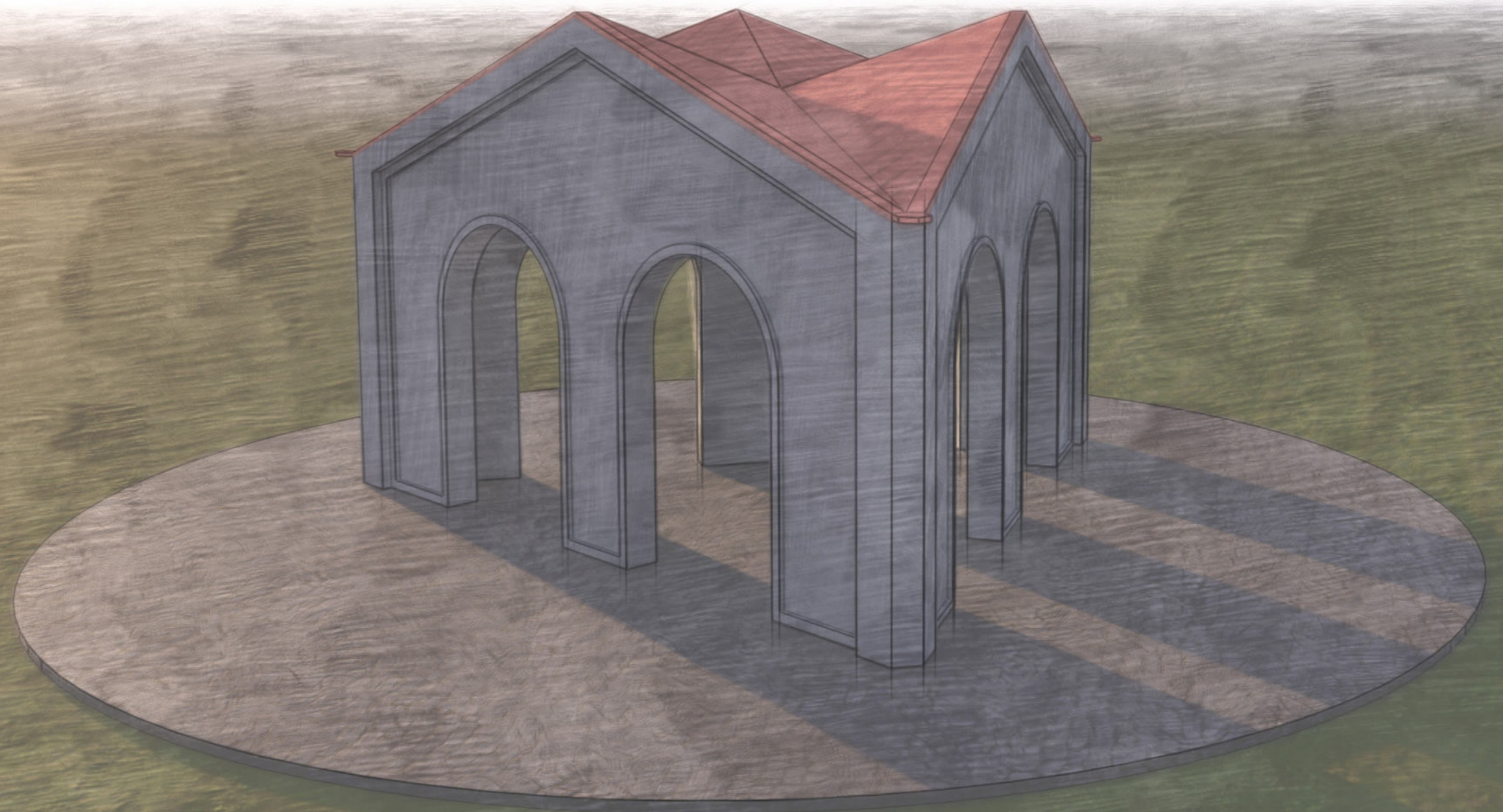

detail ocelové spojnice trámů

Obrázek 87: Žulové odseky
Zdroj: www.danpos.wbs.cz

Obrázek 88: Měděný falcovaný plech
Zdroj: www.strechy-doplňky-levne.cz

Vizualizace

5.8 Pozorovatelná

Hlavní myšlenka

Ve dvou typech pozorovatelů je možné se zastavit a odpočinout si, případně přespát přes noc a pozorovat místní faunu a floru. Díky kryté konstrukci je bude možné využívat celoročně. Oba typy jsou vybavené ventilačními otvory a speciálním sklem, díky kterému bude pobyt příjemný i v létě za vysokých teplot. V okolí se vyskytuje spousta druhů živočichů, které je možné z pozorovatelů nerušeně sledovat. Díky projektu Klubu ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země se v okolí Naučné stezky nachází 70 budek pro drobné pěvce, sovy a netopýry. Na nedávno vzniklých mýtinách (po těžbě dřeva napadeného kůrovcem) je zase možné sledovat například divoké srny, jeleny, zajíce, a tak dále.

Obrázek 89: Syc rousný
(*Aegolius funereus*)
Zdroj: fineartamerica.com

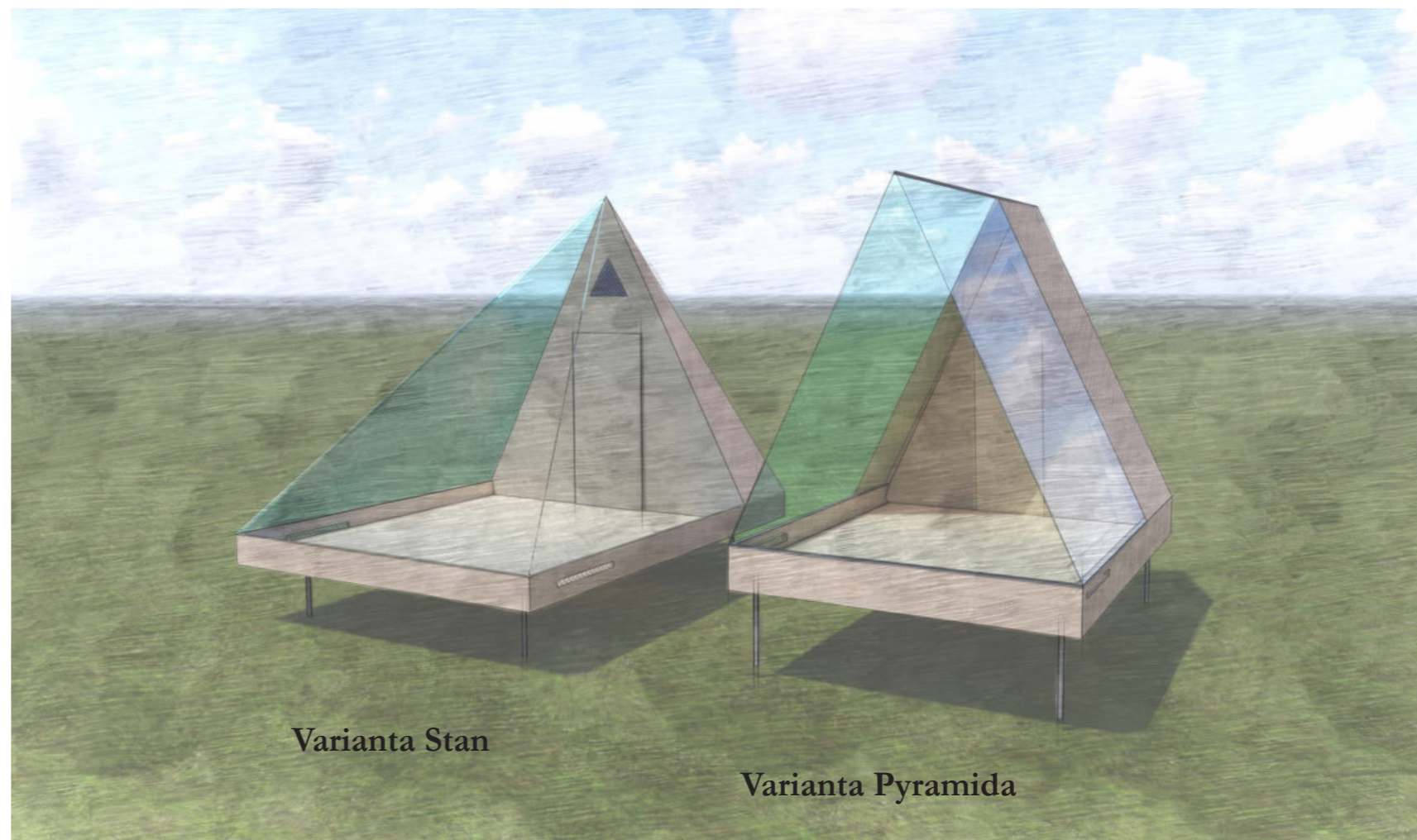

Obrázek 90: Datel černý
(*Dryocopus martius*)
Zdroj: acopiancenter.am

Živočichové v Přírodní rezervaci Křemešník

Pro území rezervace je charakteristická fauna podhorských smíšených lesů. Smíšené lesy jsou stanovištěm sýce rousného, datla černého, ve skalách hnízdí vřel velký. Hojněji se vyskytuje i plšík lískový a veverka obecná. Výzkumem byl prokázán výskyt více než 300 druhů motýlů.

Rozmístění pozorovatelů

Varianta Stan

Varianta Pyramida

Vizualizace

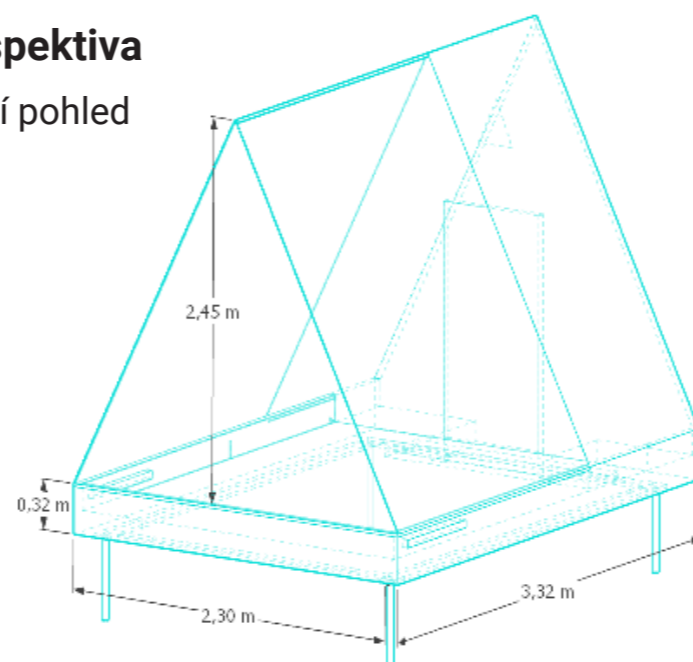

5.8.1 Stan

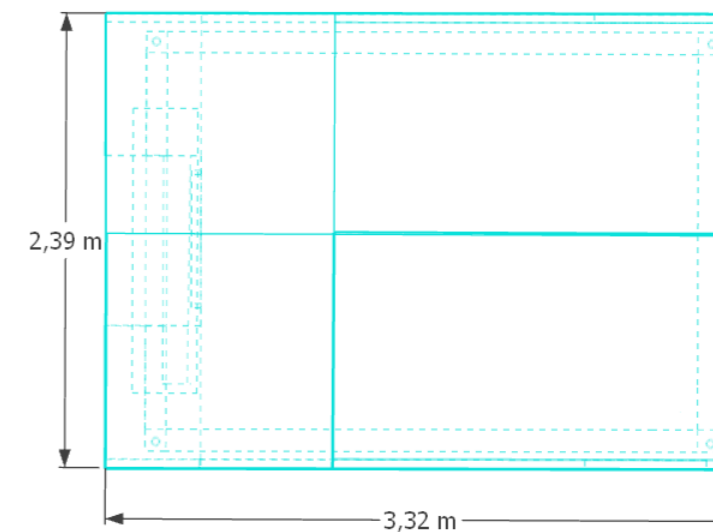
Pozorovatelná je obdélníkovitého půdorysu. Do podloží je ukotvena pomocí ocelových zemních vrtů, aby po případné demontáži zanechala v krajině pouze minimální stopu. Jde o jednoduchou železnou konstrukci s hydroizolací pobitou modřínovými prkny. Okno z dvojitého polopropustného skla je rozšířené do stran kvůli širokému výhledu do krajiny. Vyvýšený krytý vstup umožní přístup i v závějích sněhu. Vstup s porořostem a prkna s mezerou zajistí lepší odtok vody.

Perspektiva

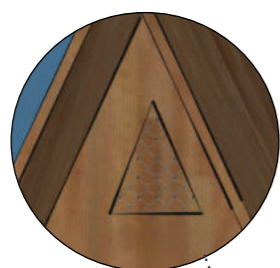
Zadní pohled

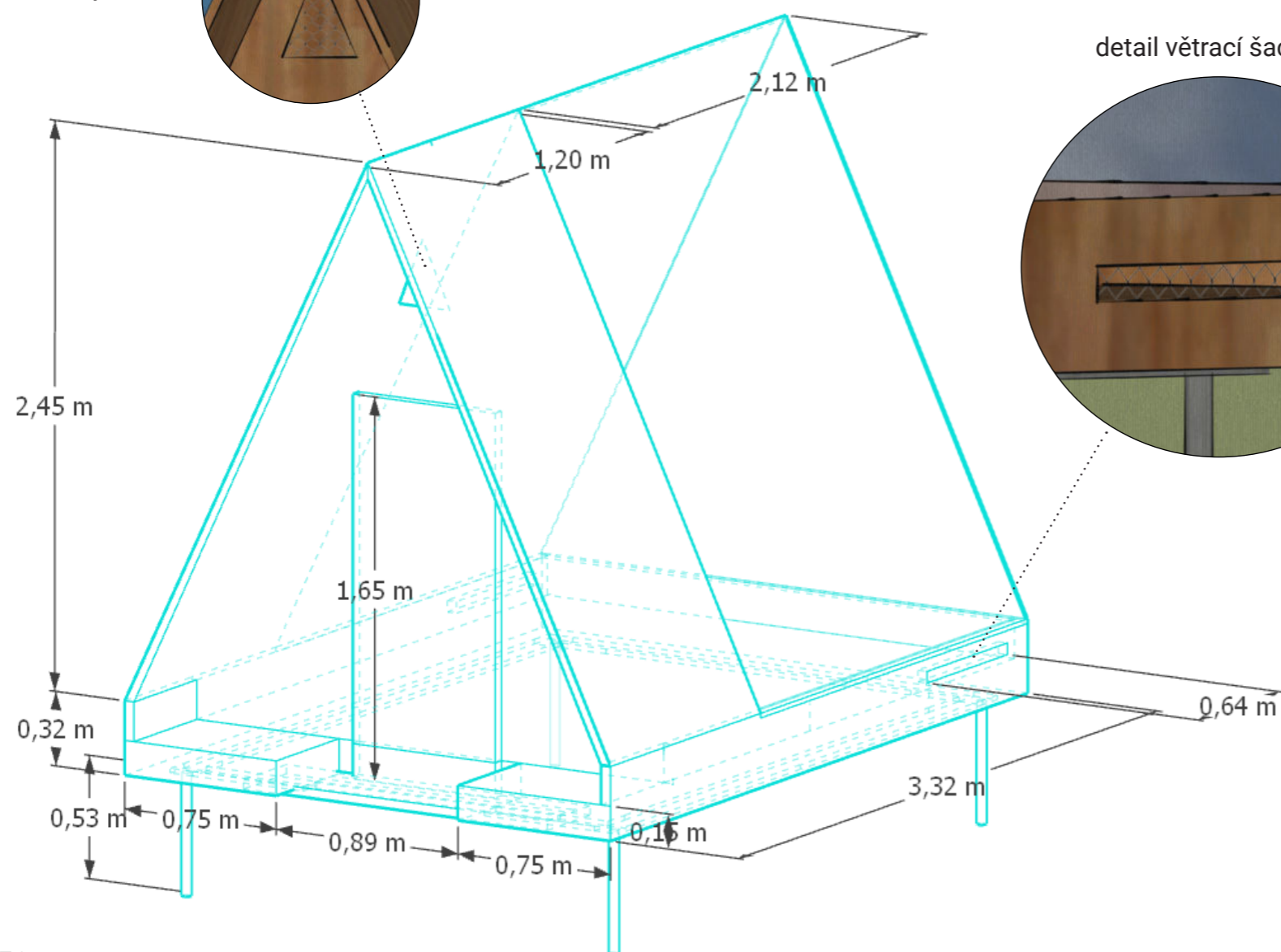
Půdorys

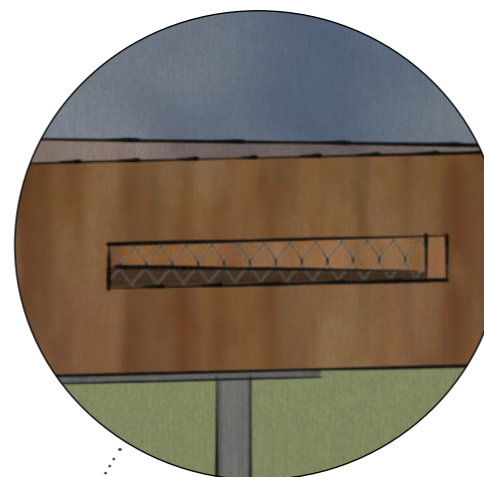
Přední pohled

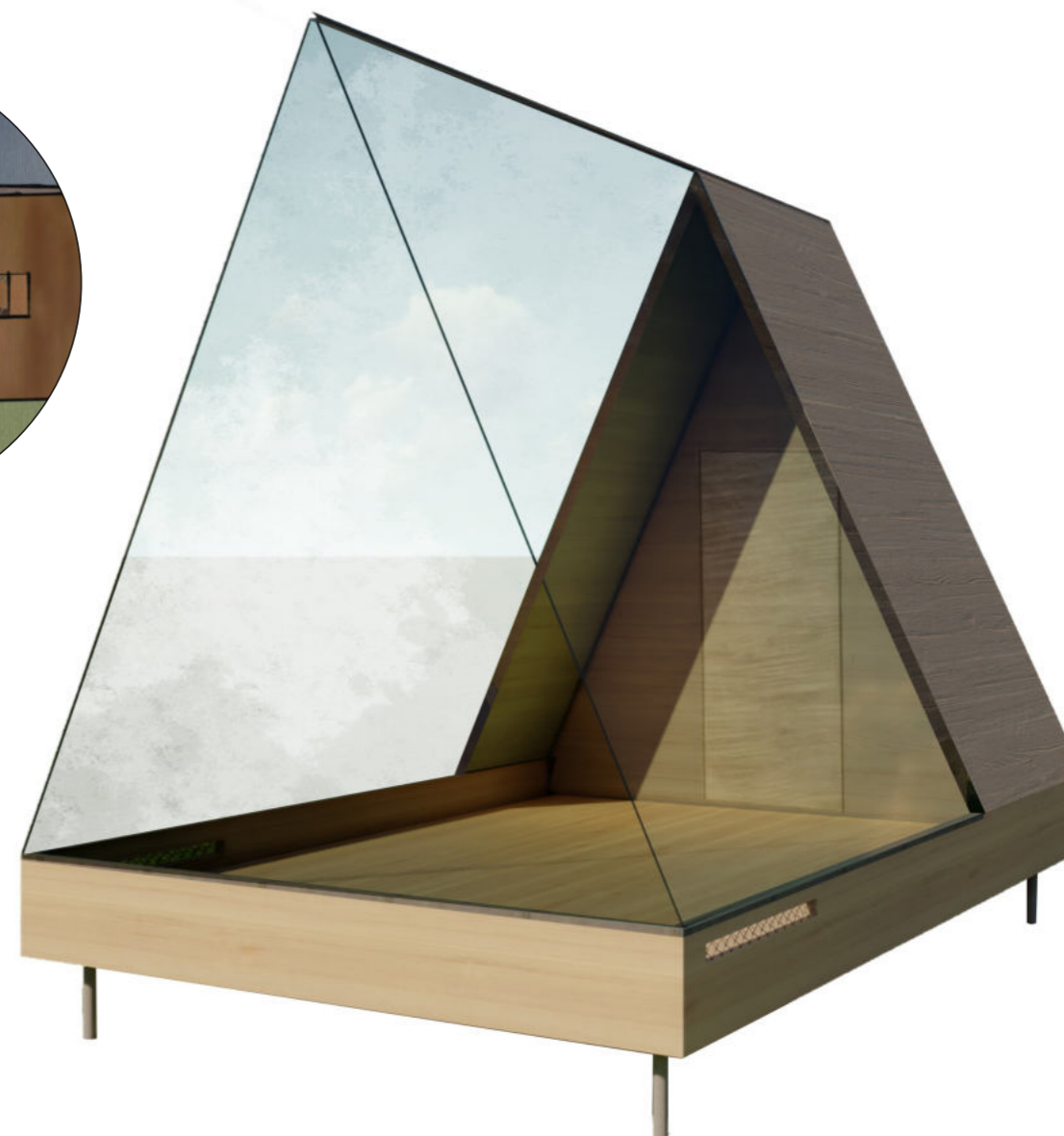
detail větrací šachty

detail větrací šachty

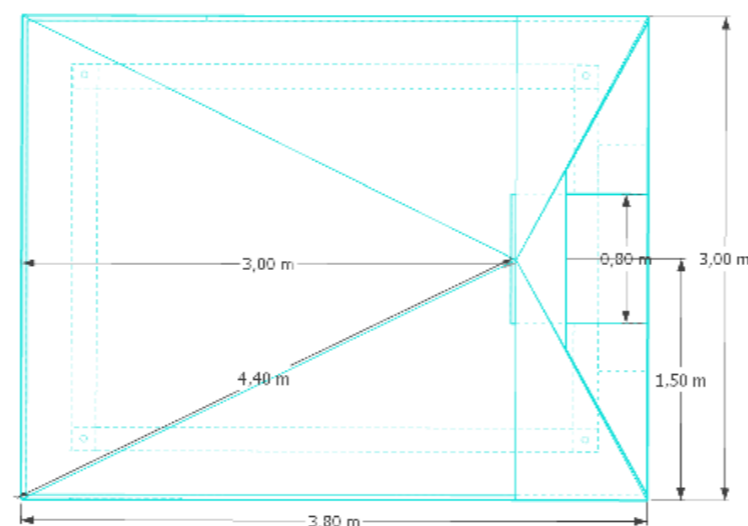
Vizualizace

5.8.2 Pyramida

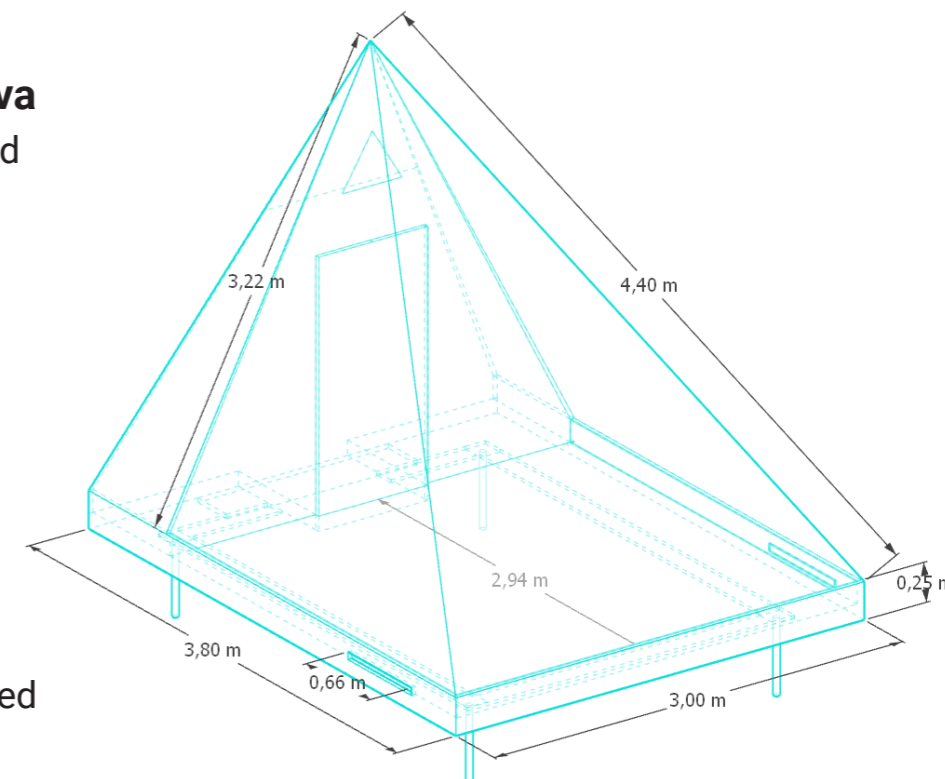
Pozorovatelná Pyramida má tvar jehlanu s čtvercovým půdorysem. Co se týče materiálů a provedení, jsou obě varianty velmi obdobné - taktéž jde o železnou konstrukci s hydroizolací, modřínovými prkny a dvojitým polopropustným sklem. Ve srovnání s pozorovatelnou Stan nabízí tato varianta více světla a širší úhel pro pozorování okolí. Proto je vhodná například pro meditaci nebo spaní pod hvězdami.

Půdorys

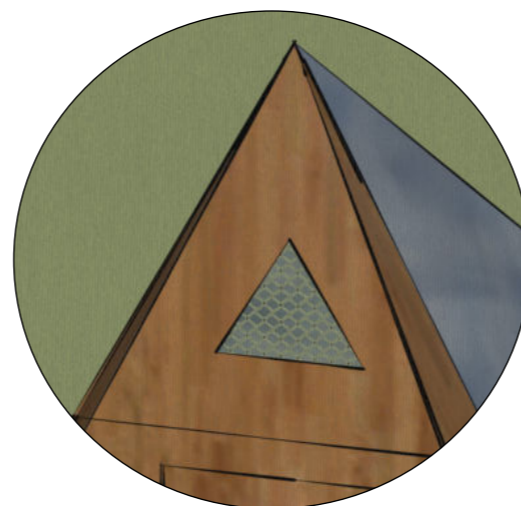

Perspektiva

Zadní pohled

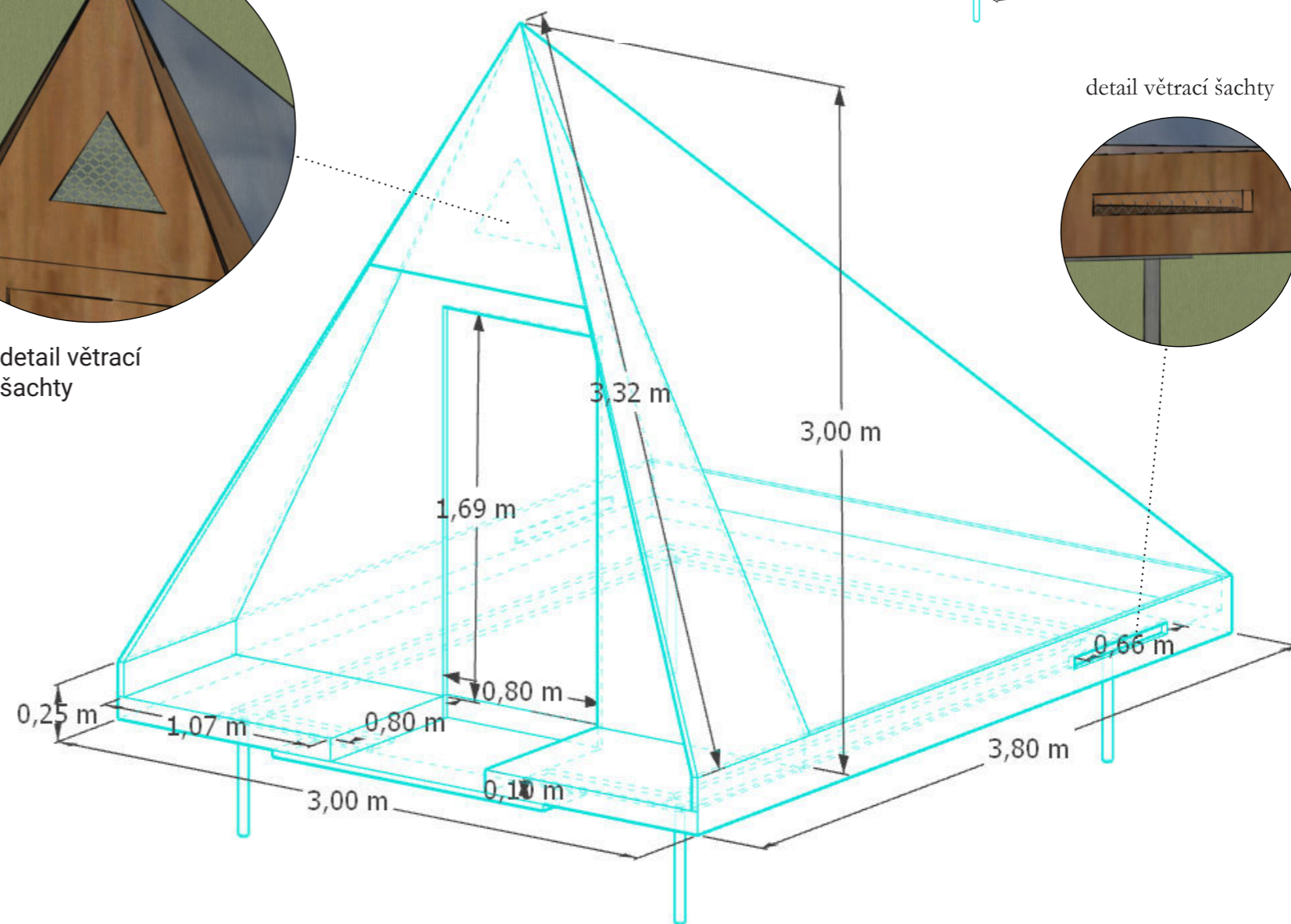

Vizualizace

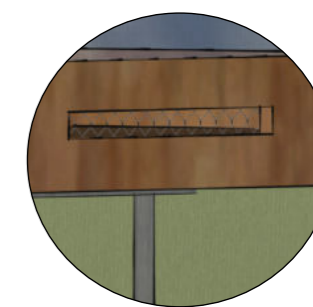

detail větrací šachty

Přední pohled

detail větrací šachty

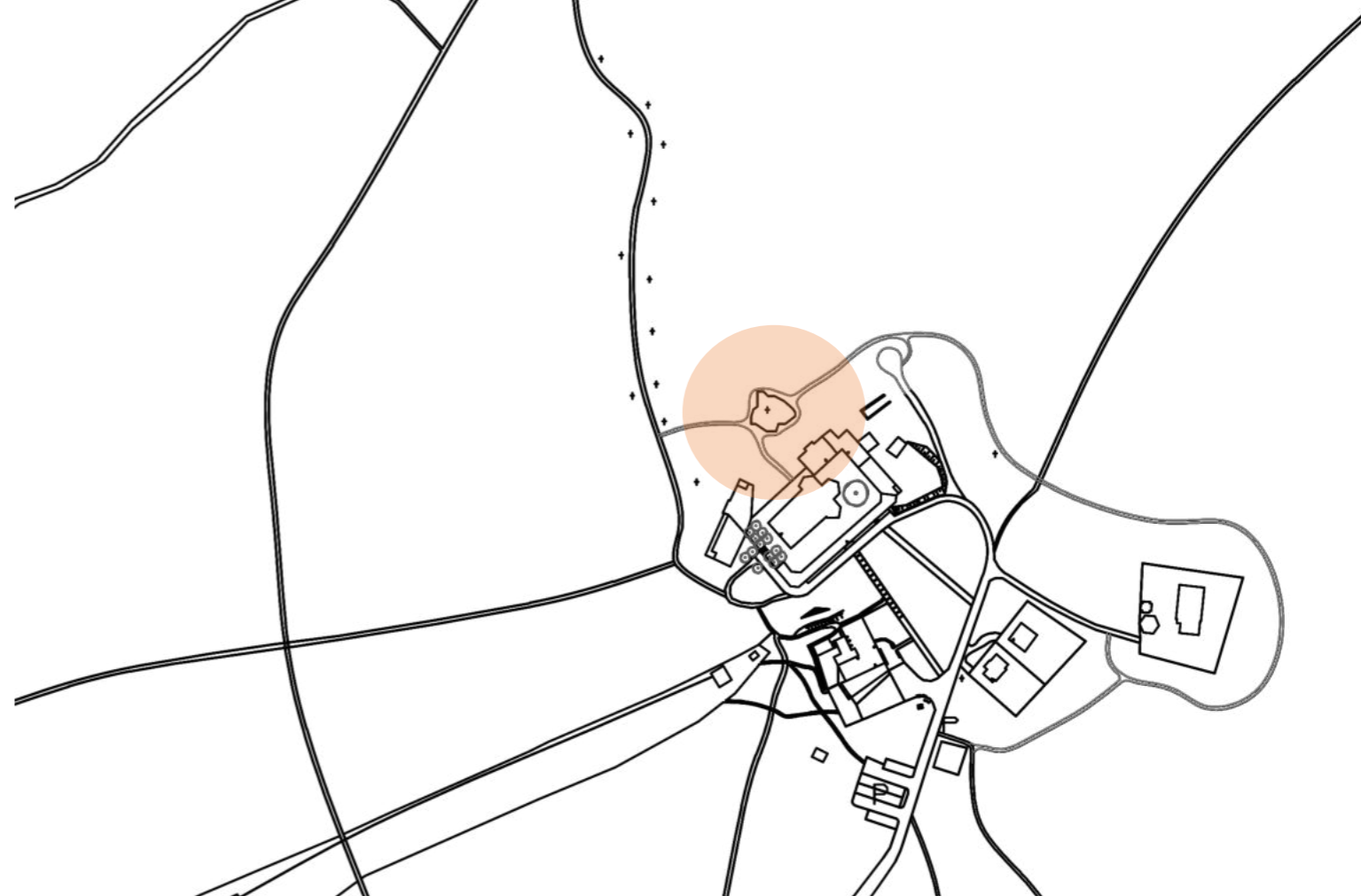
5.9 Skalka s křížem

Tato skalka je, stejně jako mnoho dalších míst na Křemešníku, opředena pověstmi a zasloužila by si větší pozornost. Dnes působí nenápadně, ukrytá mezi vzrostlými buky v hustém lese. Umístěnou za kostelem ji objeví jen zvědavý návštěvník. Vytvořením cesty vedoucí od křížové cesty ke skalce a novému zázemí pro skauty sledují za cíl větší návštěvnost těchto prvků.

Podle pověstí vyrostla Křemešnická skalka potom, co zloděj v lese upustil ukradený stříbrný svícen, který znenadání ztěžkl. Jiná pověst tvrdí, že když na skalku vyleze bez pomoci svobodná dívka a pomodlí se, do roka se vdá. První žena, které se předzvěst naplnila, zde jako poděkování nechala postavit křížek (Petruš 1901).

V minulosti, kdy byl les ještě mladý a nízký, skalka sloužila jako vyhlídkové místo do dalekého okolí (Petruš 1901).

Skalku navrhuji doplnit plechovou sochou mladé svobodné dívky odkazující na výše zmíněnou pověst (viz vizualizace).

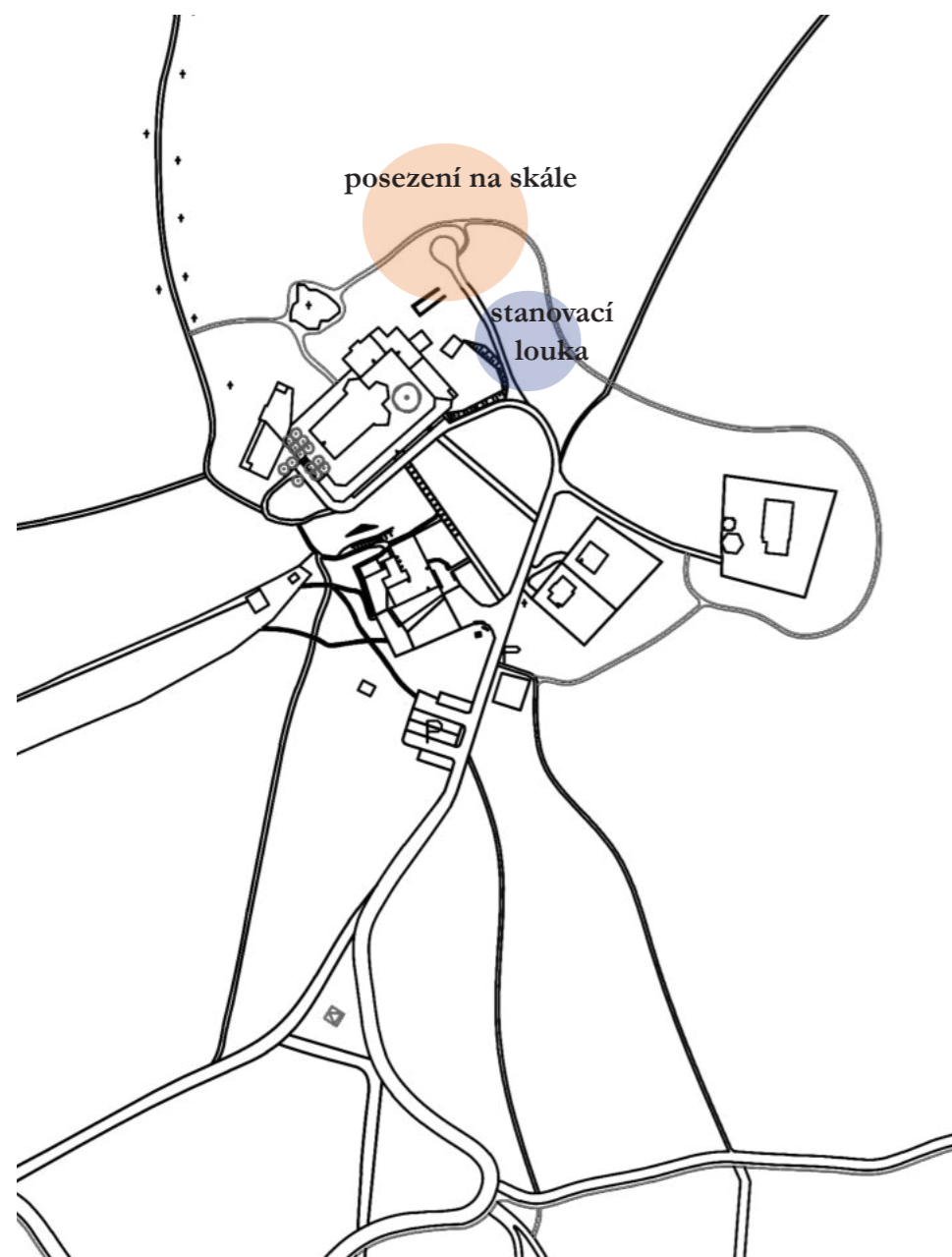
Umístění prvku

5.10 Mobiliář - Posezení na skále

Křemešník pravidelně již mnoho let navštěvují různé skupiny dobrodruhů - oddíly skautů, dětských táborů, cyklistů, poutníků,... Ke stanování nebo přespání „pod širákem“ slouží těmto návštěvníkům louka naproti kostelu (viz mapa). Nedaleko této stanovací louky se nachází příhodné vyvýšené místo na skále, ze které je výhled do chráněného suťového lesa.

Na skále vznikne vyhlídka do lesa s posezením ve stylu houpačky (viz foto). Je to také výchozí bod na nový okruh kolem osady Křemešník.

Houpačku navrhují dotvořit osvětlením z LED pásky zabudovaného do tří nosných sloupů. Světlo z pásky bude tlumeno mléčným plastovým krytem. Toto decentní řešení osvětlení nebude v okolí lesa působit rušivě a díky snadnému provedení bude možné houpačku přenášet a uskladnit například v prostorách Poutního hotelu Křemešník.

Obrázek 91: Mobiliář - houpačka
Zdroj: cz.pinterest.com

Obrázek 92: Stanovací louka
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Obrázek 93: Pohled zespod, cesta k posezení
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Obrázek 94: Místo pro skautské posezení
Zdroj: Bc. Lenka Mončková

Vizualizace

5.11 Ekonomické zhodnocení

Komunikace a zpevněné plochy				
Položka	m.j.	počet m.j.	cena m.j.	dodávková cena
Založení lesních pěšin*	m ²	1 525,15	1200,00 Kč	1 830 180,00 Kč
Založení šterkových chodníků*	m ²	1 775,90	2 200,00 Kč	3 906 980,00 Kč
Dlážděná plocha - ambity*	m ²	153,96	2 200,00 Kč	338 712,00 Kč
* v ceně jsou zahrnuty náklady na dopravu, vytyčení, práci i materiál				
				6 075 872,00 Kč

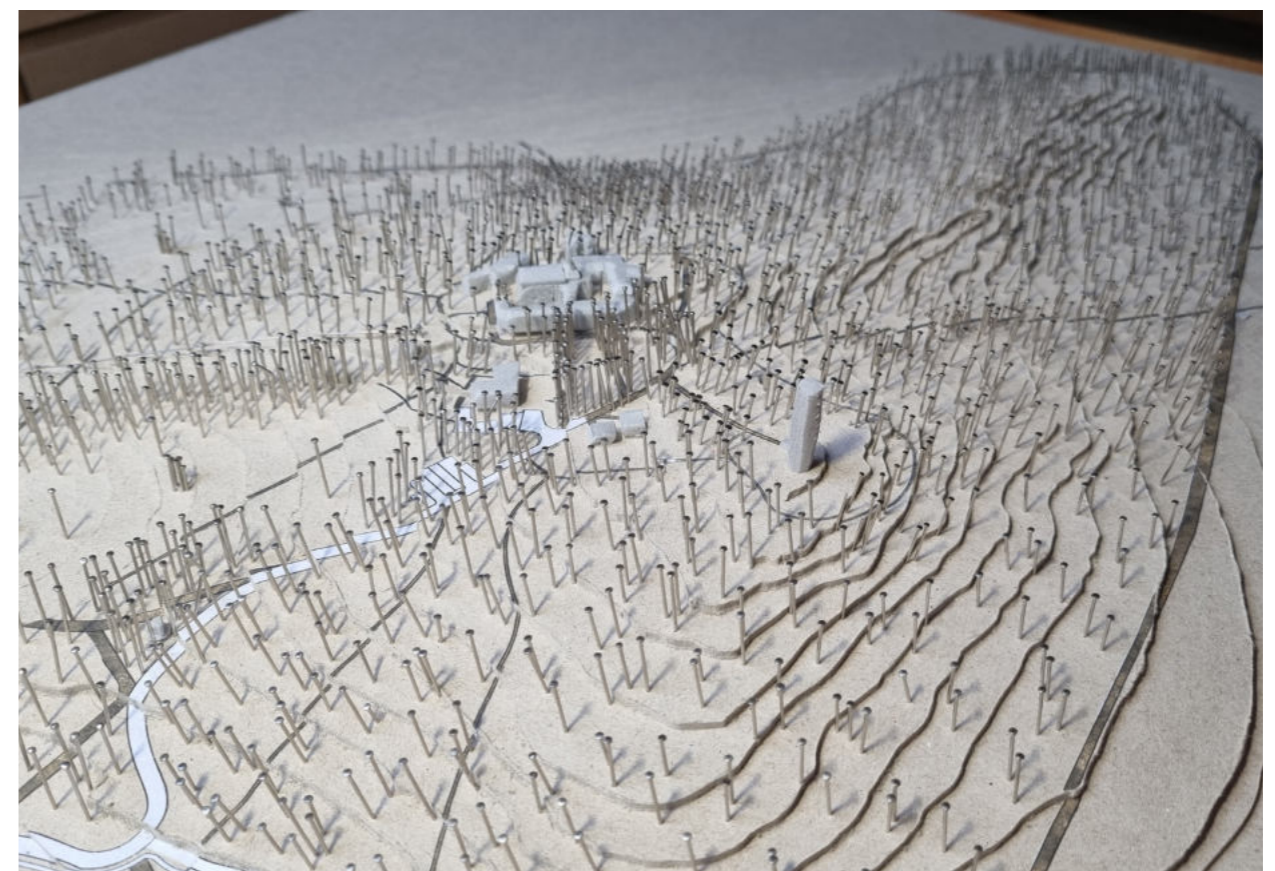
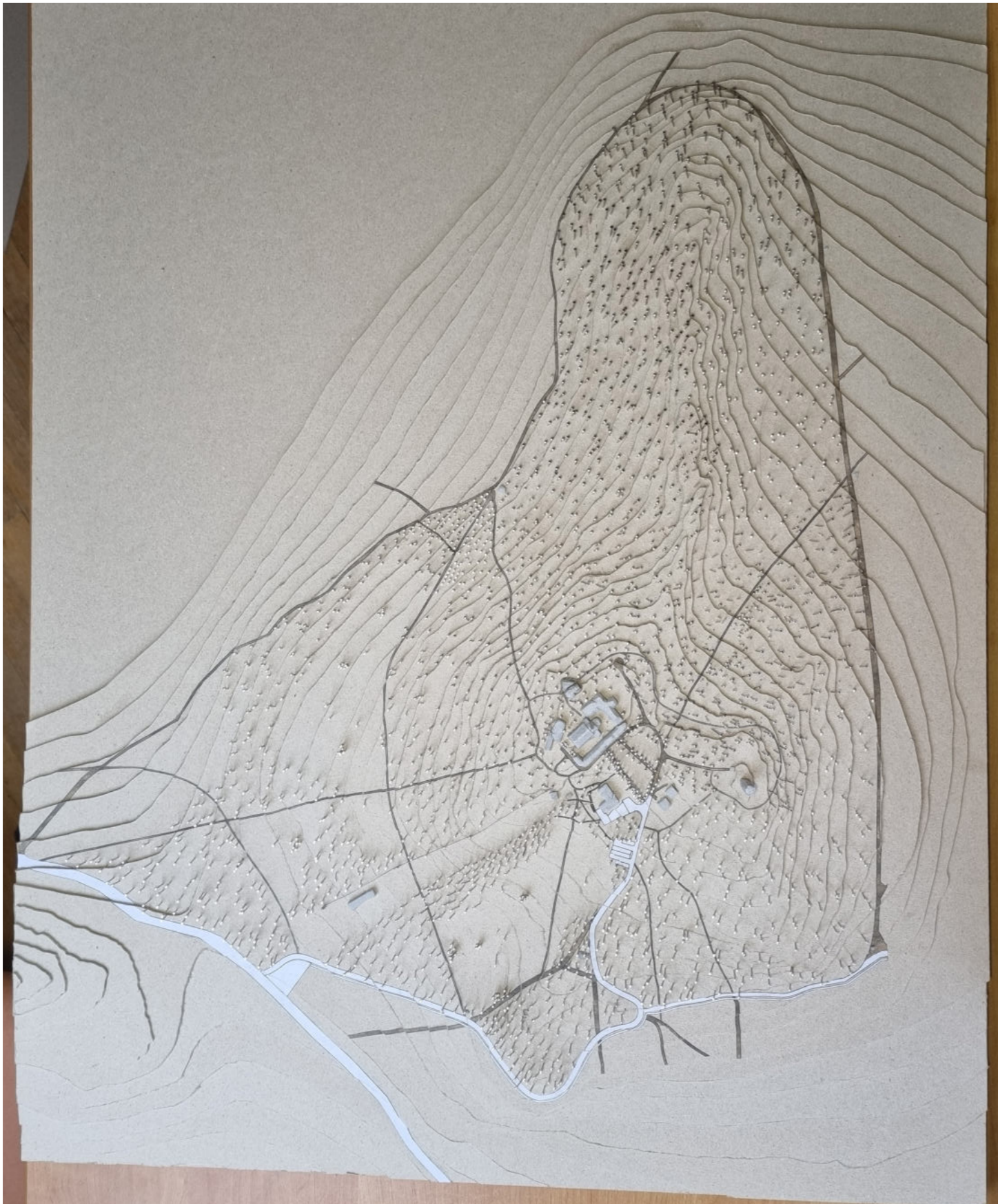
Vybavení a mobiliář				
Položka	m.j.	počet m.j.	cena m.j.	dodávková cena
Ambity ticha*	ks	1	500 000,00 Kč	500 000,00 Kč
Pozorovatelný*	ks	3	400 000,00 Kč	1 200 000,00 Kč
Houpačka na skále*	ks	1	10 000,00 Kč	10 000,00 Kč
* v ceně jsou zahrnuty náklady na dopravu, vytyčení, práci i materiál				
				1 710 000,00 Kč

Vegetační úpravy				
Položka	m.j.	počet m.j.	cena m.j.	dodávková cena
Obnova travního porostu*	m ²	698	34,00	23 732,00 Kč
Výsadba dřevin s balem**	ks	13	660,00	8 580,00 Kč
Zdravotní řez dřevin	ks	102	2 100,00	214 000,00 Kč
Lokální redukce	ks	7	1 260,00	8 820,00 Kč
Kácení stromů	ks	22	8 780,00	193 160,00 Kč
Odstranění keřových porostů	ha	0,0665	120 000,00	7 980,00 Kč
*vč. vytyčení, přípravy plochy, založení trávníku výsevem, osiva, zálivky a všech potřebných materiálů, ** vč. výkopu jam, výsadby, potřebného ošetření řezem, zpevňovacího kůlu, ochrany proti zvěři, bez dřevin				
				456 272,00 Kč

Rostlinný sortiment - dřeviny				
Položka	m.j.	počet m.j.	cena m.j.	dodávková cena
<i>Crataegus laevigata</i> , K20, výška 200/250 cm*	ks	12,00	3 000,00 Kč	36 000,00 Kč
<i>Fagus sylvatica</i> 'Laciniata', K80, výška 400/450 cm*	ks	1,00	7 000,00 Kč	7 000,00 Kč
* v ceně jsou zahrnuty náklady na dopravu				
				43 000,00 Kč

Celková cena	
Komunikace a zpevněné plochy	6 075 872,00 Kč
Vybavení a mobiliář	1 710 000,00 Kč
Vegetační úpravy	456 272,00 Kč
Rostlinný sortiment - dřeviny	43 000,00 Kč
8 285 144,00 Kč	

5.12 Fotodokumentace modelu řešeného území

Na základě informací nabytých z literární rešerše je možné usoudit, že struktura poutního místa Křemešník se výrazně neliší od kompozičního uspořádání tradičních křesťanských poutních míst u nás. Jeho pamětihodnosti z něj činí významnou historickou památku.

Stejně jako u dalších významných poutních míst zde nalezneme prvky sakralizace krajiny jako zdůraznění její posvátnosti. V centru nalezneme poutní kostel, kaple a ambity, dále také křížovou (pašijovou) cestu. Místa jsou většinou spojena s různými pověstmi.

Ve srovnání se zahraničními poutními místy si můžeme všimnout rozdílů ve způsobu hlavního využití a návštěvnosti.

V minulosti byl Křemešník hojně navštěvovaný především kvůli náboženským poutím a nejvíce poutníků zažil v roce 1832, kdy v zemi řádila cholera. Na pouť tehdy přišlo přes 60 000 lidí (Jonášová 2011). Účel návštěvy a povaha místa se časem změnila. Podle sociologického průzkumu bakalářské práce Radky Jonášové (2011) vyplývá, že dnes je hlavním důvodem návštěvy z 37 % výlet za pěší turistikou, z 18 % za cykloturistikou, a z 12 % za kulturními a sportovními akcemi jako jsou lanové centrum nebo rozhledna Pípalka. Návštěvu památek, do které patří i návštěva poutního kostela Nejsvětější Trojice, volí pouze 7 % dotazovaných. Hlavním faktorem při výběru lokality je podle šetření zachovalé životní prostředí a místní krajina.

Pokud bychom měli porovnat stav Křemešníku se zahraničními poutními místy, mohli bychom hledat inspiraci například v nábožensky založených zemích, jako jsou Polsko a Itálie. V Polsku je to například známé poutní městečko Zebrzydowice a v Itálii významné Sacro Monte di Varallo. V obou případech se jedná o hojně navštěvovaná poutní místa svého druhu, jejichž historie sahá až do počátku 15. a 17. století. Místa jsou navštěvována výhradně kvůli památkám, nachází se zde početné soubory kaplí, kostelů, náboženských fresek, soch a maleb - vše ve velmi zachovalém stavu. Obě lokality jsou také zapsány na seznamu kulturního dědictví UNESCO (www.sacromontediavarallo.org 2023, www.polsko.travel 2023).

Důvodem menšího zájmu o návštěvu památek na Křemešníku, jak vyplývá z dotazníkového šetření, může být také nedostatečná propagace místa, viz grafy (Jonášová 2011). V grafu číslo 12 - Co respondentům vadí - se objevují také názory jako špatná dopravní dostupnost, nedostatečné služby, směrové značení, možnosti vyžití a jiné důvody (zde byly zařazeny odpovědi „nic mi nevadí“). Navržené úpravy spojené s intenzivnější údržbou mají za cíl zlepšit povědomí o Křemešníku, a tím ho více zviditelnit.

Náboženská turistika obecně zvyšuje povědomí o kulturním a historickém dědictví a poskytuje zdroje pro jejich zachování. Dále může přispět k místnímu rozvoji a buduje kulturní porozumění (Raj & Griffin 2018). Proto je důležité poutní místa a jejich památky chránit, zviditelnit a pečovat o ně.

Obrázek 95: Sacro monte di Varallo
Zdroj: visitvalsesiavercelli.it

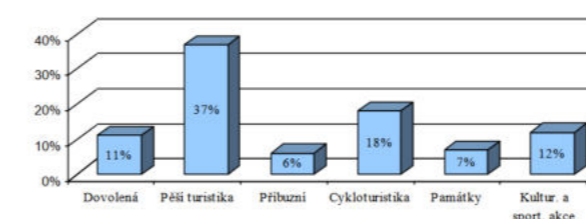

Obrázek 96: Zebrzydowska kalvárie
Zdroj: visitmalopolska.pl

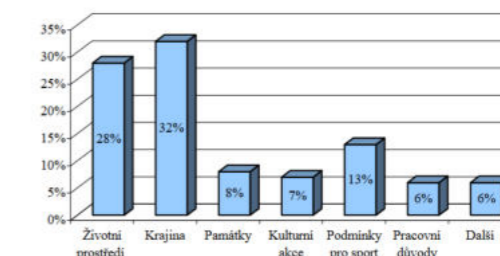
Výsledky z dotazníkového šetření

Zdroj: bakalářská práce Radky Jonášové vypracované v roce 2011 na téma Křemešník – analýza současného využití oblasti v cetovním ruchu a její rozvojový potenciál

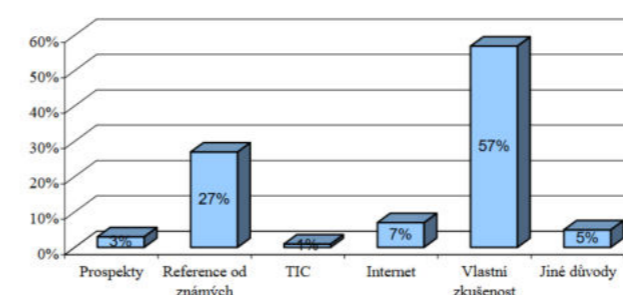
Graf 2 Hlavní důvod návštěvy

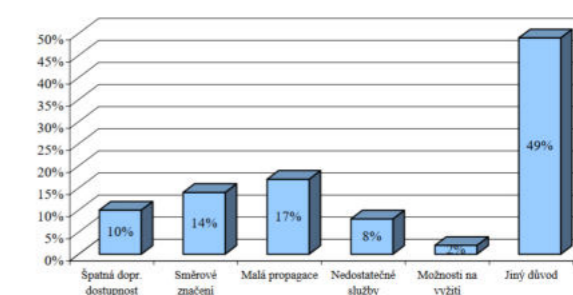
Graf 7 Faktory při výběru oblasti

Graf 8 Zdroj motivace

Graf 12 Co respondentům vadí

V rámci diplomové práce bylo dosaženo následujících cílů:

Byla zpracována literární rešerše objasňující hlavní pojmy související s obsahem práce.

V části zpracování podkladových údajů byly zanalyzovány bližší údaje o řešeném území Křemešníku a byl uskutečněn rozhovor s místními obyvateli a pamětníky Křemešníku.

Inventarizace dřevin byla vyhodnocena na základě terénního průzkumu, dále byly vyhodnoceny sadovnické hodnoty (převažovala sadovnická hodnota 2 a 3) a návrh dřevin ke kácení, který je patrný v dendrologickém průzkumu.

V návrhové části byla navržena nová cestní síť za účelem zlepšení prostupnosti krajiny a návaznosti okolí na vrch Křemešník.

Dále vznikly vycházkové okruhy kolem vrchu i kolem památek v osadě Křemešník.

Podél vycházkových okruhů vznikly nové možnosti zastavení ve formě mobilních pozorovatelů a ambitů.

V areálu poutního kostela Nejsvětější Trojice na vrchu Křemešník došlo k úpravě koncepce doplněním dřevin.

Kompozice byla doplněna o mobiliář a bylo vytvořeno ekonomické zdůvodnění ve formě oceněného výkazu výměr.

Cíle práce byly splněny.

8.1 Tištěné zdroje

- Balatka B., Kalvoda J. *Geomorfologické členění reliéfu Čech*. 1.vydání. Praha 2006. ISBN 80-7011-913-6.
- BAMBI, Gianluca a Matteo BARBARI. *The European Pilgrimage Routes for promoting sustainable and quality tourism in rural areas*. Florence: Firenze University Press, 2015. ISBN 9788866558125.
- BEAVEN, Lisa a Angela NDALIANIS. *Emotion and the Seduction of the Senses, Baroque to Neo-Baroque*. Western Michigan University: Medieval Institute Publications, 2018. ISBN 9781580442718.
- CA ITALIANO. „Via Francigena.“ *Sulle Orme di Sigerico: dal Gran San Bernardo ai Luoghi Santi di Roma*. 2009. Dostupné z: <https://www.valdelsa.net/redazione/publish/img/franchigena.pdf>
- CLARK, Trish. *Good Night, God Bless*. Paratus Press, 2008. ISBN 978-0-646-48520-1.
- COOMBES, Allen J. *Trees*. London: Dorling Kindersley, 1992. ISBN 0-7513-1003-4.
- Conferenza Episcopale Italiana. *La Via Francigena Strada d'Europa e delle sue radici cristiane. Una risorsa spirituale, pastorale e culturale*. Siena: Arcidiocesi di Siena, 2008. Dostupné z: <https://turismo.chiesacattolica.it/wp-content/uploads/sites/24/2007/09/01/AttiGiornata.pdf>
- Čech L., Šumpich J., Zabloužil V. a kol. Jihlavsko. In: Mackovčín P., Sedláček M. (eds.): *Chráněná území ČR, svazek VII*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 2002. 528 pp. ISBN 80-86064-54-9.
- D'ARGENVILLE, Dézallier. *The theory and practice of gardening: wherein is fully handled all that relates to fine gardens, containing several plans, and general dispositions of gardens*. Gale ECCO, 1712. ISBN 978-1170788059.
- DOKOUPIL, Zdeněk. *Historické zahrady v Čechách a na Moravě*. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1957.
- FINGEROVÁ, R., FINGER, J. *Význam estetického rozměru krajiny pro život člověka*. Sborník semináře Plánování a projektování krajinných úprav. Praha: VÚMOP Praha, 1999.
- GEMZÖE, Lena. *The feminization of healing in pilgrimage to Fatima*. Pilgrimage and healing, 2005.
- Geologická mapa ČR, list 23 – 14 Pelhřimov, 1:50 000, 1992, list 23 – 23 Jihlava, 1:50 000, 1990.
- GRAHAM, Brian; MURRAY, Michael. *The spiritual and the profane: the pilgrimage to Santiago de Compostela*. Ecumene, 1997.
- GRAU, Marion. *Pilgrimage, Landscape, and Identity: Reconstucting Sacred Geographies in Norway*. New York: Oxford University Press, 2021. ISBN 978-0-19-759863-4.
- HASAL, Radek, Marie DERNOVŠKOVÁ, Pavlína DVOŘÁKOVÁ, Petr KUDLÁČEK, Jaroslav BURDYCH a Martin PROCHÁZKA. *Poutní místo Křemešník*. Praha: GEUM, 2012. ISBN 978-80-86256-56-6.
- HENDRYCH, Jan. *Tvorba krajiny a zahrad: historické zahrady, parky a krajina jako významné prvky kulturní krajiny; jejich proměny, hodnoty, význam a ochrana*. 2., přepr. vyd. Praha: Vydavatelství ČVUT, 2005, c2000. ISBN 80-01-03163-2.
- HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: Přehled stavebních slohů*. 4. doplněné vydání. Praha: Panorama, 1981.
- HLÁSNY, T., P. KROKENE, A. LIEBHOLD, et al. Living with bark beetles: impacts, outlook and management options. European Forest Institute., 2009. ISBN 978-952-5980-76-9.
- HOLMES, Caroline. *Gartenkunst! - Die schönsten Garten der Welt*. München: Prestel, 2001. ISBN 3791324632.
- International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage: Vol. 4: Iss. 7, Article 7. 2016. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.21427/D7Z30X](https://doi.org/10.21427/D7Z30X)
- CHYTRÝ M., KUČERA T., KOČÍ M. (eds.). *Katalog biotopů České republiky*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha 2010, 2. vydání. ISBN 978-80-87457-03-0
- Jihlavské vrchy a Pelhřimovsko jih.: *Turistická mapa. 1:50 000*. 4. vydání. Praha: Klub českých turistů, TRASA, 2004.
- JONÁŠOVÁ, Radka. *Křemešník - analýza současného využití oblasti v cestovním ruchu a její rozvojový potenciál*. Jihlava, 2011. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Vedoucí práce Ing. Alice Neckářová.
- KING, Russel. *The Pilgrimage to Mecca: Some Geographical and Historical Aspects (Die Pilgerreise Nach Mekka: Einige Geographische Und Historische Aspekte)*. Erdkunde, 1972. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/25641233>
- KOTALÍK, J., T. *Architektura barokní*. 1. vyd., Praha: Správa Pražského hradu, DaDa, a. s., 2001. ISBN 80-86161-38-2.
- KOVÁŘ, Daniel. *Římov: historie obce a poutního místa*. České Budějovice: Okresní úřad, 1998. ISBN 80-238-2330-2.
- KRATOCHVÍL, Petr, SEDLÁK, Jan, ed. *Slavné vily kraje Vysočina*. Praha: Foibos, 2008. Slavné vily. ISBN 978-80-87073-10-0.
- Křemešnická kronika [1763]*, rukopis, v majetku vikariátu Pelhřimov.
- LIPSKÝ, Zdeněk. *Krajinná ekologie pro studenty geografických oborů*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-545-0.
- LUCARNO, Guido. *The Camino de Santiago de Compostela (Spain) and The Via Francigena (Italy): a comparison between two important historic pilgrimage routes in Europe, International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*. 2016. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.21427/D7Z30X](https://doi.org/10.21427/D7Z30X)
- MICHÁLKOVÁ, Romana, Jana STEJSKALOVÁ, Václav HURYCH, Stanislav SVOBODA a Miroslav EZEHEL. *Zahradní architektura*. Druhé, doplněné vydání. Praha: Profi Press, 2020. ISBN 978-80-8830-613-9.
- NORBERG-SCHULZ, Christian. *Genius loci: towards a phenomenology of architecture*. New York: Rizzoli international publications, 1980. ISBN 9780847802876.
- ØSTERGAARD, Jesper. Pilgrimage. Runehov, A.L.C., Oviedo, L. (eds) *Encyclopedia of Sciences and Religions*. Springer, Dordrecht, 2013. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1007/978-1-4020-8265-8_1004](https://doi.org/10.1007/978-1-4020-8265-8_1004)
- TRPÁK, P., TRPÁKOVÁ I.: *Spiritual Dimension of the Landscape*. Život. Prostr., Vol. 41, No. 2, p. 74 – 81, 2007.
- PACÁKOVÁ-HOŠTÁLKOVÁ, Božena. *Pražské zahrady a parky.: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu*, 2000. ISBN 80-902910-0-7.
- PETRŮ, Václav. *Poutní místo Křemešník*. Pelhřimov: J.F. Kopřiva, 1901.
- RAJ, Razaq a Kevin GRIFFIN. *Conflicts, Religion and Culture in Tourism*. CAB International, 2017. ISBN

9781786390646.

RAJ, Razaq a Kevin GRIFFIN. The Importance of Religious Tourism and Pilgrimage: reflecting on definitions, motives and data. *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*: Vol. 5: Iss. 3, Article 2. 2018. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.21427/D7242Z>

READER, Ian a Tony WALTER. *Pilgrimage in Popular Culture*. Hampshire: The Macmillan Press, 1993. ISBN 9781349126392.

REGER, R. a T. PÉWÉ. *Cryoplanation Terraces: Indicators of a Permafrost Environment*. Quaternary Research, 1976. Dostupné z: doi:10.1016/0033-5894(76)90042-9

Ročenka Matice Křemešnické. Pelhřimov: Matice Křemešnická, 1939.

ROSS, Deborah. *Image and Pilgrimage in Christian culture*. New York: Columbia university press, 2011. ISBN 9780231157902.

SANTOS, Xosé M. *Pilgrimage and Tourism at Santiago de Compostela*. 2015. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.1080/02508281.2002.11081219>

SHUR, Nathan. *Twenty Centuries of Christian Pilgrimage to the Holy Land*. Tel-Aviv: Dvir Publishing House, 1992.

SKLENIČKA, Petr. *Základy krajinného plánování*. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903206-1-9.

SLAVIN, Sean. *Walking as Spiritual Practice: The Pilgrimage to Santiago de Compostela*. *Body & Society*, 9(3), 1–18. 2003. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1357034X030093001>

SUMPTION, Jonathan. *Pilgrimage: An image of mediaeval religion*. London: Faber and Faber, 2010. ISBN 9780571266609.

ŠKODA, Vít, ŠKODA, Vojtěch. *Průvodce Křemešníkem*. Pelhřimov: Matice Křemešnická, 2018. ISBN 978-80-907202-0-6.

ŠVÁBOVÁ, Jana a Tomáš RYGL. *Prague: [detailed picture guide]*. [Jihlava]: ATP, 2005. ISBN 80-86893-16-2.

TWAIN, Mark. *The Innocents Abroad*. Wordsworth Editions, 2010. ISBN 978-1840226362.

VANĚK, František Bernard. *Na krásné samotě*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-808-9

VILAÇA, Helena. *Pilgrims And Pilgrimages Fatima, Santiago De Compostela And Taizé*. *Nordic journal of Religion and Society*, 2017.

ŽÁK, Ladislav. *Obytná krajina: [Žilaja mestnost = The habitable region = Paysage d'habitation]*. V Praze: S.V.U. Mánes, 1947.

8.2 Elektronické zdroje

AOPK ČR: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.nature.cz/eKatalog/BPEJ>. eKatalog BPEJ [online]. Copyright © VÚMOP v.v.i. Dostupné z: <https://bpej.vumop.cz>

ČÚZK, Geoportál. Geoportál ČÚZK. [Online]. Dostupné z: <http://geoportal.cuzk.cz/>

Dendrologická databáze ČZU [online]. Praha. Dostupné z: <https://hsmap.bnhelp.cz/app/czu/>

Geoportal INSPIRE [online]. 2023. Dostupné z: http://geoportal.gov.cz/ArcGIS/services/CENIA/cenia_ppv/MapServer/WMS/Server

KOVÁŘÍKOVÁ, Zdeňka. Našim lesům a krajině by oheň prospěl, říká entomolog Lukáš Čížek [online]. 2020, 4. 5. 2020. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/publicistika/rozhovory/nasim-lesum-a-krajine-by-ohen-prospel-rika-entomolog-lukas-cizek>

Mapa potenciální přirozené vegetace [online]. Esri, 2017. Dostupné z: <https://www.arcgis.com/home/item.html?id=27e49a83231043a480bd61ed5210bcc1>

Mapy.cz [online]. Dostupné z: <https://www.mapy.cz>

Naučná stezka Křemešník [online]. Pelhřimov, 2005. Dostupné z: <http://www.sevmravenec.cz/kremesnik/?c5>

NOVOTNÁ, Michaela. *Poutní hotel Křemešník* [online]. Jihlava, 2012. Dostupné z: <https://theses.cz/id/ojdv1l/>. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava.

PEJŠOVÁ, Gerta. *Plán péče o přírodní rezervaci Křemešník na období 2018 – 2027*. 2016.

Polish tourism organisation [online]. 2023 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.polsko.travel/cz/pamatky/unesco/zebrzydowska-kalvarie-pasijove-mysterium>

SAADOUNI, Štěpánka. *Kůrovcová kalamita na Vysočině nabrala rozměry apokalypsy* [online]. 2018, 22.10.2018. Dostupné z: <https://www.denik.cz/ekonomika/kurovcova-kalamita-na-vysocine-nabrala-roz-mery-apokalypsy-20181022.html>

Sacro monte di Varallo [online]. 2023 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.sacromontedivarallo.org/wp/>

ŠANTRŮČKOVÁ, Markéta. Zahradní architektura - Zahrada jako pozemský obraz ráje: Barokní projevy [online]. 2011. Dostupné z: <http://elearning.historickedeductvi.com/zobraz/materialy/odborne-texty/zahradni-architektura>

UNESCO World Heritage Centre. *World Heritage List - Schönbrunn*. 1995. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/document/154270>

ZLATUŠKA, Karel. *Technická doporučení pro projektování lesní dopravní sítě* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2020 [cit. 2023-03-22]. ISBN 978-80-7434-556-2. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/658791/Technicka_doporuceni_projektovani_lesni_dopravni_site_A4_WEB.pdf

8.3 Další zdroje

ČSN 73 6108 (736108) Lesní dopravní síť: Forest transportation network. 1996. Praha: Český normalizační institut.

Informační tabule na Křemešníku. Sdružení Zelené srdce a Klub ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země, 2005.

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-3-27]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

8.4 Obrázkové přílohy

Obrázek č. 1: Barokní komponovaná krajina - Jičín

Zdroj: <https://fotopodobsky.cz/projects/krajina/>

Obrázek 2: Paysage avec trois moines - Nicolas Poussin

Zdroj: https://fr.m.wikipedia.org/wiki/Fichier:Mus%C3%A9e_Ingres-Bourdelle_-_Paysage_aux_trois_moines_-_Nicolas_Poussin_-_Joconde06070000194.jpg

Obrázek 3: Parter anglický

Zdroj: D'Argenville 1712

Obrázek 4: Parter oranžeriový

Zdroj: D'Argenville 1712

Obrázek 5: Parter broderiový

Zdroj: D'Argenville 1712

Obrázek 6: Versailleský park

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Versaillesk%C3%BD_park

Obrázek 7: Bosket Královnin háj ve Versailles

Zdroj: <https://www.nationalgeographic.fr/voyage/le-bosquet-de-la-reine-le-jardin-secret-de-marie-antoinette-a-versailles>

Obrázek 8: Zámek Schönbrunn

Zdroj: <https://www.schoenbrunn.at/en/>

Obrázek 9: Lipová alej v Jičíně

Zdroj: <https://www.jicin.org/lipova-alej>

Obrázek 10: Zámecká zahrada Holešov

Zdroj: <http://www.hostynsko.cz/cil/758/zamecka-zahrada>

Obrázek 11: Zámecká zahrada Milotice

Zdroj: <https://m.penzion-mutenice.cz/zazitky/vylety/1.zamek-milotice/>

Obrázek 12: Zámek Sanssouci

Zdroj: <https://www.spsg.de/schloesser-gaerten/objekt/park-sanssouci/>

Obrázek 13: Velká Pálffyovská zahrada v Praze

Zdroj: <https://www.prague.eu/cs/objekt/mista/497/zahrady-pod-prazskym-hradem>

Obrázek 14: Vrtbovská zahrada

Zdroj: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/vrtbovska-zahrada-nejkras->

nejsi-barokni-zahrada-v

Obrázek 15: Valdštejnská zahrada - stříhané stěny, broderie a topiary

Zdroj: <https://www.prague.eu/cs/objekt/mista/526/valdstejnska-zahrada>

Obrázek 16: Via Dolorosa v Jeruzalémě, Ježišova poslední pouť

Zdroj: <https://jerusalemexperience.com/station-number-9/>

Obrázek 17: La Via Francigena

Zdroj: <https://justalittlefurther.com/just-a-little-further/2019/1/23/wrong-way-pilgrims-on-the-via-francigena>

Obrázek 18: Katedrála sv. Jakuba v Santiago de Compostela, cíl svatojakubské cesty

Zdroj: <https://travelbible.cz/svatojakubska-cesta/>

Obrázek 19: Svatojakubská cesta

Zdroj: <https://www.theologische-buchhandlung.de/jakobsweg.htm>

Obrázek 20: Poutní místa v České republice

Zdroj: Raj & Griffin 2017

Obrázek 21: Poutní místo Velehrad

Zdroj: <https://www.katyd.cz/clanky/velehrad-vsedni-i-svatecni.html>

Obrázek 22: Prostorová rozmanitost poutníků v poutním místě Svatý Hostýn

Zdroj: Raj & Griffin 2017

Obrázek 23: Poutní místo Svatý Hostýn

Zdroj: https://www.domovurybnika.cz/o-domove/aktualne/nase-akce-a-aktivity/vylet-svaty-hostyn-121_23cs.html

Obrázek 24: Poutní místo Svatá Hora u Příbrami

Zdroj: <https://www.equitana.cz/vylety-autem-a-na-kole/vylety-svata-hora>

Obrázek 25: Sousoší pod Kristovým křížem na Kalvárii

Zdroj: <https://www.chaty-chalupy-dds.cz/clanky/poutni-misto-rimov/>

Obrázek 26: Ambity u loretánské kaple v Římově

Zdroj: <https://www.chaty-chalupy-dds.cz/clanky/poutni-misto-rimov/>

Obrázek 27: Druhé zastavení - Poslední večeře páně

Zdroj: <https://www.fotoanderle.cz/blog/pasijova-cesta-v-rimove-54.html>

Obrázky 28 - 32

Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

Obrázek 33: Kaplička sv. Jana Křtitele se Zázračnou studánkou

Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=m80H6xIWWyk>

Obrázek 34: Periodický pramen Zázračné studánky

Zdroj: <https://region.rozhlas.cz/zlata-studanka-na-kremesniku-dava-na-podzim-vodu-pry-jen-o-epidemiich-letos-tece-8368268>
Obrázek 1: Potencionální přirozená vegetace

Obrázky 35-43

Zdroj: Bc. Lenka Mončeková

Obrázek 44: Řešené území - ortofoto + katastr

Zdroj: <https://ags.cuzk.cz/av/>

Obrázek 45: Současné ortofoto ČR

Zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv>

Obrázek 46: Císařské povinné otisky stabilního katastru, 1829

Zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv>

Obrázek 47: Topografické mapy v systému S 1952, 1968

Zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv>

Obrázek 48: Mapa evidence nemovitostí, 1965-1982

Zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv>

Obrázek 49: Státní mapa, 2002

Zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv>

Obrázek 50: Geologická mapa

Zdroj: mapy.geology.cz

Obrázek 51: Hydrogeologická mapa

Zdroj: mapy.geology.cz

Obrázek 52: Klimatické oblasti

Zdroj: geoportal.gov.cz

Obrázek 53: Potenciální přirozená vegetace

Zdroj: geoportal.gov.cz

Obrázek 54: Hlavní půdní typy

Zdroj: geoportal.gov.cz

Obrázek 55: Květnatá bučina

Zdroj: <https://nature.hyperlink.cz/zlinsko/Okrouhla.htm>

Obrázek 56: Budky pro sýčky zbudované sdružením Děti Země

Zdroj: http://www.zelenesrdce.cz/co-delame_/program-archa

Obrázek 57: Budky zbudované sdružením Děti Země pro sýčky

Zdroj: http://www.zelenesrdce.cz/co-delame_/program-archa

Obrázek 58: Výřez hlavního výkresu z územního plánu Nový Rychnov

Zdroj: <https://www.mestopelhrimov.cz/novy-rychnov/d-1777>

Obrázek 59: Lesnická mapa topologická - PR Křemešník

Zdroj: *Plán péče - Pejšová 2016*

Obrázek 60: Mapa cílových hospodářských souborů

Zdroj: <http://geoportal.uhul.cz>

Obrázek 61: Lesnická mapa typologická - celé území

Zdroj: <https://geoportal.uhul.cz/mapy/MapyOpri.html>

Obrázek 62: Trendy zdravotního stavu lesů

Zdroj: <https://trendy.uhul.cz/>

Obrázek 63: Přirozené lesy

Zdroj: *aplikace MapoMat*

Obrázek 64: Land cover

Zdroj: *aplikace MapoMat*

Obrázek 65: Mapa stupňů přirozenosti lesních porostů - PR Křemešník

Zdroj: *Plán péče - Pejšová 2016*

Obrázek 66: Dopravní mapa

Zdroj: <https://geoportal.uhul.cz/mapy/MapyOpri.html>

Obrázky 67-72

Zdroj: *Bc. Lenka Mončková*

Obrázek 73: Štěrková lesní cesta

Zdroj: <https://www.pikist.com/free-photo-itpwe/cs>

Obrázek 74: Lesní stezky - příčný kamenný žlábek odvádí přebytečnou vodu do navazujícího porostu

Zdroj: ZLATUŠKA, Karel, Jiří SLEPIČKA, Lenka KŘESADLOVÁ, Jiří JANÁL, Eva JAKUBCOVÁ a Oldřich VACEK. *Cesty s nestmeleným povrchem v památkách zahradního umění* [online]. Praha: Národní památkový ústav, 2015 [cit. 2023-03-22]. ISBN 978-80-7480-033-7.

Dostupné z: <http://www.nczk.cz/useruploads/files/metodika%20NCZK%20%20cesty.pdf>

Obrázek 75: Pohled ke kostelu před rekonstrukcí v roce 2016

Zdroj: <https://www.vysocina.eu/turisticke-cile/1560-poutni-kostel-nej-svetejsi-trojice-kremesnik>

Obrázek 76: Habitus hlohu

Zdroj: <https://www.garten.cz/foto/cz/2861/>

Obrázek 77: Pohlednice z roku 1905

Zdroj: <https://www.starepohledy.cz/index.php?action=ShowPicture&id=448605>

Obrázek 78: Květy a listy hlohu

Zdroj: https://hsmap.bnhelp.cz/app/czu/detail_view_druh.php?kod=cralae

Obrázek 79: Sýkora babka

Zdroj: <https://mirawatercolors.com/products/chickadee-watercolor--archival-print>

Obrázek 80: Hloh obecný

Zdroj: <https://www.prodejnabylin.cz/hloh-list-s-kvetem/>

Obrázek 81: Listy dubu

Zdroj: <https://cz.pinterest.com/pin/fagus-sylvatica-laciniata--308989224418988036/>

Obrázek 82: Pohlednice z období kolem roku 1950

Zdroj: <https://aukro.cz/kremesnik-u-pelhrimova-poutni-misto-kostel-sv-trojice-a-ambity-6963513837>

Obrázek 83: *Fagus sylvatica* 'Laciniata'

Zdroj: <https://www.woodlawn.org/arboretum/fagus-sylvatica-laciniata-beech-european-laciniata/>

Obrázek 84: Kostel Nejsvětější Trojice

Zdroj: <https://interaktivni.malovane-mapy.cz/mapa/frontend-Map2013.php?urltitle=pelhrimovsko>

Obrázek 85: Letecký snímek areálu kostela

Zdroj: <https://www.vysocina.eu/turisticke-cile/1560-poutni-kostel-nej-svetejsi-trojice-kremesnik>

Obrázek 86: Ambity kostela Nejsvětější Trojice

Zdroj: *Bc. Lenka Mončková*

Obrázek 87: Žulové odseky

Zdroj: <http://m.www.danpos.wbs.cz/Materialy.html>

Obrázek 88: Měděný falcovaný plech

Zdroj: <https://www.strechy-doplňky-levne.cz/katalog-stresnich-krytin/falcovane-krytiny/medeny-plech>

Obrázek 89: Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

Zdroj: <https://fineartamerica.com/featured/boreal-owl-aegolius-funereus-roger-hall.html>

Obrázek 90: Datel černý (*Dryocopus martius*)

Zdroj: <https://www.acopiancenter.am/boa.asp?id=219&name=BirdsofArmenia-BlackWoodpecker>

Obrázek 91: Mobiliář - houpačka

Zdroj: <https://cz.pinterest.com/pin/751608625331595505/>

Obrázky 92-94

Zdroj: *Bc. Lenka Mončková*

Obrázek 95: *Sacro monte di Varallo*

Zdroj: <https://visitvalsesiavercelli.it/scopri/punti-di-interesse/sacro-monte-di-varallo/>

Obrázek 96: Zebrzydowska kalvárie

Zdroj: https://visitmalopolska.pl/sk_SK/obiekt/-/poi/sanktuarium-pa-syjno-maryjne-kalwaria-zebrzydowska

8.5 Seznam tabulek

Tabulka 1: Přehled zvláště chráněných druhů rostlin
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

Tabulka 2: Přehled zvláště chráněných druhů živočichů
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

Tabulka 3: Chráněné ekosystémy Křemešníku
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

Tabulka 4: Chráněné druhy Křemešníku
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016

Tabulka 5: Přírodní lesní oblasti v PR Křemešník
Zdroj: Plán péče - Pejšová 2016